

Revízia výdavkov na kultúru

Priebežná správa

Október 2019

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu

Jedným zo zadaní projektu Hodnota za peniaze je revízia výdavkov verejnej správy. Táto revízia Ministerstva financií SR je hodnotením efektívnosti výdavkov na kultúru, v zmysle uznesenia vlády SR č. 474/2018, úloha B1. Hodnotenie za Inštitút kultúrnej politiky pripravili Andrej Svorenčík, Matúš Bieščad, Zuzana Borošová, Marcel Čas, Zuzana Došeková a Michaela Rudyjová v spolupráci s Matejom Kurianom, Štefanom Kiššom a Petrom Mandžákom z Útvaru hodnoty za peniaze.

PodĎakovanie

Za cenné pripomienky a rady počas prípravy správy veľmi pekne ďakujeme hlavným zástupcom zriadených rozpočtových a príspevkových organizácií MK SR a dotačných fondov a kolegom z Útvaru hodnoty za peniaze. Takisto ďakujeme recenzentom Michalovi Rehášovi (Inštitút vzdelávacej politiky), Jozefovi Kovalčíkovi (Fond na podporu umenia), Zuzane Réveszovej (Creative Industry Košice), ktorí výrazne prispeli ku kvalite priebežnej správy.

Akékoľvek prípadné chyby a opomenutia zostávajú zodpovednosťou autorov.

Dokument neprešiel jazykovou korektúrou.

Obsah

Zhrnutie	8
1 Kultúrna politika a jej ciele	11
2 Výdavky na kultúru	15
2.1 Verejné výdavky na kultúru	15
2.1.1 Medzinárodné porovnanie	15
2.1.2 Verejné výdavky na kultúru na Slovensku	20
2.2 Výdavky súkromného sektora na kultúru	30
3 Prehľad kultúrnych politík	32
3.1 Politika podpory múzeí a galérií	32
3.1.1 Predpoklady a dostupnosť	33
3.1.2 Evidencia a výskum	34
3.1.3 Ochrana	35
3.1.4 Akvizícia	36
3.1.5 Prezentácia a komunita	37
3.2 Politika podpory knižníc	38
3.2.1 Výpožičky knižničného fondu	40
3.2.2 Knižničný fond a jeho akvizícia	42
3.2.3 Knižničné služby	43
3.3 Politika ochrany pamiatkového fondu	44
3.3.1 Stav pamiatkového fondu	45
3.3.2 Pamiatkový výskum a dokumentácia	46
3.3.3 Vzťah verejnosti k pamiatkovému fondu	47
3.3.4 Pamiatkový dlh	48
3.4 Politika podpory divadla	50
3.4.1 Predpoklady	51
3.4.2 Dostupnosť a návštevnosť	53
3.4.3 Efektivita a vlastné zdroje	54
3.4.4 Evidencia a výskum	55
3.5 Politika podpory hudby a tanca	56
3.5.1 Predpoklady	57
3.5.2 Dostupnosť a návštevnosť	57
3.5.3 Efektivita a vlastné zdroje	59
3.5.4 Evidencia a výskum	60
3.6 Mediálna a audiovizuálna politika	60
3.6.1 Tvorba	61
3.6.2 Dokumentácia	63
3.6.3 Verejnoprávne médiá	64
4 Prierezové problémy kultúrnych politík	68
4.1 Modernizačný dlh v oblasti kultúry	68
4.2 Problémy zriadených inštitúcií	69
4.3 Dotačné fondy	72
4.4 Projekt digitalizácie	75
Zoznam použitej literatúry	79
Prílohy	82

Zoznam grafov

Graf 1 Pasívna účasť na kultúre v roku 2015	14
Graf 2 Verejné výdavky na kultúru v rokoch 2011 – 2017 (% HDP)	15
Graf 3 Verejné výdavky na kultúru v rokoch 2011 – 2017 (% verejných výdavkov)	15
Graf 4 Verejné výdavky na kultúru v roku 2017 (% HDP)	16
Graf 5 Verejné výdavky na kultúru v roku 2017 (% verejných výdavkov)	16
Graf 6 Výdavky verejnej správy na kultúru p. c. v roku 2017 (eur, v PKS)	17
Graf 7 Vývoj výdavkov na kultúru p. c. v rokoch 2011 – 2017 (eur, v PKS)	18
Graf 8 Vývoj výdavkov na kultúru p. c. vybraných zoskupení krajín v rokoch 2011 – 2017 (eur, v PKS)	18
Graf 9 Vzťah medzi HDP p. c. a podielom verejného rozpočtu alokovaného na kultúru, priemer v rokoch 2011 – 2017	18
Graf 10 Výdavky verejnej správy na kultúru podľa oblasti kultúry v roku 2017 (v %)	19
Graf 11 Výdavky ústrednej štátnej správy a samosprávy na kultúru, priemer v rokoch 2011 – 2017 (v %)	20
Graf 12 Verejné výdavky na kultúru v rokoch 2009 – 2018 (mil. eur)	21
Graf 13 Verejné výdavky na kultúru podľa druhovej klasifikácie v rokoch 2011 – 2018 (v %)	22
Graf 14 Výdavky na kultúru štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií (mil. eur, ľavá os) a podiel k celkovým výdavkom štátnych organizácií (% , pravá os) v rokoch 2011 – 2018	23
Graf 15 Výdavky rezortu MK SR v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	24
Graf 16 Výdavky úradu MK SR (mil. eur, ľavá os) a podiel transferov k celkovým výdavkom úradu MK SR (pravá os)	25
Graf 17 Výdavky na kultúrne politiky v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	26
Graf 18 Vlastné príjmy tvorené inštitúciami v rámci kultúrnych politík v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	26
Graf 19 Objem poskytnutej dotačnej podpory z dotačných schém v rokoch 2008 – 2018 (mil. eur)	27
Graf 20 Zdroj financovania výdavkov jednotlivých kultúrnych politík sumárne v rokoch 2011 – 2018 (v %)	27
Graf 21 Podiel transferov MK SR do kultúrnych politík a výdavkov úradu MK SR, priemer v rokoch 2011 – 2018 (v %)	28
Graf 22 Výdavky na kultúru ostatných subjektov verejnej správy v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	29
Graf 23 Výdavky VÚC na kultúru (mil. eur)	30
Graf 24 Výdavky obcí na kultúru (mil. eur)	30
Graf 25 Výdavky domácností na kultúru ako podiel na celkových výdavkoch domácností v roku 2015	31
Graf 26 Pomer výdavkov na kultúru 20 % obyvateľov s najvyšším príjmom oproti výdavkom na kultúru	31
Graf 27 Počet múzeí podľa zriaďovateľa v roku 2018	34
Graf 28 Počet galérií podľa zriaďovateľa v roku 2018	34
Graf 29 Počet kusov zbierkových predmetov	34
Graf 30 Počet kusov zbierkových predmetov v galériách podľa zriaďovateľa v roku 2018 (tisíce)	34
Graf 31 Počet depozitárov (vľavo) a priestory depozitárov (m ² , vpravo) podľa stavu depozitárnych priestorov v roku 2017	36
Graf 32 Náklady na akvizície múzeí podľa zriaďovateľa v rokoch 2016 – 2018 (tisíce eur)	37
Graf 33 Náklady na akvizície galérií podľa zriaďovateľa v rokoch 2016 – 2018 (tisíce eur)	37
Graf 34 Počet prezentačných a výskumných výstupov podľa typu múzeí navrhovaného EGMUS v roku 2017 ...	37
Graf 35 Návštevnosť podľa typu múzeí v roku 2017	38
Graf 36 Priemerný počet návštev na 1 výstup podľa typu múzeí v roku 2017 (tisíce)	38
Graf 37 Počet verejných knižníc na 100 000 obyvateľov (ľavá os) a počet zamestnancov na jednu knižnicu (pravá os), v rozpätí rokov 2015 – 2019	39
Graf 38 Celkové výdavky knižníc a medián výdavkov v roku 2017 (mil. eur)	40
Graf 39 Počet výpožičiek na 100 000 obyvateľov (ľavá os) a počet výpožičiek na 1 registrovaného užívateľa (pravá os), v rozpätí rokov 2015 – 2019	40
Graf 40 Počet knižničných jednotiek (KJ) a výpožičiek na 1 knižnicu v roku 2017	41

Graf 41 Počet knižničných jednotiek (KJ) a výpožičiek v agregáte v roku 2017	41
Graf 42 Porovnanie úžitku z počtu výpožičiek verejných knižníc a ich výdavkov v roku 2017 (logaritmickej škála).....	42
Graf 43 Prírastok a úbytok knižničných jednotiek v roku 2017 (kusy)	42
Graf 44 Počet fyzických návštev knižníc a počet organizovaných podujatí podľa typov v roku 2017	43
Graf 45 Pamiatkový fond Slovenskej republiky v roku 2018.....	45
Graf 46 Vývoj vyhlasovania a vyradovania pamiatkových objektov a predmetov v rokoch 1989 – 2018	45
Graf 47 Stavebno-technický stav pamiatkového fondu v roku 2018.....	46
Graf 48 Koncentrácia pamiatkových objektov podľa okresov v roku 2018	47
Graf 49 Pamiatkové objekty podľa vlastníctva v roku 2018	48
Graf 50 Vzťah hnutelných NKP voči nehnuteľnostiam, v ktorých sa nachádzajú v roku 2018	48
Graf 51 Vlastníctvo pamiatkových objektov podľa typu v roku 2018	48
Graf 52 Výška pamiatkového dlhu podľa typu pamiatok (mil. eur)	50
Graf 53 Výška nákladov na obnovu jednej pamiatky podľa benchmarkov EÚ a EHP (mil. eur)	50
Graf 54 Výdavky inštitúcií divadelnej politiky MK SR v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	52
Graf 55 Zdroj výdavkov inštitúcií divadelnej politiky sumárne v rokoch 2011 – 2018	52
Graf 56 Výdavky inštitúcií divadelnej politiky podľa ekonomickej klasifikácie sumárne v rokoch 2011 – 2018	52
Graf 57 Podpora zriadených a nezávislých divadiel z programov FPU v rokoch 2016 – 2018.....	53
Graf 58 Ukazovatele výkonnosti divadiel v rokoch 2011 – 2017 indexované na východiskový rok (rok 2011=100)	53
Graf 59 Počet divadelných subjektov podľa zriaďovateľa.....	53
Graf 60 Priemerný počet predstavení za rok na jedno divadlo podľa zriaďovateľa	54
Graf 61 Priemerný počet návštevníkov za rok pre jedno divadlo podľa zriaďovateľa (v tisícoch)	54
Graf 62 Počet divadelných subjektov na mil. obyvateľov podľa zriaďovateľa v SR a ČR.....	54
Graf 63 Počet predstavení na tisíc obyvateľov podľa zriaďovateľa v SR a ČR	54
Graf 64 Počet návštevníkov divadiel na tisíc obyvateľov podľa zriaďovateľa v SR a ČR.....	54
Graf 65 Priemerné výdavky a tržby zo vstupného na jedného diváka podľa zriaďovateľa v rokoch 2015 – 2017 (eur).....	55
Graf 66 Počet premiér slovenských filmov v kinách, priemer v rokoch 2003 – 2009.....	61
Graf 67 Počet divákov slovenských filmov (tisíce, ľavá os) a podiel na celkovom počte divákov (% , pravá os) ...	62
Graf 68 Tržby slovenských filmov (tisíce eur, ľavá os) a ich podiel na celkových tržbách (% , pravá os)	62
Graf 69 Počet podaných a podporených žiadostí AVF v programe 1 v rokoch 2010 – 2018	62
Graf 70 Celková požadovaná a schválená suma žiadostí AVF v programe 1 v rokoch 2010 – 2018 (mil. eur)	62
Graf 71 Vývoj výdavkov SFÚ v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	64
Graf 72 Vývoj výdavkov Rady pre vysielanie a retransmisiiu v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	64
Graf 73 Transfer MK SR na činnosť RTVS a celkové výdavky RTVS v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	65
Graf 74 Štruktúra príjmov RTVS v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	65
Graf 75 Výška ročného koncesionárskeho poplatku v roku 2019 (eur)	66
Graf 76 Transfer MK SR na činnosť TASR a celkové výdavky TASR v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)	67
Graf 77 Výdavky prierezových národných projektov na systémy digitalizácie (mil. eur).....	77
Graf 78 Výdavky národných projektov na digitalizáciu rôznych typov kultúrneho dedičstva (mil. eur)	78

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Základné indikátory účasti na kultúre, návštevnosti kultúry a stavu kultúrneho dedičstva.....	13
Tabuľka 2 Podiel respondentov, ktorí sa venujú umeleckému hobby s danou frekvenciou	14
Tabuľka 3 Výdavky úradu MK SR vo forme transferov, v mil. eur	25
Tabuľka 4 Prienik EÚ a kapitálových výdavkov v rezorte MK SR.....	28
Tabuľka 5 Prehľad cieľov a ukazovateľov politiky podpory múzeí a galérií	32
Tabuľka 6 Prehľad cieľov a ukazovateľov politiky podpory knižníc	38

Tabuľka 7 Prehľad čiastkových cieľov a ukazovateľov politiky ochrany pamiatkového fondu	44
Tabuľka 8 Zdroje financovania obnovy pamiatkového fondu v poslednej dekáde.....	49
Tabuľka 9 Prehľad plnenia cieľov politiky podpory divadla.....	51
Tabuľka 10 Prehľad cieľov a ukazovateľov politiky podpory hudobných a tanečných súborov	56
Tabuľka 11 Podujatia a návštevnosť slovenských a českých orchestrov, priemer za roky 2014 - 2018	58
Tabuľka 12 Podujatia a návštevnosť slovenských tanečných súborov, priemer za roky 2014 - 2017	58
Tabuľka 13 Výnosy slovenských a českých súborov za rok 2017	59
Tabuľka 14 Prehľad cieľov a ukazovateľov audiovizuálnej a mediálnej politiky	61
Tabuľka 15 Počet zaregistrovaných a vyplatených filmových projektov v programe 5 Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike	63
Tabuľka 16 Modernizačný dlh v oblasti kultúry.....	68
Tabuľka 17 Počet žiadostí a schválená suma (v mil. eur) v dotačnej schéme MK SR a zriadených dotačných fondoch.....	73
Tabuľka 18 Zmena v počte žiadostí a v schválenej sume po začiatku pôsobenia zriadených fondov	73
Tabuľka 19 Prehľad štyroch vybraných národných projektov digitalizácie predmetov kultúrneho dedičstva.....	76

Zoznam boxov

Box 1 Funkčná klasifikácia výdavkov verejnej správy COFOG	16
Box 2 Druhy verejných výdavkov na kultúru.....	21
Box 3 Výdavky verejných inštitúcií na kultúru v roku 2018	23
Box 4 Modely financovania verejnoprávnej televízie a rozhlasu	66
Box 5 Umelecké fondy.....	75

Zoznam príloh

Príloha 1 Kultúrna politika MKSR a jej výdavky v rokoch 2011 – 2018 (eur).....	82
Príloha 2 Členenie kultúrnych politík MKSR a súvisiaci prehľad nástrojov kultúrnych politík podľa oblastí kultúry	84
Príloha 3 Vývoj verejných výdavkov krajín V4 na kultúru, 2011-2017.....	89
Príloha 4 Prehľad zahraničných dotácií na Slovensko 2000 - súčasnosť	89
Príloha 5 Prehľad kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC a ich výdavky v roku 2017 (eur) 90	
Príloha 6 Prehľad kultúrnych inštitúcií, zariadení a podujatí zriadených/organizovaných obcami a mestskými časťami a ich výdavky v roku 2017 (eur)	91
Príloha 7 Výdavky siete múzeí a galérií na Slovensku	91
Príloha 8 Metodika použitá v analýze múzeí a galérií	92
Príloha 9 Prírastky v múzeách a v galériách 2016 – 2018	93
Príloha 10 Počet knižníc v roku 2017	93
Príloha 11 Prehľad informačných systémov v rezorte MK SR.....	94

Zoznam skratiek

BIBIANA	BIBIANA, Medzinárodný dom umenia pre deti	HDP	hrubý domáci produkt
DNS	Divadlo Nová scéna v Bratislave	IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions
DÚ	Divadelný ústav	IFPI	International Federation of the Phonographic Industry
HC	Hudobné centrum	IKP	Inštitút kultúrnej politiky
LIC	Literárne informačné centrum	K-OČ	kultúrno-osvetová činnosť
Lúčnica	Umelecký súbor Lúčnica	K-OZ	kultúrno-osvetové zariadenie
MSNP	Múzeum Slovenského národného povstania	Kult	výkazy zo štátneho štatistického zisťovania v oblasti kultúry Kult (MK SR)
NOC	Národné osvetové centrum	KULT MINOR	Fond na podporu kultúry národnostných menšín
PÚ SR	Pamiatkový úrad Slovenskej republiky	MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
SCD	Slovenské centrum dizajnu	MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
SF	Slovenská filharmónia	MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
SFÚ	Slovenský filmový ústav	MO SR	Ministerstva obrany Slovenskej republiky
SKN MH	Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči	MS	Matica Slovenská
SLUK	Slovenský ľudový umelecký kolektív	MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
SND	Slovenské národné divadlo	MV SR	Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
SNG	Slovenská národná galéria	MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
SNK	Slovenská národná knižnica	MZVEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
SNM	Slovenské národné múzeum	MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
STM	Slovenské technické múzeum	NKP	národná kultúrna pamiatka
SÚH	Slovenská ústredná hviezdáreň	OPIS 2	operačný program Informatizácia spoločnosti, prioritná os 2 „Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry“
ŠDK	Štátne divadlo Košice	OSSD	dotačný program Obnovme si svoj dom
ŠFK	Štátna filharmónia Košice	PKS	parita kúpnej sily
ŠKO	Štátny komorný orchester v Žiline	RIS	Rozpočtový informačný systém
ŠO BB	Štátna opera v Banskej Bystrici	RKK	regionálne knižnice s krajskou pôsobnosťou
ŠVK BB	Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici	ROPO	rozpočtové a príspevkové organizácie
ŠVK KE	Štátna vedecká knižnica v Košiciach	RTVS	Rozhlas a televízia Slovenska
ŠVK PO	Štátna vedecká knižnica v Prešove	RVR	Rada pre vysielanie a retransmisiiu
TDISz	Tanečné divadlo Ifjú Szivek	SAV	Slovenská akadémia vied
UKB	Univerzitná knižnica v Bratislave	SR	Slovenská republika
ÚLUV	Ústredie ľudovej umeleckej výroby	ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
AVF	Audiovizuálny fond	TASR	Tlačová agentúra Slovenskej republiky
CEDVU	Centrálna evidencia diel výtvarného umenia	ÚHP	Útvar hodnoty za peniaze
CEMUZ	Centrálna evidencia múzejných zbierok	ÚOŠS	Ústredné orgány štátnej správy
COFOG	Funkčná klasifikácia výdavkov verejnej správy	ÚV SR	Úrad vlády Slovenskej republiky
EGMUS	European Group on Museum Statistics	VÚC	vyšší územný celok
EHP	Európsky hospodársky priestor		
EÚ	Európska únia		
Eurostat	Európsky štatistický úrad		
EÚ-SILC	Štatistika Európskej únie o príjmoch a životných podmienkach		
FPU	Fond na podporu umenia		

Zhrnutie

Revízia výdavkov je súčasťou vládneho projektu Hodnota za peniaze, v rámci ktorého reformuje pravidlá, nastavuje procesy a posilňuje inštitúcie, ktoré podporia prijímanie dobrých rozhodnutí vo verejnom záujme a významne zvýšia hodnotu za peniaze v slovenskom verejnom sektore.

V štvrtom roku revízie výdavkov sú hodnotené výdavky s dopadom na sociálne začleňovanie skupín ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, výdavky na zamestnanosť a odmeňovanie vo verejnej správe, výdavky na pôdohospodárstvo, verejné výdavky na zdravotníctvo a verejné výdavky na kultúru. Priebežné správy identifikujú oblasti, kde existuje najväčší priestor pre zlepšenie efektívnosti. Záverečné správy následne pomenujú opatrenia s akčným plánom ich plnenia.

Revízia výdavkov prehodnotí väčšinu verejných výdavkov počas volebného obdobia. Navrhnuté opatrenia umožnia fiškálnu úsporu, lepšie verejné služby pre občanov a/alebo presun financií na priority vlády. Prináša opatrenia, ktoré sú dlhodobo udržateľné.

Vo vyspelých krajinách je revízia výdavkov štandardný nástroj pomáhajúci vládam hľadať priestor vo verejných politikách na efektívnejšie využívanie verejných prostriedkov, ako aj úspory nevyhnutné na splnenie národných aj európskych fiškálnych záväzkov.

Revízia výdavkov na kultúru posudzuje výdavky na kultúru v rámci jednotlivých kultúrnych politik vo výške 591 mil. eur (0,70 % HDP), vrátane výdavkov pridružených organizácií rezortu. Priebežná správa identifikuje oblasti s najväčším priestorom pre zlepšenie efektívnosti. Záverečná správa s termínom zverejnenia do konca marca 2020 následne pomenuje opatrenia a akčný plán ich plnenia.

Cieľom revízie výdavkov na kultúru je preskúmať verejné výdavky na kultúrnu politiku vrátane výdavkov pridružených organizácií rezortu a zhodnotiť efektívnosť týchto výdavkov s dôrazom na dosahovanie lepších výsledkov.

Vyhodnotenie výsledkov kultúrnej politiky je výzvou pre absenciu explicitne definovaných cieľov.

Strategické dokumenty v kultúre definujú prioritné oblasti kultúry, špecifické ciele navrhujú iba čiastočne. Revízia ponúka návrh cieľov a ukazovatele pre rozpočtovo najvýznamnejšie kultúrne politiky. Ako základné ukazovatele navrhuje sledovať kultúrnu participáciu, návštevnosť kultúrnych inštitúcií a podujatí a stav kultúrneho dedičstva.

Kultúrna participácia Slovákov je nižšia ako priemer EÚ. V roku 2015 navštívilo aspoň raz nejakú kultúrnu inštitúciu alebo podujatie (kino, divadlo, koncert, múzeum, galériu) 59,4 % slovenských respondentov vo veku 16 a viac rokov. Európsky priemer je 63,7 %, v Českej republike je to až 70,2 %. V zlom stave sú objekty a predmety kultúrnej hodnoty - 26 % nehnuteľných pamiatok a 15 % zbierkových predmetov je podľa štatistik v zlom alebo dezolátnom stave. Evidencia stavu je pritom nepresná a neaktualizovaná.

Na kultúru išlo z verejných zdrojov v rokoch 2011-17 približne 0,76 % HDP (1,83 % verejných výdavkov), v roku 2017 to bolo približne 591 mil. eur. Priemer krajín EÚ v rovnakom období bol mierne nižší (0,73 % HDP, 1,53 % výdavkov). Vyššie sú výdavky V4, dôvodom sú predovšetkým výrazne vysoké výdavky Maďarska (1,72 % HDP, 3,56 % výdavkov). Viac na kultúru dáva Česko (0,96 % HDP, 2,31 % výdavkov), porovnateľný objem so Slovenskom dáva Poľsko (0,75 % HDP, 1,78 % výdavkov). Priebežná správa bližšie neanalyzuje súkromné a daňové výdavky na kultúru.

Ústredná štátna správa tvorí 60 % verejných výdavkov na kultúru, zvyšných 40 % prispievajú samosprávy. Výdavky rezortu MK SR boli v roku 2018 vo výške 302,2 mil. eur, najviac prostriedkov smeruje do politik kultúrneho dedičstva (79,1 mil. eur), do politik podpory umenia (66,3 mil. eur) a do nástrojov dotačnej

podpory (53,0 mil. eur). Ďalšie prostriedky smerujú do cirkevnej politiky (45,9 mil. eur), do audiovizuálnej a mediálnej politiky (43,3 mil. eur) a na činnosť služobného úradu (14,7 mil. eur).

Počet múzeí a galérií na Slovensku je porovnateľný s rovnako veľkými krajinami. Približne

15 % zbierkových predmetov je v nevyhovujúcom stave, čo vytvára celkový zbierkový dlh s hrubým odhadom 2,9 mld. eur. Aj predmety vo vyhovujúcom stave sú značne ohrozené z dôvodu nevyhovujúcich priestorov - 88 % plochy štátnych depozitárov je v nevyhovujúcom stave. Štandardy, ktoré by umožnili posudzovanie kvality jednotlivých múzeí a galérií na Slovensku neexistujú, podobne ako prieskumy spokojnosti.

Štvrtina nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok je v dezolátnom a narušenom stave, obnova by podľa revízie vyžadovala 1,8 až 5,5 mld. eur. V záverečnej správe sa odhad spresní a doplní o analýzu nástrojov priamej a nepriamej finančnej podpory v závislosti od vlastníctva pamiatkového fondu. Zároveň je potrebné vykonať analýzu činnosti Pamiatkového úradu SR s cieľom určiť, či jeho finančné a personálne zabezpečenie je dostatočné a efektívne pre plnenie jeho úloh.

Slovensko má širokú sieť verejných knižníc, v počte verejných knižníc na 100-tisíc obyvateľov je na 7. mieste v EÚ. V knižniciach je zaregistrovaných iba 8,3 % populácie, priemer EÚ je 17,8 %. Mestské a regionálne knižnice, ako aj knižnice s krajskou pôsobnosťou, majú najvyšší počet výpožičiek svojich kníh, v priemere vypožičajú každú aspoň raz za rok. Obecné knižnice, ktorých je najviac, vypožičajú ročne v priemere iba jednu zo štyroch kníh. Pre efektívne nastavenie fungovania vedeckých knižníc je potrebné prehodnotiť ich poslanie a úlohu v systéme knižníc.

Napriek rastúcej divadelnej infraštruktúre (4 štátne divadlá, 19 divadiel zriadených VÚC, 4 mestské divadlá a 55 nezávislých divadiel) sa ponuka divadelných predstavení nezvyšuje v rovnakej proporcii, pomalšie rastie aj počet divadelných návštevníkov. V týchto ukazovateľoch Slovensko zaostáva za Českou republikou. V porovnaní s Českou republikou dokážu naše zriadené divadlá pokryť menšiu časť svojich výdavkov z tržieb zo vstupného – kým v ČR je to 21 %, u nás iba 13 %.

Zhodnotenie politik hudby a tanca nie je možné pre absenciu štandardov pre umelecké súbory tohto typu. Bude potrebné definovať vhodné hodnotiace kritériá. Štát zriaďuje 3 koncertné orchestre a 3 folklórne súbory. Zriadené orchestre vystupujú najviac vo vlastných sálach, hosťovaním sú charakteristické folklórne súbory. Slovenské koncertné orchestre majú oproti porovnávaným českým orchestrom menej koncertov a menej návštev. Umelecká činnosť orchestrov aj umeleckých súborov je v porovnaní s českými súbormi málo rentabilná, je potrebná hlbšia analýza ich nákladovej efektivity a cenotvorby.

Začiatok činnosti Audiovizuálneho fondu v roku 2010 je spojený aj so zvýšením počtu premiér slovenských filmov v kinách, aj keď na túto skutočnosť má vplyv viacero faktorov. V budúcnosti bude dôležité zhodnotiť dopad zvýšenia filmových vratiek z 20 % na 33 % oprávnených výdavkov na pôvodnú audiovizuálnu tvorbu. MK SR pravidelným transferom prispieva RTVS a spravodajskej agentúre TASR. Výraznejším zdrojom príjmov RTVS sú koncesionárske poplatky, otázkou je nastavenie pomeru a výšky týchto príjmov tak, aby sa zabezpečila nezávislosť verejnoprávneho média. Zhodnotenie naplňania verejnoprávnych úloh RTVS a TASR bude predmetom ďalšej analýzy.

Jednou z najväčších zmien v kultúrnej politike v poslednom období bol vznik nezávislých dotačných fondov (Audiovizuálny fond, Fond na podporu umenia a Fond na podporu kultúry národnostných menšín). Vznikom fondov sa na strane ponuky rozšíril rozsah podporovaných foriem umenia, zaviedli nové formy podpory, zvýšila celková pridelená suma aj podiel pridelenej sumy z celkovej žiadanej. Na strane dopytu vzrástol

počet záujemcov o dotácie. O žiadostiach rozhodujú odborné komisie, ktoré zdôvodňujú a zverejňujú svoje rozhodnutia.

Ministerstvo kultúry nemá vypracovaný dlhodobý a systematický plán investičných potrieb v oblasti kultúry. Dlhodobý nedostatok investícií do obnov, reštaurovania či rekonštrukcií nehnuteľných a huteľných kultúrnych pamiatok a zbierkových predmetov viedol k postupnému kumulovaniu modernizačného dlhu. Pamiatkový dlh sa odhaduje na 1,8 - 5,5 mld. eur, zbierkový dlh pre obnovu zbierkových fondov na 2,9 mld. eur. Akvizičný dlh zbierkových predmetov múzeí a galérií predstavuje 2,2 mil. eur ročne, akvizičný dlh knižničných fondov 7,9 mil. eur ročne. Záverečná správa spresní a doplní výpočet modernizačného dlhu a navrhne opatrenia na ich riešenie.

Efektívnejšiemu fungovaniu kultúrnych organizácii bráni viacero problémov, ktorými sa bude zaoberať záverečná správa. Patrí k nim nedostatočné využívanie viaczdrojového financovania, vrátane vlastných príjmov, plánovanie rozpočtov na krátke obdobie a problémy s výberom vedúcich a riadiacich pracovníkov. Verejné kultúrne inštitúcie čelia viacerým výzvam pri dosiahnutí viaczdrojového a udržateľného financovania. Na rozdiel od zahraničných kultúrnych inštitúcií nemajú slovenské kultúrne inštitúcie viacero zriaďovateľov, prispievať k tomu môže málo pružná právna forma príspevkových a rozpočtových organizácií a slabo rozvinuté fiškálne nástroje pre stimuláciu súkromného financovania kultúry. Generovanie vlastných príjmov komplikujú nevhodne nastavené motivácie a administratívne bariéry účtovania DPH. Výzvou je aj prax jednoročných rozpočtov a dofinancovania hlavných aktivít prostredníctvom „prioritných projektov“, ktorá sťažuje plánovanie rozvojových aktivít. Ďalšou témou je zvyšovanie otvorenosti, transparentnosti a odbornosti výberového procesu riadiacich pracovníkov. Záverečná správa ponúkne v týchto oblastiach detailnejšiu analýzu a odporúčania.

1 Kultúrna politika a jej ciele

Kultúra je súborom unikátnych duchovných, hmotných, intelektuálnych a emocionálnych čŕt spoločnosti alebo sociálnej skupiny, ktorý okrem umenia a literatúry zahŕňa aj životné štýly, spôsoby spolunažívania, hodnotové systémy, tradície a presvedčenia (UNESCO, 2001). Hlavné ciele kultúrnych politík, ktoré si rôzne krajiny stanovujú, spravidla bývajú podporovať prístupnosť, inkluzívnosť, rôznorodosť a kvalitu umenia a kreatívnych aktivít, ochraňovať a sprístupňovať hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo a rozvíjať kultúrnu a kreatívnu ekonomiku.

Vo svete ani v EÚ neexistuje jeden preferovaný model dosahovania týchto cieľov (van der Ploeg, 2006; Dick, 2006). Rôznorodosť prístupov v kultúrnej politike je výsledkom dlhodobého kultúrneho a politického vývoja. Akokoľvek sú národné prístupy jedinečné, všetky hľadajú odpoveď na otázky rozsahu (čo a koho podporovať), nástrojov (ako to robiť) a zdrojov financovania (ako to financovať).

V kontinentálnej Európe, na rozdiel napríklad od USA, je štát kľúčovým zdrojom financovania kultúry, hlavne jej etablovaných foriem, akými sú múzeá, galérie, divadlá či knižnice. V kultúre príbuzných trhových oblastiach kultúrneho a kreatívneho priemyslu, pod ktorý spadajú napríklad médiá, audiovizia a vydávanie kníh, je štát jedným z dôležitých aktérov presahujúcich bežnú regulačnú činnosť (napr. verejnoprávne médiá, podpora filmového priemyslu a vydávania kníh).

Podobne ako v iných oblastiach, v ktorých verejný sektor hrá primárnu úlohu – budovanie infraštruktúry, obrana, školstvo, v mnohých krajinách aj zdravotníctvo – **financovanie kultúry vedie k tvorbe verejných statkov a pozitívnych externalít**, ktoré by bez verejnej podpory, len samotným trhovým pôsobením nevznikli, resp. nie v dostatočnom množstve. Príkladom je sieť knižníc, obnova kultúrnych pamiatok alebo činnosť nekomerčných verejnoprávných médií. Rozvinutá kultúra je silne korelovaná s rozvinutou demokraciou. Účasť na kultúre je tiež silne korelovaná s toleranciou, mierou dôvery v spoločnosti a mierne korelovaná s účasťou na politickom živote (IFCD, 2016).

Revízia výdavkov na kultúru v objeme 0,70 % HDP (591 mil. eur v roku 2017) si dala za cieľ preskúmať verejné výdavky na kultúrnu politiku vrátane výdavkov pridružených organizácií rezortu. Cieľom revízie je zhodnotiť efektívnosť týchto výdavkov s dôrazom na dosahovanie lepších výsledkov.

Podľa *Programového vyhlásenia vlády SR* na roky 2016 - 2020 si vláda SR dáva za cieľ podporovať zvyšovanie participácie obyvateľstva na kultúrnych aktivitách a zvyšovanie úrovne služieb v kultúre. Vláda SR považuje kultúrny a kreatívny priemysel za prierezové kultúrno-hospodárske odvetvie s výrazným ekonomickým a rastovým potenciálom. Vláda SR považuje za dôležité, aby kultúra nebola vnímaná ako „nadstavba“, ktorá spotrebúva spoločenské zdroje, ale ako katalyzátor udržateľného a dlhodobého hospodárskeho rozvoja.

Okrem programových vyhlásení vlád boli ciele kultúrnej politiky naposledy explicitne formulované zo strany štátu v roku 2004 v Stratégii štátnej kultúrnej politiky (Zmeček, 2005). O 10 rokov vznikla na úrovni ministerstva kultúry Stratégia rozvoja kultúry SR na roky 2014 – 2020, ani tá však neponúka strategické rámcovanie kultúry a ciele kultúrnej politiky, ale iba sedem prioritných oblastí. Preto pri vypracovaní priebežnej správy revízie výdavkov na kultúru bolo potrebné pomenovať konkrétne ciele kultúrnej politiky, resp. ciele čiastkových kultúrnych politík a ukazovateľov, na základe ktorých sa budú hodnotiť.

Hlavné aj čiastkové ciele kultúrnych politík uvedené v tejto správe IKP sformuloval na základe:

- existujúcich strategických materiálov,

- materiálov legislatívnej povahy (prehľad nelegislatívnych a legislatívnych materiálov pre jednotlivé politiky uvádzame v [Príloha 2](#)),
- stratégií a definícií medzinárodných združení (IFLA, EGMUS, ICOM),
- zverejnených cieľov zahraničných kultúrnych inštitúcií.

Tieto formulácie IKP považuje za pracovné, pred publikovaním záverečnej správy uvíta diskusiu odbornej verejnosti s cieľom ich presnejšieho definovania.

MK SR vykonáva tri hlavné politiky podpory kultúry a cirkevnú politiku. V rámci troch hlavných politík identifikujeme 9 politík:

Politika kultúrneho dedičstva	Politika podpory knižníc
	Politika podpory múzeí a galérií
	Politika osvetovej činnosti a tradičnej kultúry
	Politika ochrany pamiatkového fondu
Politika podpory umenia	Politika podpory divadla
	Politika podpory hudby a tanca
	Politika podpory vizuálneho umenia
	Politika podpory literatúry
Mediálna a audiovizuálna politika	
Cirkevná politika	

Tieto politiky MK SR vykonáva priamo prostredníctvom 30 zriadených kultúrnych organizácií a 4 špecifických inštitúcií (RTVS, TASR, MS a Danubiana) alebo nepriamo dotačnou a regulačnou činnosťou.

Z uvedených politík v revízii analyzujeme tie, ktoré sú najväčšie z hľadiska rozpočtu. Menším politikám (literatúra, vizuálne umenie, kultúrno-osvetová činnosť a tradičná kultúra), cirkevnej politike, výdavkom úradu MK SR a organizáciám, kde má MK SR nie zriaďujúcu, ale podpornú a regulujúcu funkciu (napr. RTVS) bude venovaný priestor v záverečnej správe.

Revízia sa venuje analýze nasledujúcich cieľov kultúrnych politík:

- Cieľom knižničnej politiky je zabezpečiť prístup k informačným zdrojom a službám, ktoré podporujú informovanosť, vzdelanosť a osobný rozvoj občanov.
- Cieľom múzejnej a galerijnej politiky je chrániť a prezentovať predmety kultúrnej hodnoty, ktoré vypovedajú o vývoji spoločnosti a prírody a majú trvalý význam.
- Cieľom politiky ochrany pamiatkového fondu je včas identifikovať, poznávať a chrániť kultúrne pamiatky a ich pamiatkové hodnoty pre súčasnú a budúce generácie, ako aj podporovať pozitívny vzťah verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu.
- Cieľom divadelnej politiky je rozvíjať a šíriť divadelné umenie a vytvárať pozitívny vzťah verejnosti k nemu.
- Cieľom hudobnej a tanečnej politiky je pestovať, rozvíjať a šíriť hudobné a tanečné umenie a vytvárať pozitívny vzťah verejnosti k nemu.

- Cieľom audiovizuálnej a mediálnej politiky je vytvárať podmienky pre rozvoj audiovizuálneho a mediálneho priemyslu.

Meranie výsledkov kultúrnej politiky je však výzvou. MK SR síce prostredníctvom rezortných výkazov zbiera rozsiahly súbor dát o kultúre na Slovensku, ale doteraz neboli určené kľúčové výkonnostné ukazovatele.

Základné indikátory kultúrnej participácie¹, návštevnosti kultúrnych inštitúcií a podujatí, ako aj stavu kultúrneho dedičstva, sú uvedené v **Tabuľka 1**².

Tabuľka 1 Základné indikátory účasti na kultúre, návštevnosti kultúry a stavu kultúrneho dedičstva

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kultúrna participácia pasívna: kiná, divadlá, koncerty, múzeá, galérie (prieskum EU-SILC - % populácie od 16 rokov)	SK	-	-	-	59,4 %	-	-	-
	EÚ	-	-	-	63,7 %	-	-	-
Kultúrna participácia aktívna: umelecké hobby (aspoň raz za rok) (prieskum EU-SILC - % populácie od 16 rokov)	SK	-	-	-	38,1 %	-	-	-
	EÚ	-	-	-	35,2 %	-	-	-
Návštevnosť múzeí a galérií (štatistické zisťovanie Kult – celkový počet návštevníkov v tis.)		3 904	4 495	4 047	3 619	4 125	4 503	-
Návštevnosť divadelných a hudobných podujatí (štatistické zisťovanie Kult – celkový počet návštevníkov v tis.)		2 656	2 108	2 621	2 471	2 720	2 835	-
Návštevnosť kín (SFÚ - celkový počet návštevníkov v tis.)		3 421	3 583	4 153	4 592	5 713	6 698	5 976
Čítanie kníh (prieskum MEDIAN SK - % dospelaj populácie)		-	71,6 %	71,3 %	71,7 %	-	-	-
Národné kultúrne pamiatky v nevyhovujúcom stave (PÚ SR - % zo všetkých NKP)		-	-	-	-	-	-	25,8 %

K najbežnejším indikátorom účinnosti kultúrnej politiky patrí účasť obyvateľov na kultúre (kultúrna participácia). V prieskumoch EÚ sa meria v dvoch kategóriách: pasívna účasť ako návštevnosť kultúrnych inštitúcií a podujatí a aktívna účasť ako pestovanie amatérskych kultúrnych aktivít (umelecké hobby).

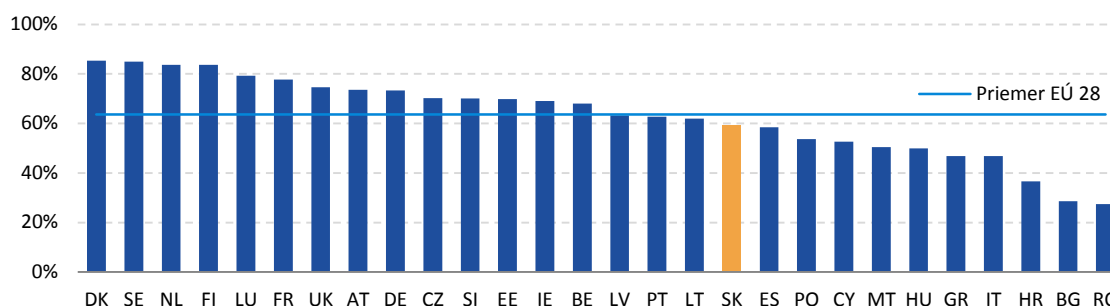
Pasívna účasť: Slováci si vyjdú za kultúrou menej často ako priemerný občan EÚ. Podľa prieskumu EU-SILC v roku 2015 navštívilo aspoň raz nejakú kultúrnu inštitúciu alebo podujatie (kino, divadlo, koncert, múzeum, galériu) 59,4 % slovenských respondentov vo veku 16 a viac rokov. Európsky priemer je 63,7 %, v Českej republike je to až 70,2 % (**Graf 1**).

Ľudia, ktorí sa kultúrneho života za posledný rok nezúčastnili ani raz, uviedli ako dôvod svojej neúčasti skôr nezájem ako nedostatok financií alebo príležitostí. Iba 6,9 % za hlavnú príčinu považovalo nedostatok príležitostí vo svojom bydlisku, 14,6 % uviedlo finančné dôvody a 37 % nezájem. Vysoký počet (41,5 %) respondentov uviedlo „iné dôvody“, ktoré neboli bližšie špecifikované.

¹ Podľa správy Rady Európy miera participácie na kultúre vysoko koreluje s ukazovateľmi tolerancie a mierou spoločenskej dôvery, ktoré sú predpokladom humánnej a inkluzívnej spoločnosti. Preto považujeme indikátory participácie a návštevnosti v Tabuľke 1 za zástupné premenné k stanoveným cieľom. (dostupná: http://www.governancereport.org/ifcd/downloads/IFCD_Guidebook_v1_Oct2016.pdf)

² Dáta o vstupoch (množstvo vynaložených prostriedkov, počet zamestnancov, existujúca infraštruktúra) a výstupoch (počet podujatí, predstavení, premiér, výstav a pod.) kultúrneho sektora majú pri posudzovaní dopadov kultúrnej politiky na spoločnosť síce obmedzenú výpovednú hodnotu, ale spoľahlivé medzinárodne uznávané **kritériá kvality** kultúrnych politik absentujú. Až od roku 2014 sledujeme prvé pokusy (s obmedzenými výsledkami) o zhodnotenie kvality výstupov z kombinovaného pohľadu expertov, divákov, aj samotných umelcov (Bille & Olsen, 2018). Na Slovensku sa takýto typ analýzy zatiaľ nerealizoval.

Graf 1 Pasívna účasť na kultúre v roku 2015



Zdroj: Eurostat

Poznámka: Podiel respondentov, ktorí navštívili aspoň raz za posledný rok kino, divadlo, koncert, múzeum, alebo galériu.

Aktívna účasť: Umelecké koníčky³ sú medzi Slovákmi a Slovenkami oproti európskemu priemeru o málo populárnejšie, venujú sa im však menej pravidelne. Počet tých, ktorý sa umeleckému hobby venujú aspoň niekedy je mierne vyšší ako priemer EÚ (38,1 % oproti 35,2 %). Počet tých, ktorí ich vykonávajú aspoň raz za týždeň, je naopak podpriemerný (Tabuľka 2).

Tabuľka 2 Podiel respondentov, ktorí sa venujú umeleckému hobby s danou frekvenciou

	Každý deň	Aspoň raz za týždeň	Niekoľkokrát mesačne	Aspoň raz za mesiac	Aspoň raz za rok
SK	5,9 %	6,8 %	7,7 %	8,3 %	9,3 %
EU 28	5,5 %	12,3 %	7,1 %	5,1 %	5,1 %

Zároveň, dostupným indikátorom je stav pamiatkového fondu ako odkazu minulosti pre súčasné a budúce generácie: podiel pamiatok v nevyhovujúcom stave, ktoré si vyžadujú obnovu, inak hrozí riziko ich zániku, bol v roku 2018 až 25,8 %.

Podrobnejšie ukazovatele účinnosti kultúrnej politiky obsahujú kapitoly o jednotlivých sektorových kultúrnych politikách.

³ Za umelecké hobby sa považuje hra na hudobný nástroj, komponovanie, spev, tanec, dráma, fotografia, tvorba videí, kresba, maľovanie, sochárstvo a iné vizuálne umenia, ručné práce, písanie poézie, prózy (beletrie), a pod. Počítajú sa iba aktivity praktizované zo záľuby, nie vykonávané profesionálne.

2 Výdavky na kultúru

2.1 Verejné výdavky na kultúru

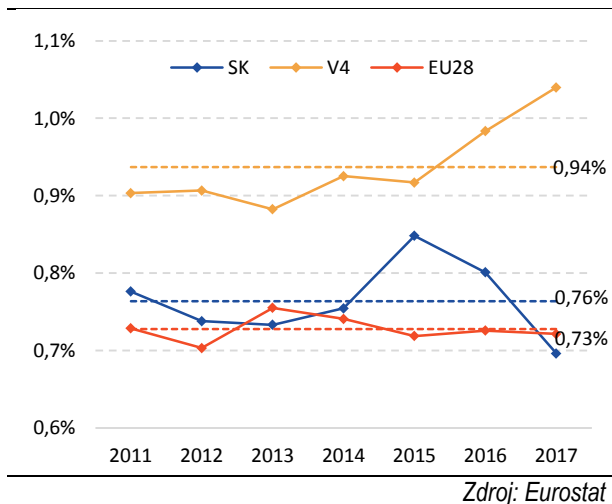
2.1.1 Medzinárodné porovnanie

- Podľa posledných dostupných medzinárodných dát Slovensko dalo v roku 2017 na kultúru približne 0,70 % HDP (591 mil. eur, 1,68 % verejných výdavkov). Je to 0,05 % HDP menej ako priemer krajín EÚ a o 0,35 % HDP menej ako priemer krajín V4.
- Výdavky na kultúru v období 2011 – 2017 tvorili 1,83 % z celkových verejných výdavkov. Staré členské krajiny EÚ dali na kultúru v priemere 1,47 %, nové členské krajiny v priemere 2,50 % z verejných rozpočtov.
- Štruktúra verejných výdavkov na kultúru je podobná iným krajinám EÚ.

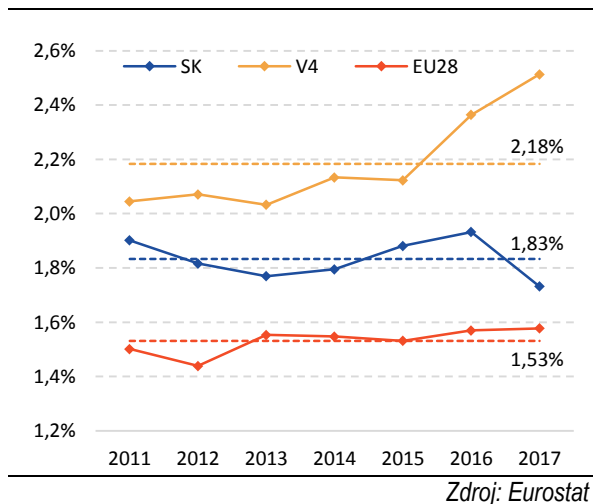
Verejné výdavky Slovenska na kultúru v rokoch 2011 – 2017 sú porovnateľné až mierne vyššie oproti EÚ 28. V rokoch 2011 až 2017 tvorili verejné výdavky na kultúru 0,76 % HDP, priemer krajín EÚ 28 bol 0,73 % HDP. V pomere k celkovým verejným výdavkom sú verejné výdavky Slovenska na kultúru (1,83 %) v tomto období dokonca vyššie než priemer krajín EÚ 28 (1,53 %) (Graf 2, Graf 3).

Verejné výdavky na kultúru zaostávajú oproti priemeru krajín V4, dôvodom sú predovšetkým vysoké výdavky Maďarska. Krajiny V4 na kultúru v rokoch 2011-2017 minuli v priemere 0,94 % HDP a 2,18 % verejných výdavkov. Priemerné výdavky V4 sú však výrazne ovplyvnené vysokými výdavkami v Maďarsku (1,72 % HDP, 3,56 % výdavkov). Zaostávanie Slovenska oproti Česku (0,96 % HDP, 2,31 % výdavkov) je výrazne menšie, porovnateľné výdavky na kultúru naopak alokujú v Poľsku (0,75 % HDP, 1,75 % výdavkov) (Príloha 3, pozri aj Graf 7).

Graf 2 Verejné výdavky na kultúru v rokoch 2011 – 2017 (% HDP)



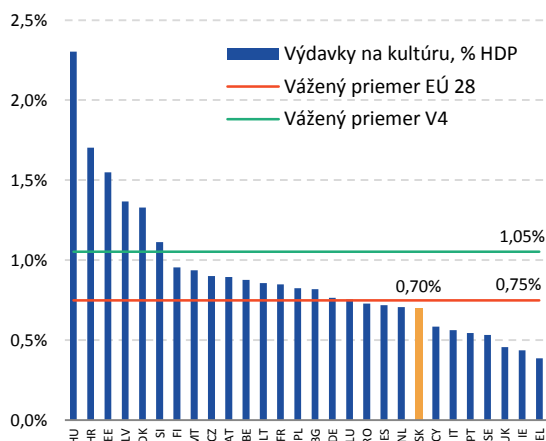
Graf 3 Verejné výdavky na kultúru v rokoch 2011 – 2017 (% verejných výdavkov)



V roku 2017 (posledné dostupné medzinárodné dáta) sa pozícia mierne zhoršila. Výdavky Slovenska 590,7 mil. eur (0,70 % HDP), boli naďalej výrazne pod priemerom voči V4 ale aj mierne pod priemerom EÚ. V pomere k veľkosti ekonomiky Slovensko v roku 2017 alokovalo na kultúru 0,70 % HDP, mierne menej, než bol vážený priemer EÚ 28 (0,75 % HDP) či V4 (1,05 % HDP) (Graf 4) priemer bol vážený počtom obyvateľov). Verejné výdavky Slovenska na kultúru tvoria 1,73 % verejných výdavkov, pričom vážený priemer EÚ 28 je 1,68 %. Vážený priemer krajín V4 je výrazne vyšší, má hodnotu až 2,48 % (Graf 5). Po dočerpaní eurofondov v roku

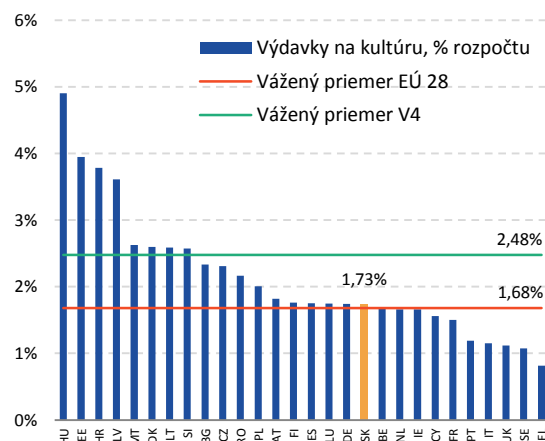
2015, relatívne výdavky na kultúru v rokoch 2016 a 2017 klesali, od roku 2018 však začali znovu rásť⁴ (Graf 12). Predpokladaným dôvodom poklesu je hlavne ukončenie čerpania zdrojov EÚ.

Graf 4 Verejné výdavky na kultúru v roku 2017 (% HDP)



Zdroj: Eurostat

Graf 5 Verejné výdavky na kultúru v roku 2017 (% verejných výdavkov)



Zdroj: Eurostat

Kultúra je definovaná podľa toho, aké aspekty medzinárodnej klasifikácie výdavkov verejnej správy COFOG kompetenčne spadajú pod činnosť Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, t. j. okrem kultúrnych služieb (COFOG 0.82) zaraďujeme pod kultúru aj audiovizíu (COFOG 0.83), podporu cirkví (COFOG 0.84) a výskum o kultúre (COFOG 0.85, 0.86, Box 1).⁵

Box 1 Funkčná klasifikácia výdavkov verejnej správy COFOG

Klasifikáciu výdavkov verejnej správy (SK COFOG) vydal Štatistický úrad SR. Klasifikácia COFOG je súčasťou systému národných účtov a je určená hlavne pre potreby štatistického zisťovania a medzinárodného porovnávania štatistických dát. Aktualizovaná verzia medzinárodného štandardu COFOG bola schválená v roku 1999 Štatistickou komisiou Spojených národov a podľa nej bola vypracovaná slovenská verzia klasifikácie COFOG.

Jednotlivé oddiely klasifikácie COFOG pokrývajú všetky oblasti verejnej správy – všeobecné verejné služby; obrana; verejný poriadok a bezpečnosť; ekonomická oblasť (energie, ťažba a výroba, doprava, komunikácia, výskum a vývoj...); ochrana životného prostredia; bývanie a občianska vybavenosť; zdravotníctvo; rekreácia, kultúra a náboženstvo; sociálne zabezpečenie. Základných 10 oddielov sa ďalej člení na skupiny, v prípade väčších oddielov sa skupiny členia aj na detailnejšie triedy a podtriedy (napr. 09 vzdelávanie).

V triede **08 Rekreácia, kultúra a náboženstvo** sa nachádzajú nasledujúce skupiny:

08.1 Rekrečné a športové služby – prevádzkovanie alebo podpora zariadení na aktívnu športovú činnosť alebo športové podujatia (napr. ihriská a štadióny) a zariadení na rekreačnú a športovú činnosť (napr. parky, športové areály, verejné plavárne, cyklistické dráhy, turistické chodníky, a i.).

08.2 Kultúrne služby – správa a podpora kultúrnych zariadení (napr. knižnice, múzeá a galérie, divadlá, osvetové centrá, zoologické a botanické záhrady, hvezdárne a planetária), prevádzkovanie a produkcia kultúrnych udalostí (koncerty, predstavenia, výstavy, a i.).

⁴ V čase publikovania predbežnej správy Eurostat nemal uverejnené dáta za rok 2018. Nárast výdavkov na kultúru na Slovensku je možné pozorovať z domácich dát.

⁵ Šport a rekreáciu (COFOG 0.81) pod kultúru nezaraďujeme, keďže na Slovensku kompetenčne spadá pod Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Archívy kompetenčne na Slovensku spadajú pod Ministerstvo vnútra a v klasifikácii COFOG spadajú pod 01.3 Všeobecné služby.

08.3 Vysielacie a vydavateľské služby – správa, prevádzkovanie a podpora vysielacích a vydavateľských služieb (napr. televízne a rozhlasové vysielanie, vydávanie novín, časopisov a kníh, zbieranie správ a ostatných informácií a i.).

08.4 Náboženské a iné spoločenské služby – správa náboženských a iných spoločenských oblastí, vybavenie a zariadenie pre náboženské služby, výplaty duchovných a iných činiteľov náboženských inštitúcií.

08.5 Výskum a vývoj v oblasti rekreácie, kultúry a náboženstva – prevádzkovanie organizácií zriadených zákonom, ktoré sa zaoberajú výskumom v oblasti rekreácie, kultúry a náboženstva.

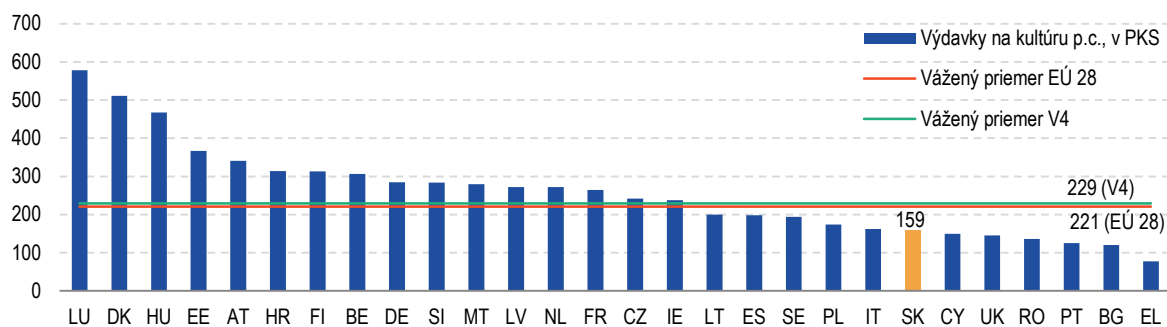
08.6 Rekreácia, kultúra a náboženstvo inde neklasifikované – výdavky v oblasti rekreácie, kultúry a náboženstva, ktoré nemožno zaradiť do kategórií uvedených vyššie.

Eurostat vo svojich metodických usmerneniach za „plne kultúrne“ považuje podtriedy 08.2 a 08.3⁶. Vzhľadom na náš domáci kontext (výdavky na cirkvi a náboženské spoločnosti pochádzajú z rezortu kultúry a viaceré inštitúcie MK SR sa zaoberajú výskumom a majú výdavky klasifikované ako výskum v oblasti kultúry), aby sa zahrnuli všetky výdavky na kultúru, sú v revízii považované za výdavky na kultúru podtriedy 08.2 až 08.6. Tieto podtriedy sú zahrnuté do výdavkov na kultúru vo všetkých porovnávaných krajinách.

Verejné výdavky na kultúru na jedného obyvateľa

Slovensko zaostáva za váženým priemerom EÚ 28 pri výdavkoch verejnej správy na kultúru na jedného obyvateľa v parite kúpnej sily (Graf 6). V tomto meradle Slovensko dosahuje hodnotu 159 eur na osobu, pričom vážený priemer EÚ 28 je 221 eur na osobu (t. j. výdavky na Slovensku sú 72 % celoeurópskej hodnoty, celkovo **22. miesto v EÚ**). Ak by si SR stanovila za cieľ dobehnúť EÚ v tomto meradle, vyžadovalo by to navýšenie o 230 mil. eur na kultúru ročne. Navýšenie výdavkov na kultúru, ak by nemalo byť na úkor iných výdavkov, by samozrejme vyžadovalo navýšenie celkových verejných výdavkov Slovenska, pričom nastavenie miery prerozdeľovania je politickým rozhodnutím a miera prerozdeľovania je na Slovensku tradične nižšia ako v zahraničí.

Graf 6 Výdavky verejnej správy na kultúru p. c. v roku 2017 (eur, v PKS)



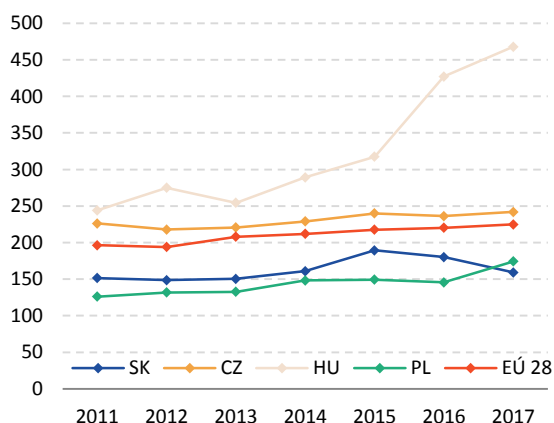
Zdroj: Eurostat

Slovensko do roku 2015 zvyšovalo verejné výdavky na kultúru na jedného obyvateľa v parite kúpnej sily, v posledných rokoch však tieto výdavky klesajú (Graf 7). V porovnaní s ostatnými krajinami V4 je hodnota verejných výdavkov na kultúru p.c. v PKS na Slovensku v roku 2017 najnižšia. V ostatných krajinách V4 sú výdavky na kultúru v tomto ukazovateli v posledných rokoch rastúce. Výrazne výdavky na kultúru rastú v Maďarsku, kde sú výdavky na kultúru p. c. v PKS tretie najvyššie v EÚ 28 (Graf 6) a najvyššie v EÚ 28 z hľadiska podielu na HDP (Graf 4) a aj na verejnom rozpočte (Graf 5). Z dostupných dát sa nedá presne zistiť, čím je to spôsobené. Naznačuje to však neštandardnosť maďarskej kultúrnej politiky.

⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/culture/data> v časti „Public expenditure on culture, recreation and religion“.

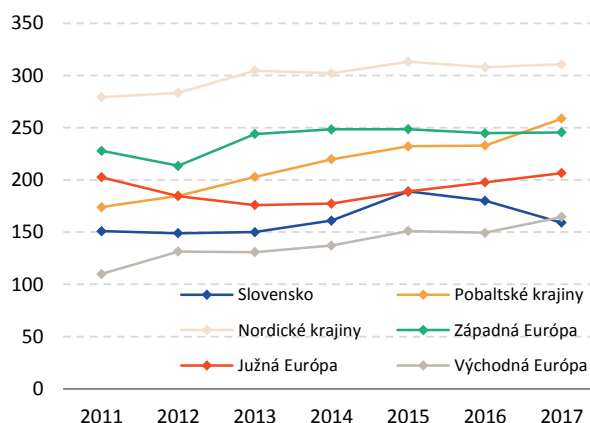
V širšom európskom porovnaní vidieť, že v roku 2017 sú výdavky na kultúru p. c. v PKS na Slovensku najnižšie so všetkých porovnávaných skupín krajín (Graf 7)⁷. Kým do roku 2015 výdavky na Slovensku prevyšovali výdavky krajín východnej Európy a blížili sa hodnotou k výdavkom krajín južnej Európy, poklesom v rokoch 2016 a 2017 sa dostali pod hodnotu krajín východnej Európy. V roku 2018 však výdavky na kultúru na Slovensku opäť začali rásť.

Graf 7 Vývoj výdavkov na kultúru p. c. v rokoch 2011 – 2017 (eur, v PKS)



Zdroj: Eurostat

Graf 8 Vývoj výdavkov na kultúru p. c. vybraných zoskupení krajín v rokoch 2011 – 2017 (eur, v PKS)



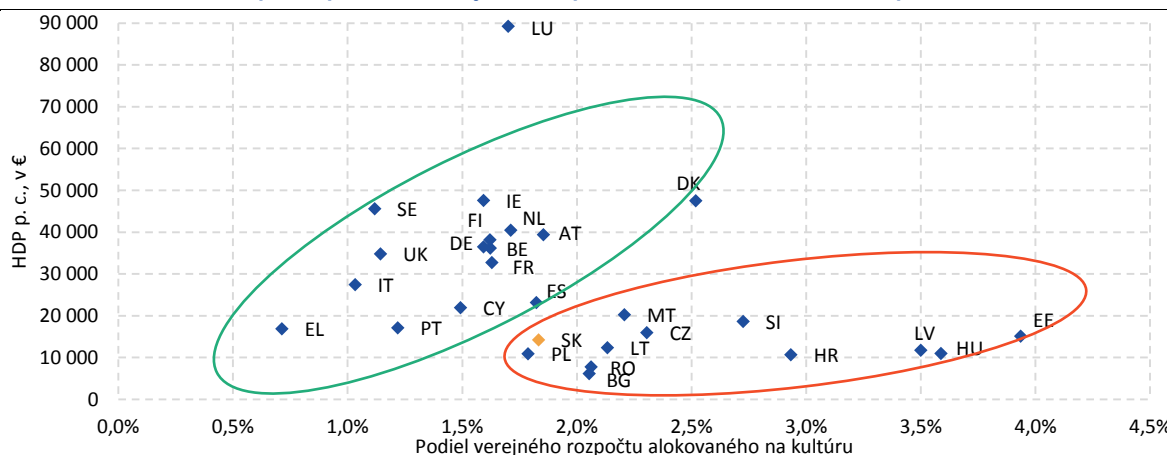
Zdroj: Eurostat

Vysvetlivky pre dané skupiny krajín sa nachádzajú v poznámke pod čiarou 6.

Výdavky na kultúru v starých a nových členských krajinách EÚ

V porovnaní s inými novými členskými krajinami Slovensko zaostáva v alokácii verejných zdrojov na kultúru. Z týchto krajín menej ako Slovensko na kultúru alokuje iba Poľsko. Významný je tu prekvapujúci fakt, že chudobnejšie nové členské krajiny v rokoch 2011 – 2017 alokovali na kultúru väčší podiel svojich verejných výdavkov ako bohaté krajiny (Graf 9). Krajiny, ktoré vstúpili do EÚ po roku 2004, alokovali na kultúru v období 2011 – 2017 v priemere 2,50 % verejného rozpočtu, zatiaľ čo krajiny, ktoré vstúpili do EÚ pred rokom 2004, alokovali na kultúru v rovnakom období iba 1,47 %.

Graf 9 Vzťah medzi HDP p. c. a podielom verejného rozpočtu alokovaného na kultúru, priemer v rokoch 2011 – 2017



Zdroj: Eurostat.

Poznámka: V červenej elipse sa nachádzajú všetky krajiny, ktoré pristúpili k EÚ po roku 2004, okrem Cypru.

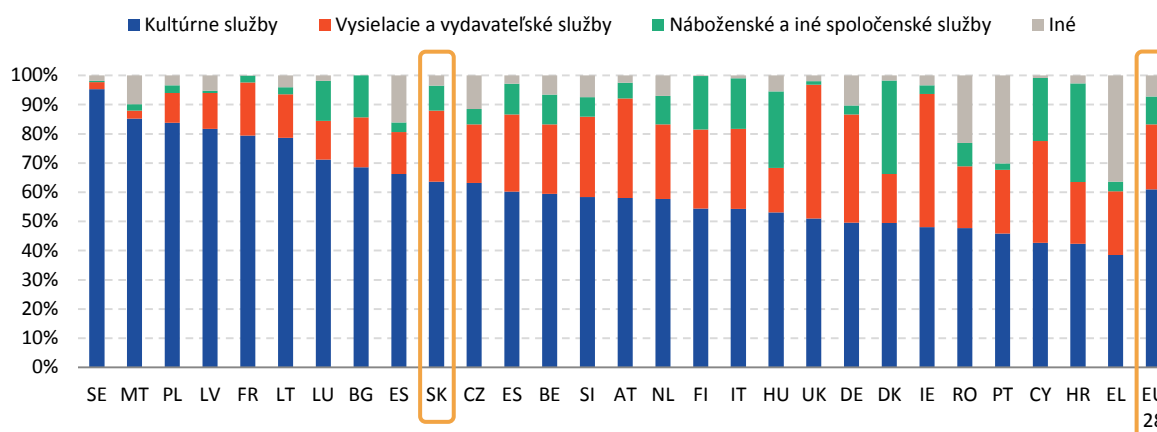
⁷ Pod skupinou nordických krajín sa rozumie SE, FI, DK; južná Európa je tvorená ES, PT, IT, EL, CY, MT; pobaltské krajiny sú EE, LV, LT; západná Európa je tvorená AT, BE, FR, DE, IE, LU, NL, UK a východná Európa je BG, HR, RO, SI.

Jeden z možných dôvodov nižšej miery verejnej alokácie na kultúru v starých členských krajinách je vysoká miera fixných nákladov kultúrnych služieb.⁸ Kultúrne služby poskytované verejnou správou majú relatívne vysoké fixné náklady, ktoré musí každá krajina investovať, ak chce tieto kultúrne služby poskytovať. Je vecou prestíže a spoločenského konsenzu, že tieto služby sú pre krajinu natoľko dôležité, že je potrebné ich financovať, bez ohľadu na to, aká bohatá daná krajina je. Bohaté krajiny tieto fixné náklady dosiahnu už pri nižšej miere alokácie, čo môže vyvolať zdanie, že pre bohatšie krajiny je kultúra z hľadiska rozpočtu menej dôležitá. Ďalším možným dôvodom môže byť politické rozhodnutie v nových členských krajinách alokovať väčšiu časť verejného rozpočtu na kultúru. **Bez ohľadu na príčinu týchto rozdielov, pri porovnaní slovenskej miery alokácie verejného rozpočtu na kultúru s krajinami, ktoré pristúpili k EÚ až po roku 2004 platí, že slovenské verejné výdavky na kultúru zaostávajú.**

Štruktúra verejných výdavkov na kultúru

Štruktúra verejných výdavkov na kultúru je na Slovensku podobná priemeru krajín EÚ 28 (Graf 10). Najväčšia časť (64 % SK oproti 61 % EÚ 28) je na Slovensku alokovaná na kultúrne služby, pod čím si treba predstaviť kultúrne inštitúcie ako divadlá, múzeá, galérie a knižnice a tiež rôzne kultúrno-osvetové činnosti a kultúrne podujatia. Na vysielacie a vydavateľské služby je alokovaných 24 % oproti 22 % priemeru EÚ 28. Na Slovensku sa daná časť týka prevažne výdavkov RTVS, ktoré sú financované z koncesionárskych poplatkov a z menšej časti z rozpočtu MK SR. Napokon na náboženské služby je na Slovensku alokovaných 9 % oproti priemerným 10 % v EÚ 28. Na Slovensku majú tieto výdavky najmä formu štátnej pomoci cirkvám skrz príspevok z rozpočtu MK SR.

Graf 10 Výdavky verejnej správy na kultúru podľa oblasti kultúry v roku 2017 (v %)

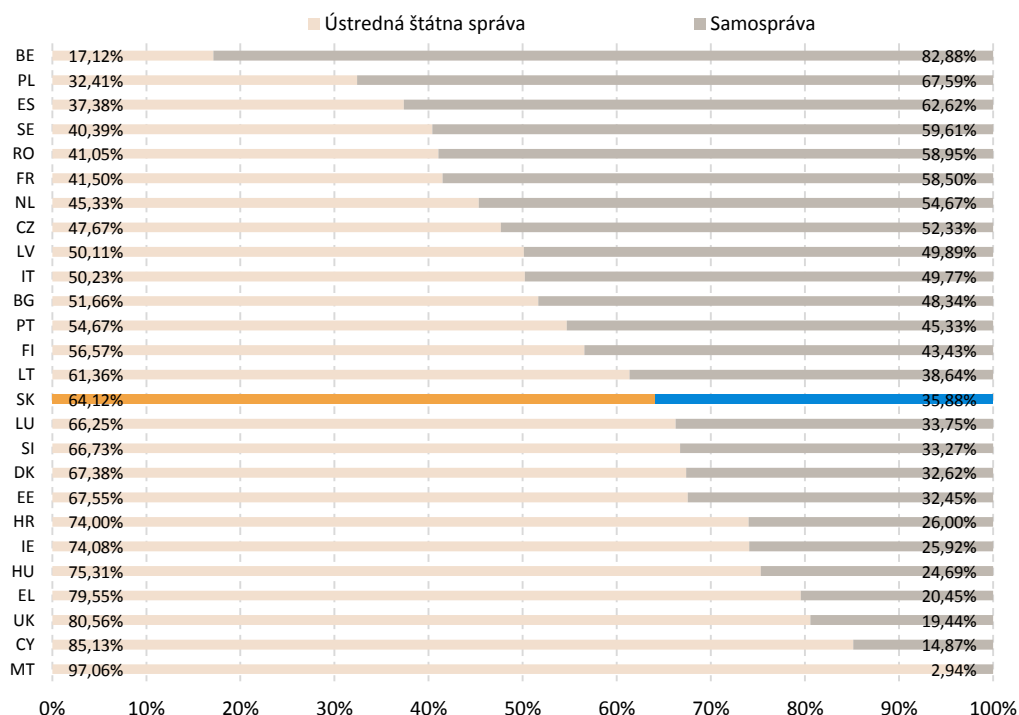


Zdroj: Eurostat,
Podľa klasifikácie výdavkov verejnej správy COFOG.

Podiel výdavkov ústrednej štátnej správy a samosprávy na kultúru je v EÚ 28 veľmi rozdielny a pohybuje sa v rozpätí 97,06 % (MT) až 17,12 % (BE) na úrovni ústrednej štátnej správy (Graf 11). Slovensko patrí medzi krajiny s väčšou ústrednou štátnou správou v oblasti kultúry (64,12 %), pričom samospráva je napriek tomu významnou súčasťou financovania kultúry na Slovensku (35,88 %). Na porovnanie, celkové výdavky samosprávy sú na Slovensku iba 16 % výdavkov verejnej správy.

⁸ V ekonomickej teórii sa rozlišujú fixné a variabilné náklady, ktoré spolu tvoria celkové náklady danej inštitúcie. Fixné náklady sú nezávislé od množstva produkcie danej inštitúcie a musia byť vynaložené bez ohľadu na dopytované množstvo produkcie, zatiaľ čo variabilné od množstva produkcie závisia. V kultúrnej ekonomii sa vie, že pamäťové inštitúcie a scénické umenie (i. e. kultúrne inštitúcie prevažne zriadené štátom) majú vysoký podiel fixných nákladov na celkových nákladoch (Towse, 2010). Nevýhodou tohto fenoménu je, že všetky krajiny, ktoré financujú kultúru, bez ohľadu na veľkosť a bohatstvo, musia alokovať výdavky na kultúru vo výške potrebných fixných nákladov, ktoré zaručia minimálnu sieť kultúrnych inštitúcií, ktoré každý štát zriaďuje (verejný rozhlas a televízia, národné divadlo/múzeum/galéria/knižnica a podobne). Chudobnejším krajinám tak prirodzene narastie podiel výdavkov na kultúru voči HDP oproti bohatším krajinám.

Graf 11 Výdavky ústrednej štátnej správy a samosprávy na kultúru, priemer v rokoch 2011 – 2017 (v %)



Zdroj: Eurostat,

Poznámka: Pre DE a AT neboli dostupné dáta.

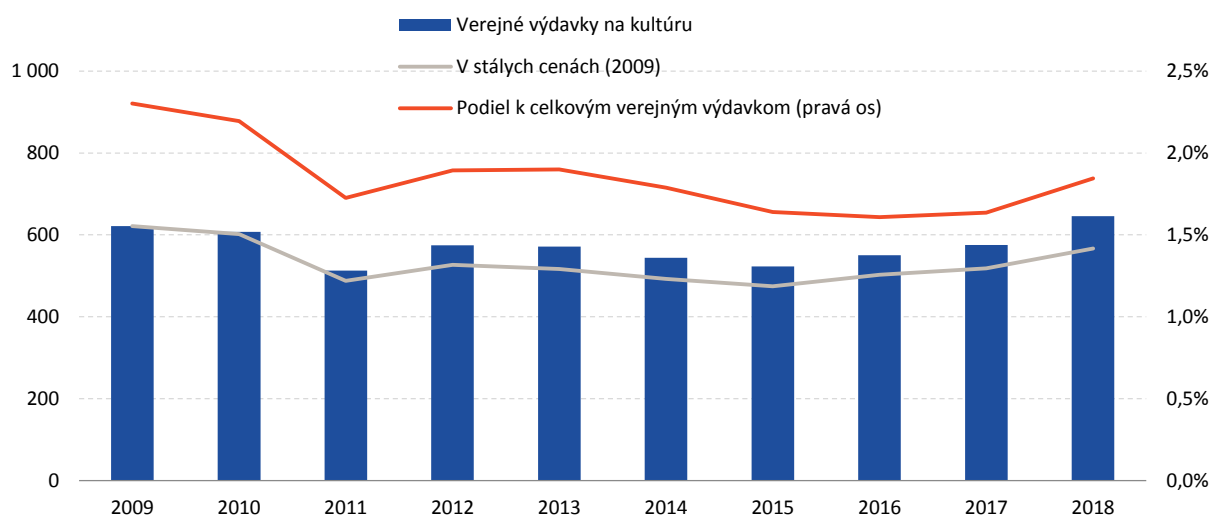
2.1.2 Verejné výdavky na kultúru na Slovensku

- Celkové verejné výdavky na kultúru v roku 2018 predstavovali na základe dát z Rozpočtového informačného systému 645,8 mil. eur. Z nich najväčšiu časť tvorili výdavky ústrednej správy (60 %), kde 37 % zo všetkých výdavkov tvorili štátne rozpočtové a príspevkové organizácie a 23 % ostatné subjekty verejnej správy.
- Podiel verejných výdavkov na kultúru voči celkovým verejným výdavkom za posledné obdobie kolíše okolo hodnoty 1,80 %.
- Výdavky rezortu MK SR tvoria 92 % výdavkov na kultúru zo všetkých štátnych organizácií. 95 % z výdavkov samotného úradu MK SR tvoria transfery pre zriadené príspevkové organizácie, pre ostatné subjekty verejnej správy (RTVS, TASR, zriadené fondy) a pre iné subjekty (cirkvi a náboženské spoločnosti, Matica slovenská, samospráva a iné).
- Zo samosprávy ide celkovo 40 % zo všetkých verejných výdavkov na kultúru, ich podiel k celkovým verejným výdavkom samospráv ma stagnujúci charakter.

Výdavky verejnej správy na kultúru boli v roku 2018 v celkovej hodnote 645,8 mil. eur⁹, výdavky od roku 2011 prevažne rástli (Graf 12). Podiel výdavkov na kultúru ku všetkým výdavkom verejnej správy za posledné roky osciloval okolo hodnoty 1,80 %. Napriek tomu, že v roku 2018 mierne stúpol, nedosiahol najvyššie hodnoty v sledovanom období.

⁹ Hodnoty v tejto kapitole sa oproti kapitole o medzinárodnom porovnaní líšia z dôvodu použitia iných zdrojov dát. Kapitola o medzinárodnom porovnaní používa databázy Eurostatu, ktoré poskytuje ŠÚ SR na základe štatistických výkazov. V tejto kapitole ako zdroj dát používame Rozpočtový informačný systém (RIS).

Graf 12 Verejné výdavky na kultúru v rokoch 2009 – 2018 (mil. eur)



Zdroj: RIS, rozpočet, COFOG 08.2 - 08.6, odfiltrované vzájomné transfery

Celkové výdavky na kultúru zahŕňajú aj daňové výdavky¹⁰, v roku 2018 vo výške 15 mil. eur. Daňovým výdavkom sú špeciálne daňové úľavy, ktoré využíva vláda na podporu určitých aktivít alebo daňovníkov v špeciálnych okolnostiach. Medzi daňové výdavky na kultúru je v roku 2018 možné zaradiť zníženie sadzby koncesionárskych poplatkov RTVS (8 mil. eur) a zníženie sadzby dane na knihy (7,4 mil. eur). Od roku 2020 budú daňové výdavky na kultúru ďalej rásť vplyvom zavedenia zníženej DPH na tlačoviny (6,5 mil. eur) a úplného oslobodenia vybraných skupín od platenia koncesionárskych poplatkov (8 mil. eur).

Výdavky verejnej správy na kultúru podľa druhej klasifikácie (pozri podrobne v [Box 2](#)) **pochádzajú predovšetkým z ústrednej správy (60 %), kde väčšiu časť tvoria výdavky štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií** ([Graf 13](#), [Box 3](#)).

Box 2 Druhy verejných výdavkov na kultúru

Výdavky verejnej správy na kultúru sú v tejto revízii rozdelené do troch skupín na základe druhej klasifikácie:

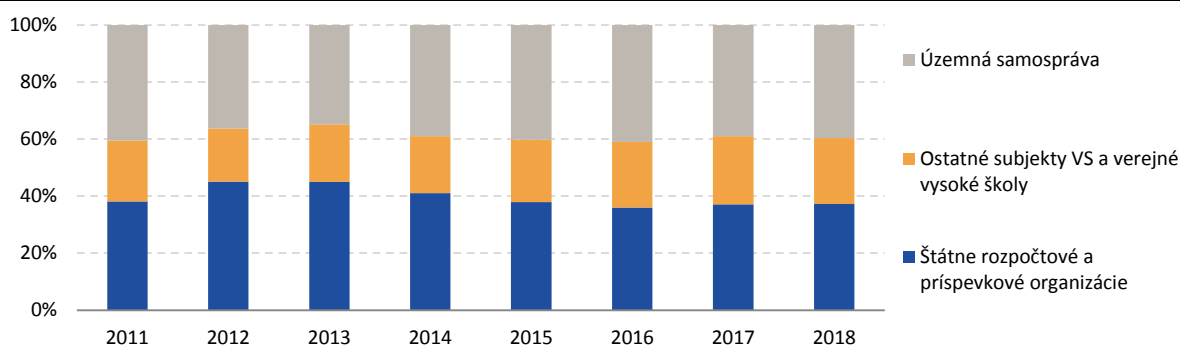
- Výdavky štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií.** Tieto výdavky predstavujú výdavky všetkých štátnych úradov (z hľadiska rozpočtu vnímaných ako rozpočtové organizácie) a ich zriadených rozpočtových a príspevkových organizácií. Najväčšiu časť predstavuje MK SR a ním zriadené organizácie, v malej miere majú výdavky na kultúru aj ostatné ústredné orgány štátnej správy a ich organizácie. V rezorte MK SR mimo samotného úradu ministerstvo zriaďuje 6 ďalších rozpočtových organizácií. Príspevkové organizácie zriadené MK SR (aktuálne ich je 24) sú financované tzv. transferom, čiže priamym príspevkom z úradu MK SR.
- Výdavky ostatných subjektov verejnej správy a verejných vysokých škôl.** V prípade výdavkov na kultúru dosahuje najvyššie hodnoty verejnoprávna RTVS, rádovo menšie výdavky má tlačová agentúra TASR. Vysoké výdavky na kultúru majú aj zriadené dotačné fondy (AVF, FPU, KULT MINOR).
- Výdavky územnej samosprávy.** Sem patria výdavky obcí a vyšších územných celkov a všetkých ich zriadených rozpočtových a príspevkových organizácií. Z hľadiska výdavkov na kultúru ide o veľmi významný zdroj verejných financií. Časť týchto výdavkov na kultúru územnej samosprávy pochádza aj z dotačnej schémy MK SR a zriadených dotačných fondov.

¹⁰ Daňové výdavky zároveň vysvetľujú časť rozdielov medzi údajmi Eurostatu a hotovostnými výdavkami z Rozpočtového informačného systému.

Prvé dve skupiny tvoria spoločne tzv. ústrednú správu. Všetky tri skupiny sú vo svojich výdavkových tokoch vzájomne prepojené – zdrojom výdavkov subjektov v jednej skupine sú často transfery od subjektov inej skupiny, následne ich výdavky smerujú ako transfery do ďalšej skupiny. Napr. zriadené fondy (AVF, FPU a KULT MINOR) sú financované transferom z MK SR. Veľká časť výdavkov z týchto fondov smeruje transferom rôznym subjektom v zriaďovateľskej pôsobnosti samospráv ako dotácia zaslaná na základe pozitívne vyhodnotených žiadostí týchto subjektov.

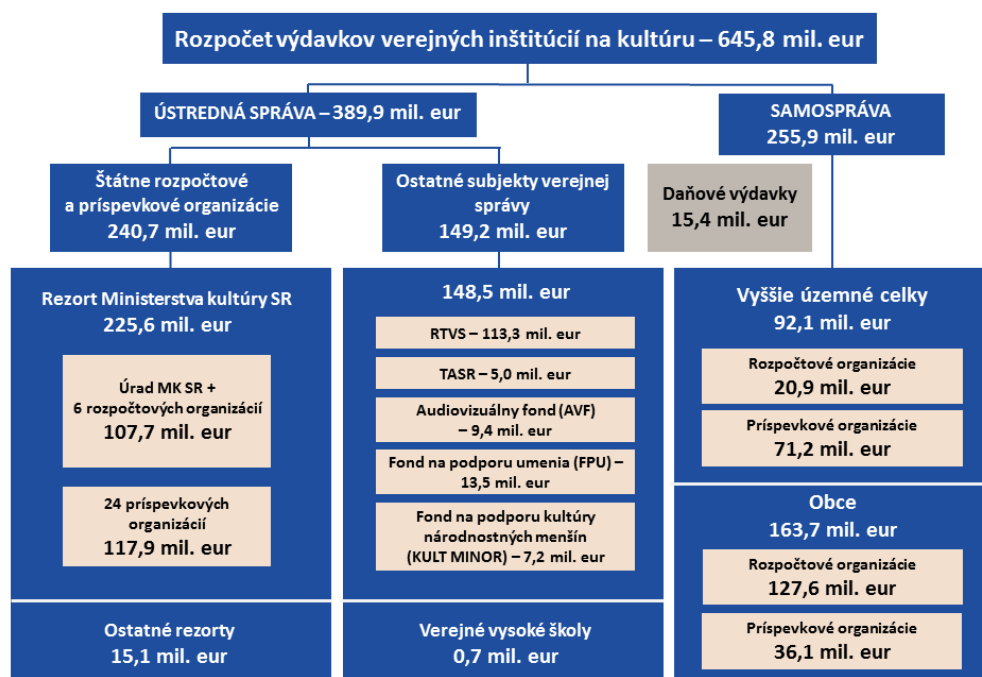
Z tohto dôvodu v jednotlivých grafoch tieto vzájomné transfery prezentovaných subjektov nie sú zobrazené. Keďže výdavok jedného subjektu vo forme transferu sa následne stáva výdavkom iného subjektu, jeho zobrazenie by sa v celkových výdavkoch započítalo dvakrát.

Graf 13 Verejné výdavky na kultúru podľa druhej klasifikácie v rokoch 2011 – 2018 (v %)



Zdroj: RIS, rozpočet, COFOG 08.2 - 08.6, odfiltrované vzájomné transfery

Box 3 Výdavky verejných inštitúcií na kultúru v roku 2018

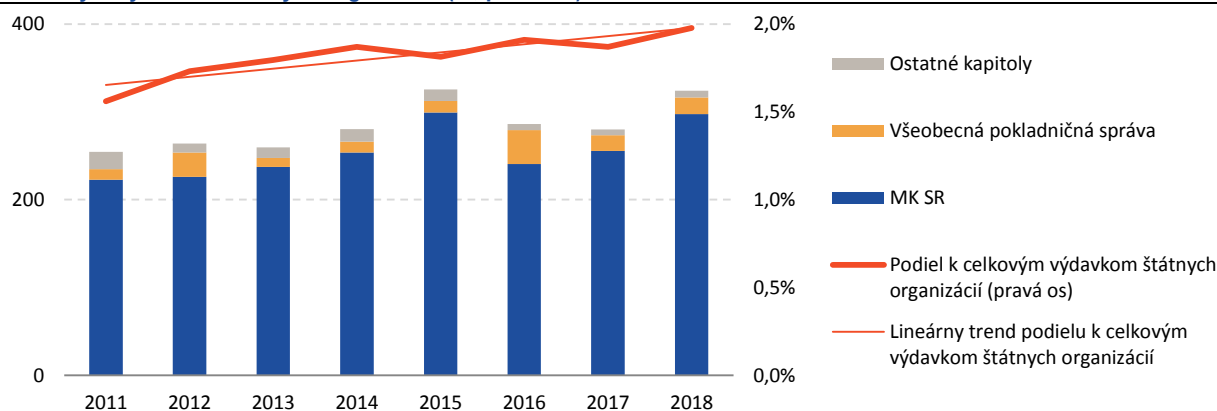


Zdroj: RIS, rozpočet COFOG 08.2 - 08.6, odfiltrované vzájomné transfery

Výdavky na kultúru štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií

Výdavky štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií v roku 2015 klesli, v roku 2018 opäť mierne narástli. Rastie podiel týchto výdavkov k celkovým výdavkom štátnych organizácií (Graf 14). Tieto výdavky v roku 2018 dosahujú hodnotu 324,3 mil. eur, v podiele na celkových výdavkoch štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií sa približujú k hodnote 2 %. V predchádzajúcom grafe bolo ukázané, že podiel verejných výdavkov na kultúru voči všetkým verejným výdavkom stagnuje, v prípade výdavkov štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií je tu však trend mierne rastúci.

Graf 14 Výdavky na kultúru štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií (mil. eur, ľavá os) a podiel k celkovým výdavkom štátnych organizácií (% , pravá os) v rokoch 2011 – 2018



Zdroj: RIS, skutočnosť, COFOG 08.2 - 08.6, odfiltrované vzájomné transfery

Výdavky na kultúru štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií pochádzajú prevažne z rezortu MK SR. Ďalej je najvýraznejšie zastúpená Všeobecná pokladničná správa - v roku 2018 jej výdavky na kultúru tvorili 19,1 mil. eur, čo tvorí približne 6 % výdavkov štátnych rozpočtových a príspevkových

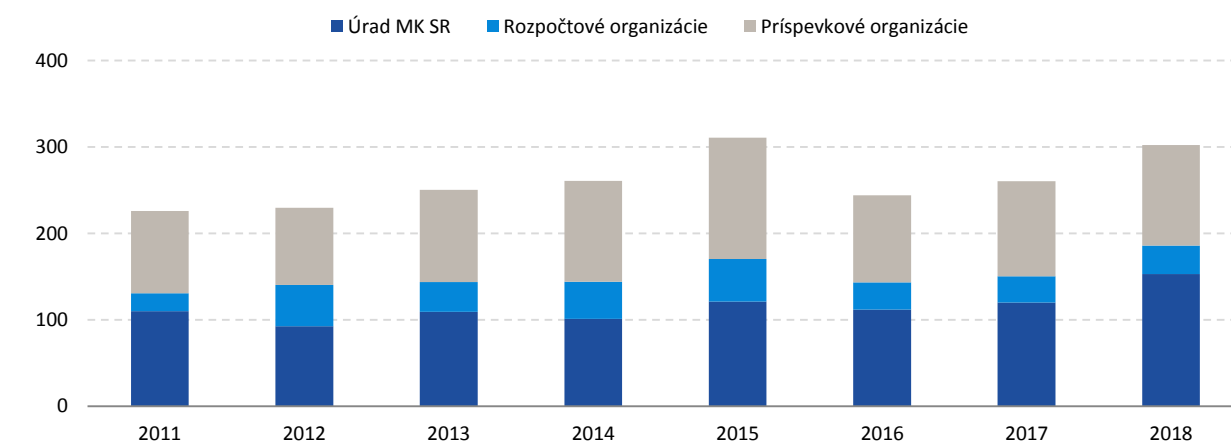
organizácií na kultúru. Malou časťou výdavkov Všeobecnej pokladničnej správy je financovaná Rada pre vysielanie a retransmisiu (v roku 2018 vo výške 1,4 mil. eur), ostatné výdavky sú bežné a kapitálové transfery (v rámci verejnej správy, jednotlivcom a neziskovým právnickým osobám a nefinančným subjektom).

Ostatné rozpočtové kapitoly sú zastúpené v oveľa menšej miere. Ich celkové výdavky boli v roku 2018 vo výške 7,7 mil. eur. Tieto výdavky smerujú predovšetkým do zriadených rozpočtových a príspevkových organizácií, ktoré majú charakter kultúrnych inštitúcií, prípadne do kultúrnych inštitúcií, ktoré nemajú právnu subjektivitu a sú začlenené ako organizačná zložka v štruktúre úradov, prípadne sú to transfery do iných subjektov (napr. do RTVS).¹¹ Výdavky MZV SR na správu ôsmich Slovenských inštitútov v zahraničí nie sú v rozpočte kategorizované do výdavkov na kultúru.

Výdavky rezortu Ministerstva kultúry SR

Výdavky rozpočtových a príspevkových organizácií zriadených MK SR dosahovali v roku 2018 výšku 302,2 mil. eur (Graf 15). Rast výdavkov MK SR do roku 2015 súvisí s výdavkami pri čerpaní európskych fondov v Operačnom programe informatizácie spoločnosti (OPIS) v prioritnej osi 2 „Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry“. V roku 2018 výraznejšie narástli výdavky úradu MK SR – oproti predchádzajúcemu roku o 27 %. Spôsobil to nárast transferov v rámci verejnej správy a neziskovým právnickým osobám. Výdavky pre rozpočtové organizácie (aktuálne ich je 6) predstavovali v roku 2018 hodnotu 33,0 mil. eur (11 % z celkových výdavkov rezortu). Výdavky príspevkových organizácií (aktuálne je ich 24) predstavovali 116,4 mil. eur (39 % výdavkov rezortu), pričom transfery z úradu MK SR pre príspevkové organizácie predstavovali 98,2 mil. eur.

Graf 15 Výdavky rezortu MK SR v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)



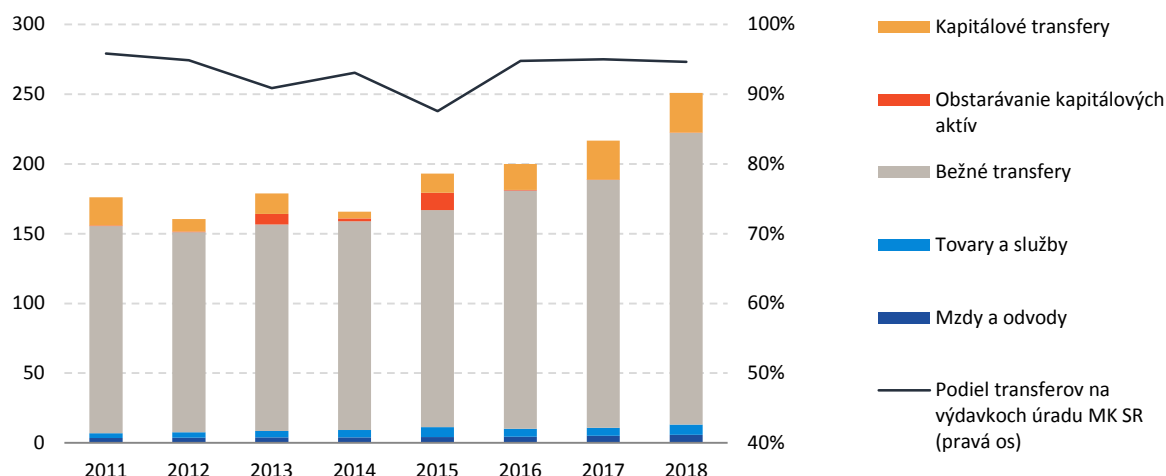
Zdroj: RIS, skutočnosť, odfiltrované vzájomné transfery

Pri detailnejšom pohľade na výdavky samotného úradu MK SR (Graf 16), prevažná časť výdavkov boli bežné a kapitálové transfery (95 %) **vlastným zriadeným príspevkovým organizáciám alebo iným organizáciám a inštitúciám, či už v rámci verejnej správy** (RTVS, TASR, zriadeným fondom) **alebo neziskovým právnickým osobám** (cirkvi a náboženské spoločnosti, Matica slovenská). Ostatné výdavky tvoria tovary a služby (3 %) a výdavky na mzdy a odvody (2 %). Kapitálové investície úradu MK SR sú minimálne, vo vyššej miere sa vyskytovali v rokoch 2013 až 2015, kde išlo o spomínané čerpanie eurofondov v programe OPIS 2, čím sa znížil podiel transferov na výdavkoch úradu.

¹¹ Úrady a/alebo nimi zriadené rozpočtové organizácie: Sekcia ekonomiky a finančného manažmentu MO SR a úradom zriadené Ústredie ekumenickej pastoračnej služby a Ordinariát ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR, Odbor sociálneho zabezpečenia a zdravotníctva MV SR, Úrad MŠVVŠ SR a ním zriadená Slovenská pedagogická knižnica, Úrad MZ SR, Úrad MH SR.

Príspevkové organizácie: Slovenské banské múzeum a Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva zriadené MŽP SR, Domov speváckeho zboru slovenských učiteľov zriadený MŠVVŠ SR, Múzeum obchodu zriadené MH SR, Múzeum vo Svätom Antone zriadené MŽP SR.

Graf 16 Výdavky úradu MK SR (mil. eur, ľavá os) a podiel transferov k celkovým výdavkom úradu MK SR (pravá os)



Zdroj: RIS, skutočnosť

Celkovo transfery z úradu MK SR (bežné aj kapitálové) smerovali v najväčšej miere zriadeným príspevkovým organizáciám (Tabuľka 3). Ďalším významným transferom je presun prostriedkov cirkvám a náboženským spoločnostiam (v roku 2018 to bolo 51,0 mil. eur, okrem samotných programov pre cirkvi a náboženské spoločnosti bola ďalším transferom pre cirkvi v roku 2018 dotácia z programu Obnovme si svoj dom vo výške 5,1 mil. eur). Ďalšími pravidelnými transfermi, ktoré tvoria významnú časť výdavkov úradu MK SR, sú transfery do RTVS, ktoré mali tendenciu v čase kolísať.

Tabuľka 3 Výdavky úradu MK SR vo forme transferov, v mil. eur

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Príspevkové organizácie	66,2	68,0	69,5	64,7	71,9	88,2	96,7	98,2
Cirkvi a náboženské spoločnosti	39,5	39,5	39,9	40,8	41,6	42,8	46,6	51,0
RTVS	33,5	18,6	28,1	24,6	30,2	27,3	28,7	35,2
TASR	1,1	2,0	1,9	2,1	2,4	2,4	2,5	2,4
FPU	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0	14,5	20,0
KULT MINOR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,0
AVF	3,5	3,5	3,5	4,0	4,5	4,9	5,5	6,8
Územná samospráva	4,3	5,3	5,0	6,4	6,2	2,4	3,6	7,8
Matica slovenská	1,5	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5	1,6	1,7
DANUBIANA	7,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,4	0,3	0,6
Ostatné transfery	12,2	13,5	12,9	10,0	10,8	4,6	5,9	5,8
Spolu	168,8	152,2	162,4	154,3	169,1	189,5	205,9	237,5

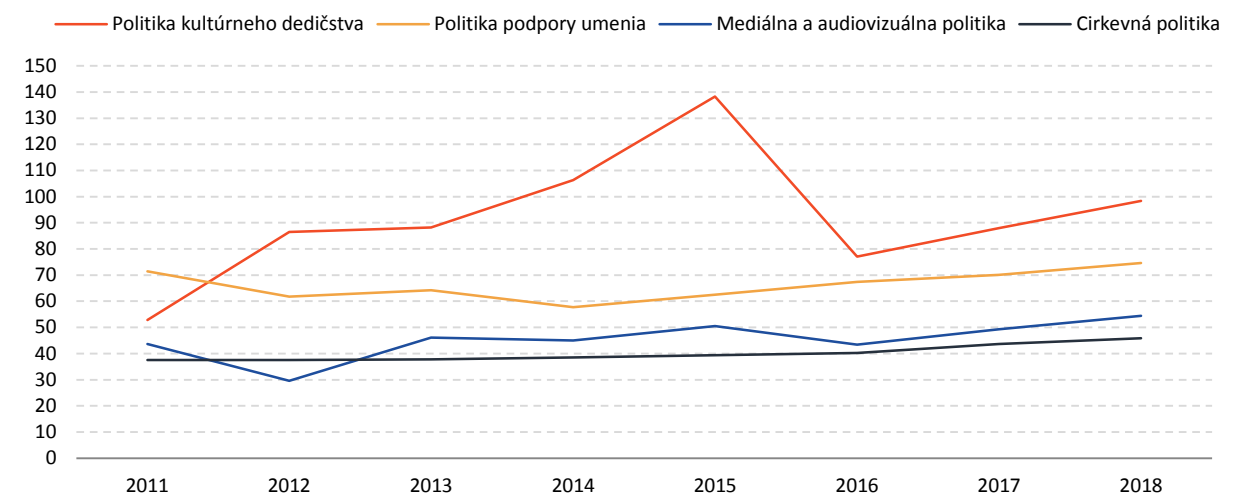
Zdroj: RIS, skutočnosť

Výdavky rezortu MK SR na jednotlivé kultúrne politiky

Výdavky rezortu MK SR na jednotlivé kultúrne politiky sa sústreďujú primárne do 30 rozpočtových a príspevkových organizácií zriadených MK SR. Detailné členenie organizácií do konkrétnych 9 politík sa nachádza v Príloha 1. Trend nominálnych výdavkov všetkých politík je v rokoch 2011 až 2018 stúpajúci

(3,2 mil. eur p. a.)¹² (Graf 17). Aj keď vlastné príjmy majú rastúci vývoj (Graf 18) (trend je rastúci aj v každej politike okrem knižničnej politiky a politiky podpory literatúry), nominálne hodnoty výdavkov sú veľmi volatilné. Ide však prevažne o efekt veľkých kapitálových investícií a projektov spolufinancovaných zo zdrojov EÚ (najvýraznejší v politike kultúrneho dedičstva). Po očistení od vplyvu inflácie a od zdrojov EÚ (vrchol v 2015) by bola volatilita výdavkov výrazne nižšia. Príspevok od štátu sa teda z roka na rok rovnako mierne zvyšuje bez ohľadu na to, či to reálne odzrkadľuje potreby inštitúcií.

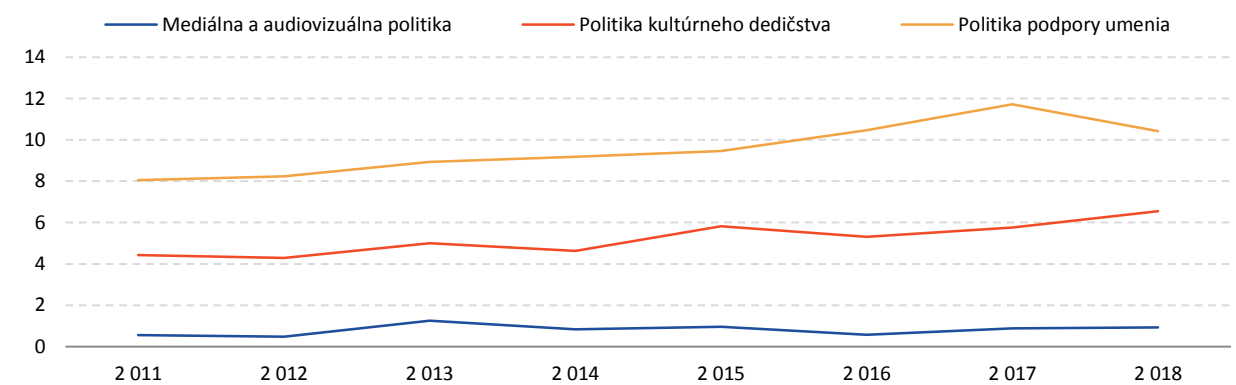
Graf 17 Výdavky na kultúrne politiky v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)



Zdroj: RIS, skutočnosť

V jednotlivých politikách sú zarátané aj výdavky cez dotačné fondy.

Graf 18 Vlastné príjmy tvorené inštitúciami v rámci kultúrnych politík v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)

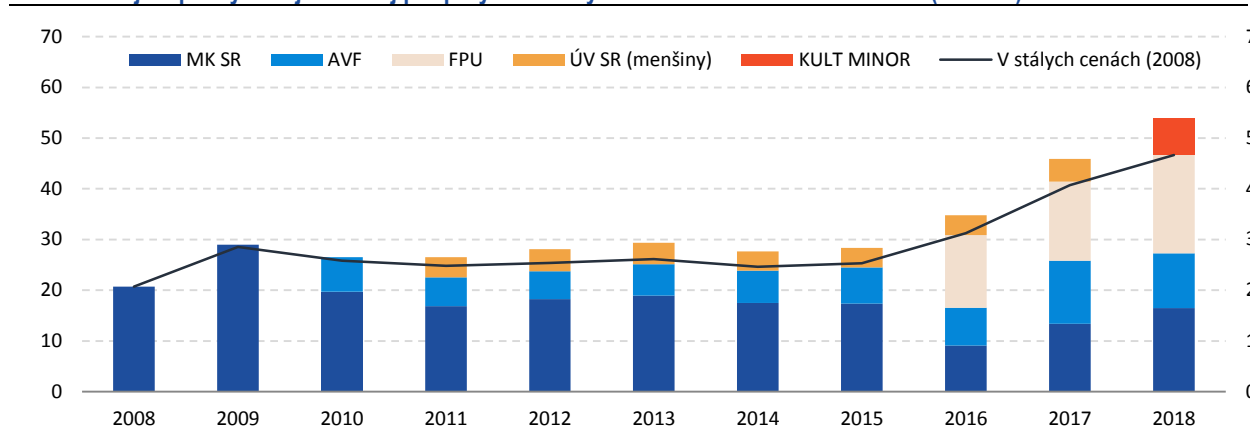


Zdroj: RIS

Čo sa týka výdavkov pre kultúrne politiky z dotačných fondov, celkový objem poskytnutej dotačnej podpory za posledné obdobie výrazne rástol (Graf 19), v porovnaní s rokom 2008 sa do roku 2018 viac ako zdvojnásobil (z 20,7 mil. € na 54,0 mil. €; zmenám v nástroji dotačnej podpory je venovaný priestor nižšie).

¹² Podrobné trendy očistených výdavkov pre jednotlivé ROPO inštitúcie MK SR sa nachádzajú v prílohe 2 (Kultúrna politika MKSR a jej výdavky v eur, v rokoch 2011 – 2018).

Graf 19 Objem poskytnutej dotačnej podpory z dotačných schém v rokoch 2008 – 2018 (mil. eur)



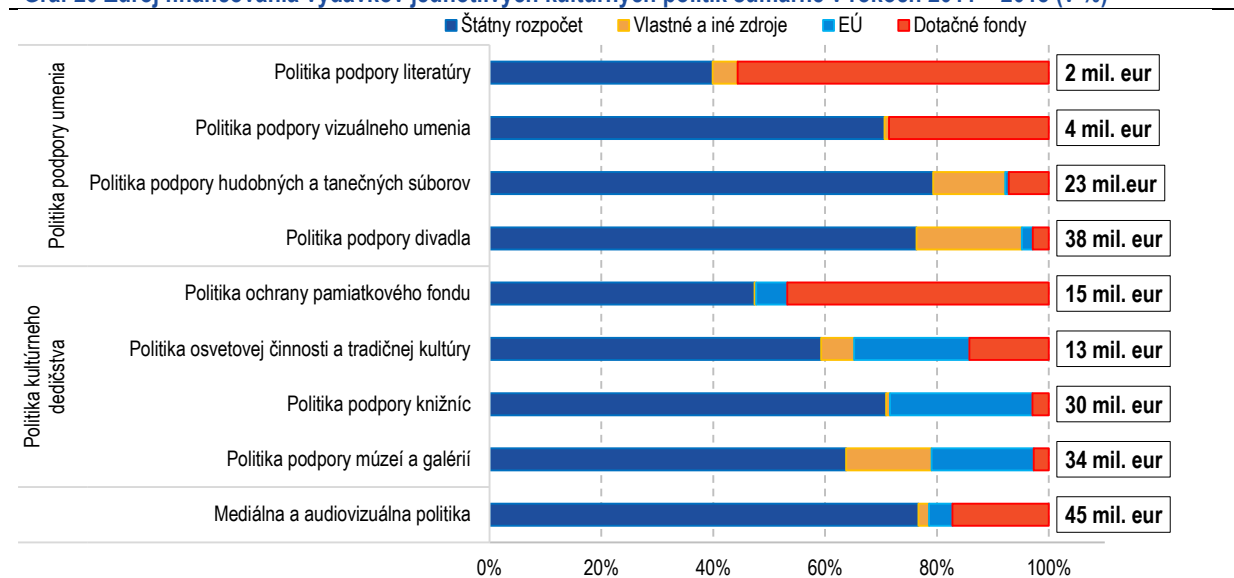
Zdroj: MK SR, AVF, FPU, ÚV SR, KULT MINOR

Priamy príspevok MK SR¹³ je dominantným zdrojom financovania všetkých kultúrnych politík okrem ochrany pamiatkového fondu. Tvorí zvyčajne 80 % výdavkov (Graf 20). Z pohľadu vlastných zdrojov si výdavky dokážu najvýraznejšie pokryť umelecké organizácie (15,3 %): divadelná politika – 18,8 %, nasleduje múzejno-galerijná politika – 15,3 % a hudobno-tanečná politika – 13,9 %. Naopak najmenšiu schopnosť pokryť výdavky z vlastných príjmov možno pozorovať pri politike ochrany pamiatkového fondu (0,28 %), knižničnej politike (0,67 %) a politike vizuálneho umenia (0,82 %).

Zdroje EÚ sa použili najmä v oblasti kultúrneho dedičstva (18,7 %) v rámci projektov OPIS 2, Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry.

V rámci troch hlavných politík boli dotácie poskytované najvýraznejšie v mediálnej a audiovizuálnej politike. Audiovizuálny fond (AVF) vytvára priestor pre dotáciu audiovizuálnej nezávislej tvorby (17,3 % z celkového rozpočtu). Medzi jednotlivými kultúrnymi politikami najvýraznejšia podpora z dotácií je v oblasti literatúry, ktorá je podporovaná z 56 % z dotačných fondov a v oblasti ochrany pamiatkového fondu, kde dotácie tvoria 47 % celkových výdavkov (Graf 20).

Graf 20 Zdroj financovania výdavkov jednotlivých kultúrnych politík sumárne v rokoch 2011 – 2018 (v %)



Zdroj: RIS, skutočnosť

Niektoré dotačné programy z povahy štruktúry dotačných fondov nie je možné začleniť do niektorej z politík.

¹³ Vrátane prioritných projektov.

V rokoch 2011 – 2018 sa EÚ zdroje a kapitálové výdavky prekrývali len čiastočne (Tabuľka 4). Zo zdrojov EÚ sa pokrylo v priemere 35 % kapitálových výdavkov a 60 % EÚ zdrojov išlo na kapitálové výdavky. Tento prienik má súvislosť najmä s EÚ programom OPIS 2 (vrchol 2015 – 2016). Pritom v rokoch 2011, 2017 a 2018 to bolo 0 %, teda MK SR organizácie neboli pri kapitálových výdavkoch závislé od zdrojov EÚ.

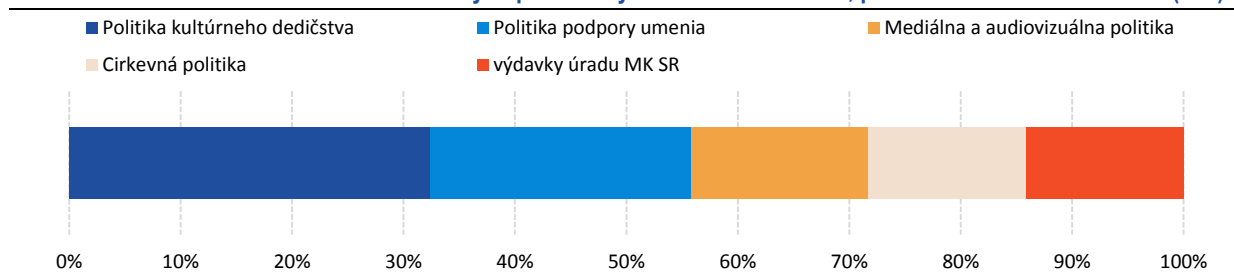
Tabuľka 4 Prienik EÚ a kapitálových výdavkov v rezorte MK SR

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kap. výdavky EÚ/ všetky EÚ	0,0 %	73,8 %	75,5 %	49,8 %	54,7 %	30,3 %	0,0 %	0,0 %
Kap. výdavky EÚ / všetky kap. výdavky	0,0 %	51,7 %	53,3 %	61,8 %	48,9 %	5,1 %	0,0 %	0,0 %

Zdroj: RIS

V období rokov 2011 – 2018 mali cirkevná politika a výdavky úradu MK SR rovnaký podiel na transferoch (14%, v priemere 40 mil. eur) a veľmi podobný ako audiovizuálna a mediálna politika (16 %). Najväčší podiel na transferoch MK SR mala politika kultúrneho dedičstva – 32,5 %, priemerne 92 mil. eur ročne (Graf 21).

Graf 21 Podiel transferov MK SR do kultúrnych politík a výdavkov úradu MK SR, priemer v rokoch 2011 – 2018 (v %)



Zdroj: RIS

V jednotlivých politikách sú zarátané aj výdavky cez dotačné fondy.

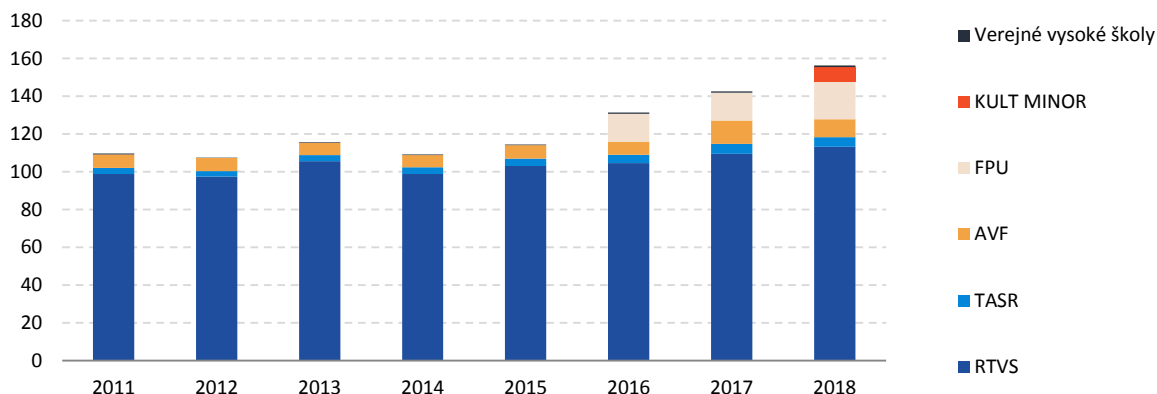
Výdavky na kultúru ostatných subjektov verejnej správy

Ďalšie významné výdavky ústrednej správy na kultúru, okrem štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií, tvoria výdavky ostatných subjektov verejnej správy. **Tieto výdavky v roku 2018 tvorili 23 % celkových verejných výdavkov na kultúru. Výrazne najvyššie výdavky mala RTVS, ktorej plánované výdavky v roku 2018 boli 113,3 mil. eur** (73 % všetkých výdavkov ostatných subjektov verejnej správy, Graf 22). Z týchto plánovaných výdavkov RTVS pochádza 26 % z transferu MK SR, ostatné výdavky boli plánované z ostatných daňových príjmov (úhrady za služby verejnosti, teda tzv. koncesionárske poplatky, ktoré tvoria približne 65 % príjmov RTVS) a nedaňových príjmov.

Celkové výdavky ostatných subjektov verejnej správy v čase postupne rastú, čo je spôsobené najmä vznikom nových subjektov v podobe zákonom zriadených dotačných fondov. Po najdlhšie fungujúcom Audiovizuálnom fonde (AVF), ktorý začal svoju činnosť v roku 2010, začal poskytovať dotácie v roku 2016 Fond na podporu umenia (FPU) a v roku 2018 Fond na podporu kultúry národnostných menšín (KULT MINOR). **Plánované výdavky všetkých troch zriadených fondov boli v roku 2018 vo výške 37,2 mil. eur.** Zdrojom výdavkov FPU a KULT MINOR je transfer z MK SR. Audiovizuálny fond má okrem transferu z MK SR (v roku 2018 plánovaný transfer 6,8 mil. eur) pokryté výdavky aj z vlastných zdrojov (celkové plánované výdavky v roku 2018 boli 9,5 mil. eur). Dotačné schémy aj v podobe zriadených fondov budú detailnejšie opísané nižšie.

Ďalším subjektom verejnej správy s výdavkami na kultúru je TASR, plánované výdavky na rok 2018 boli 5,0 mil. eur. Plánovaný transfer z MK SR na činnosť TASR je 2,2 mil. eur, ostatné výdavky sú plánované z vlastných zdrojov. Relatívne malé sú výdavky na kultúru verejných vysokých škôl, ktoré síce v čase mierne rastú, dosahujú však menej ako 1 mil. eur.

Graf 22 Výdavky na kultúru ostatných subjektov verejnej správy v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)



Zdroj: RIS, rozpočet, COFOG 08.2 - 08.6

Výdavky na kultúru územnej samosprávy

Hoci celkový rozpočet územnej samosprávy (spolu obce a VÚC) predstavuje iba okolo 16 % z celkového verejného rozpočtu, územná samospráva je z hľadiska výdavkov na kultúru dôležitým hráčom, pretože približne 40 % verejných výdavkov na kultúru pochádza práve zo samosprávy. Posilnenie kompetencií samosprávy v oblasti kultúrnej politiky nastalo reformou verejnej správy v roku 2001, kedy vznikli vyššie územné celky a pod ich zriaďovateľskú pôsobnosť prešli viaceré kultúrne inštitúcie (MK SR, 2003).

Všetky VÚC spolu mali v roku 2017 zriadených 220 kultúrnych inštitúcií (detailne v prílohe). Počtom vysoko prevládajú knižnice (spolu 90 zriadených knižníc), následne je najviac zriadených múzeí (spolu 36 múzeí) a kultúrno-osvetových centier (vo všetkých VÚC spolu 36). Čo sa týka výšky výdavkov pre jednotlivé typy kultúrnych inštitúcií, najvyššie sú pre divadlá.¹⁴

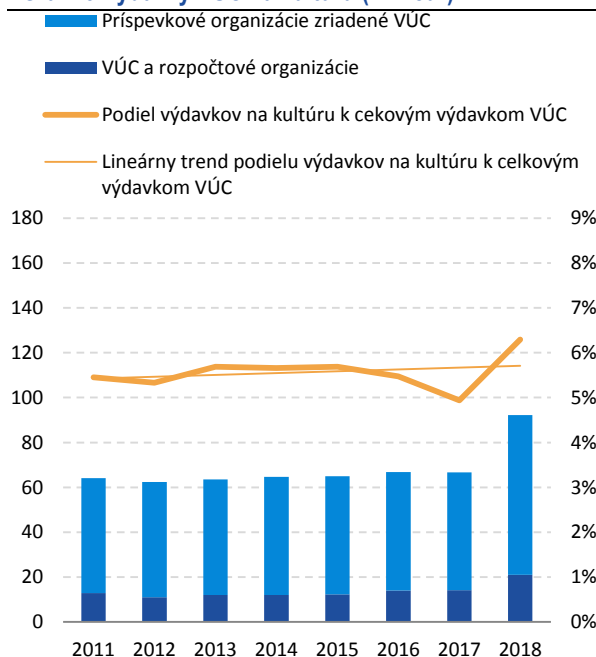
Z hľadiska využívania výdavkov na kultúru obcami iba časť ich výdavkov smeruje na chod zriadených kultúrnych inštitúcií a na chod kultúrnych objektov a zariadení (v prílohe). V roku 2017 predstavovali tieto náklady iba 76 mil. eur z celkových 158 mil. eur výdavkov na kultúru. Predpokladáme, že ostatné náklady sa týkajú iných zriadených inštitúcií, ktoré štatistické zisťovanie nepokrýva. Vo veľkej miere sa tieto výdavky môžu týkať aj iných, rozmanitých kultúrnych akcií a podujatí, ktoré organizujú samotné mestá, mestské časti a obce, mimo zriadených organizácií. V súčasnosti chýba nástroj, ktorý by poskytoval systematický prehľad o účele výdavkov samosprávy na kultúru.

Výdavky VÚC na kultúru v roku 2018 oproti ostatným rokom rástli (Graf 23), v príspevkových organizáciách rástli výdavky na mzdy a platy, v rozpočtových na tovary a služby a kapitálové investície. Výdavky obcí v sledovanom období rastú kontinuálne, podobný skok ako v prípade VÚC sa tu neobjavuje (Graf 24). Avšak podiel výdavkov VÚC a obcí na kultúru voči ich celkovým výdavkom v čase stagnuje. Pre VÚC tento pomer v roku 2017 výraznejšie poklesol. Celkovo však VÚC dávajú na kultúru okolo 6 % zo svojho rozpočtu, obce okolo 4 % zo svojho rozpočtu. Na porovnanie, štátne rozpočtové a príspevkové organizácie

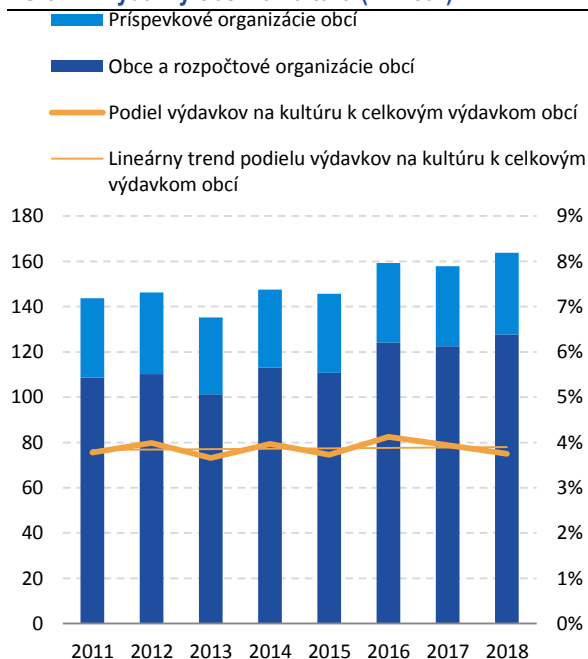
¹⁴ Tu je dôležité upozorniť, že pri celkových výdavkoch sa vychádza z rozpočtového informačného systému, ale pri identifikovaní výdavkov jednotlivých zriadených inštitúcií VÚC a obcí zo štatistického zisťovania Kult, kde sa predpokladá nižšia validita dát. Časť zistených rozdielov môže byť spôsobená práve použitím rôznych zdrojov dát.

dávajú na kultúru do 2 % zo svojho celkového rozpočtu. Je ale potrebné ďalej preskúmať formy prerozdelenia finančných transferov z VÚC do zriadených inštitúcií.

Graf 23 Výdavky VÚC na kultúru (mil. eur)



Graf 24 Výdavky obcí na kultúru (mil. eur)



Zdroj: RIS, rozpočet COFOG 08.2 - 08.6

Z hľadiska kategórií výdavkov pri VÚC prevládajú výdavky na mzdy a odvody poisťovníam (v súčasnosti až okolo 50 %), na druhom mieste sú tovary a služby (35 %). Vo výdavkoch obcí na kultúru jednoznačne prevyšujú tovary a služby (50 %), výdavky na mzdy a odvody predstavujú okolo 20 %. Kapitálové investície obcí sú relatívne vyššie ako v prípade VÚC, predstavujú okolo 18 %. **To, že vo výdavkoch VÚC na kultúru tvoria také vysoké percento práve mzdy a odvody je dané tým, že takmer všetky výdavky VÚC na kultúru sa využívajú na chod zriadených kultúrnych inštitúcií.**

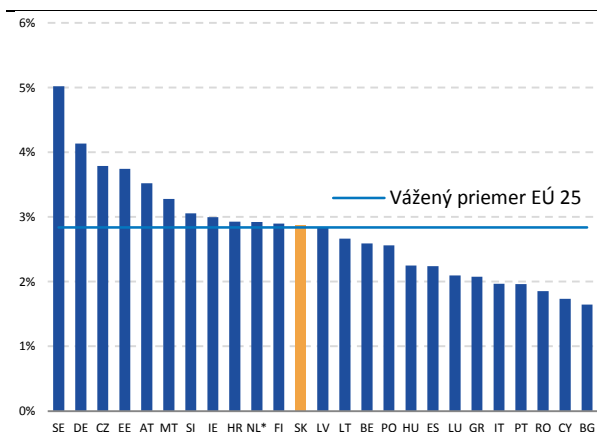
2.2 Výdavky súkromného sektora na kultúru

Súkromné zdroje vo výdavkoch na kultúru aktuálne nie sú zmapované, viac informácií by mal priniesť satelitný účet kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorého prvé zistenia by mali byť zverejnené na začiatku roka 2020.

Čo sa týka výdavkov domácností na kultúru, tie sú na Slovensku vo výške 3 % celkových výdavkov, čím sa Slovensko zaraďuje k priemeru EÚ (Graf 25)¹⁵. Medzinárodné rozdiely medzi výdavkami domácností na kultúru sa čiastočne odvíjajú od príjmov a cenových hladín v jednotlivých štátoch, čiastočne od ponuky, dostupnosti a kultúrnych zvyklostí. Slovensko je v európskom porovnaní rovnostárska krajina: 20 % domácností s najvyšším príjmom utratí za kultúru 2-krát toľko ako 20 % s najnižším príjmom. Celkovo v EÚ najbohatších 20 % domácností zaplatí za kultúru v priemere 4-krát viac ako najchudobnejších 20 % (Graf 26).

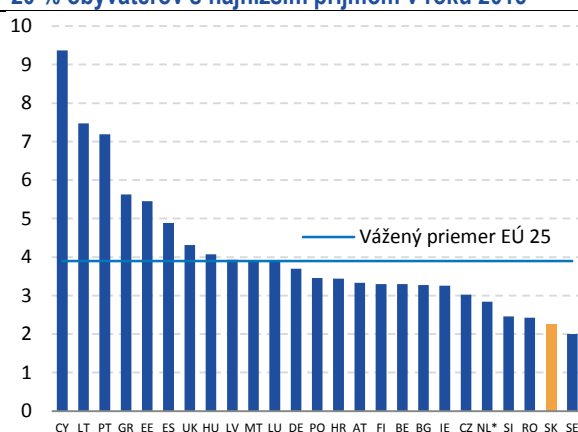
15 Prieskum rozpočtov domácností (Household budget survey 2015), ktorý zverejňuje Eurostat.

Graf 25 Výdavky domácností na kultúru ako podiel na celkových výdavkoch domácností v roku 2015



Zdroj: Eurostat
 Dáta za DK, FR, UK nedostupné. Dáta za NL neúplné.

Graf 26 Pomer výdavkov na kultúru 20 % obyvateľov s najvyšším príjmom oproti výdavkom na kultúru 20 % obyvateľov s najnižším príjmom v roku 2015



Zdroj: Eurostat
 Dáta za DK, FR, UK nedostupné. Dáta za NL neúplné.

3 Prehľad kultúrnych politík

Každá politika je vykonávaná, podporovaná a regulovaná nástrojmi, ktoré môžu byť peňažné alebo nepeňažné, priame alebo nepriame (Rizzo & Throsby, 2006, s. 999). Ich prehľad podrobne zachytáva [Príloha 2](#), ktorá ich člení podľa oblastí kultúrnych politík. Priame peňažné nástroje zahŕňajú príspevok MK SR na svoje zriadené organizácie, príspevok z dotačných fondov, prípadne iné špeciálne priame finančné nástroje. Priamymi nepeňažnými nástrojmi sú legislatívne a nelegislatívne dokumenty: zákony, nariadenia, stratégie, akčné plány, a iné. Peňažné nepriame nástroje predstavujú systém tantiém, daňové úľavy, bezplatné vstupné, odmeny autorom, podpora z príspevkov autorských honorárov. Nepeňažné nepriame majú najrôznejší charakter: príručky a metodiky, štatistické výkazy, on-line databázy, nepeňažné ceny, ocenenia, kódexy, medzinárodne platné dokumenty, štandardy a iné.

3.1 Politika podpory múzeí a galérií

- Cieľom múzejnej a galerijnej politiky je chrániť a prezentovať predmety kultúrnej hodnoty, ktoré vypovedajú o vývoji spoločnosti a prírody a majú trvalý význam.¹⁶
- Zatiaľ sa na Slovensku nepodarilo zaviesť už 4 roky pripravované „Štandardy múzeí a galérií“, ktoré by poskytovali metodiku posúdenia kvality služieb poskytovaných múzeami a galériami.
- Nie je možné jednoznačne zhodnotiť, či sú zbierkové predmety vo vyhovujúcom stave, nakoľko údaje v databázach sú nekompletné a neaktualizované. Na základe odhadov je približne 15 % zbierkových predmetov v nevyhovujúcom stave, čo vytvára zbierkový dlh 2,9 mld. eur.
- Aj predmety, ktoré sú vo vyhovujúcom stave, sú značne ohrozené, pretože sú uložené v nevyhovujúcich priestoroch. V nevyhovujúcom stave je 88 % plochy štátnych depozitárov.
- Počet múzeí a galérií je porovnateľný s rovnako veľkými krajinami, vrátane pobočiek ich je 292 (EGMUS, 2018).

Cieľom múzejnej a galerijnej politiky je chrániť a prezentovať predmety kultúrnej hodnoty, ktoré vypovedajú o vývoji spoločnosti a prírody a majú trvalý význam.

- Vytvoriť a rozvíjať predpoklady pre široké tematické zameranie múzeí (predpoklady).
- Zabezpečovať dostupnosť poznatkov o zbierkovom fonde pre širokú verejnosť (dostupnosť).
- Evidovať a skúmať zbierkové predmety (ďalej len predmety) podľa odborných zásad (evidencia a výskum).
- Chrániť zbierkové predmety podľa odborných zásad (ochrana).
- Nadobúdať predmety kultúrnej hodnoty v súlade so zameraním múzea (akvizícia).
- Prezentovať zbierkové predmety pre pochopenie súvislostí ich významu a vytvárať priestor pre rozvíjanie komunit (prezentácia a komunita).

Prehľad napĺňania jednotlivých cieľov je sumarizovaný v [Tabuľka 5](#).

Tabuľka 5 Prehľad cieľov a ukazovateľov politiky podpory múzeí a galérií		
Čiastkové ciele	Ukazovatele	Poznámka
Predpoklady	Počet múzeí: porovnateľný s rovnako veľkými krajinami Tematické pokrytie: všestranné, citeľný nedostatok expozícií venujúcim sa slovenským dejinám.	Viď viac v modernizačnom dlhu.

¹⁶ Táto analýza sa zaoberá múzeami a galériami, ktoré zhromažďujú zbierky a získali status podľa zákona o múzeách a galériách. Galérie, ktoré prezentujú diela bez trvalého uchovávanía sú predmetom politiky vizuálneho umenia.

Dostupnosť	Geografická dostupnosť: Zbierky sprístupnené cez 648 expozícií národného aj regionálneho významu po celom SK; Online sprístupnených záznamov 47 % zbierky galérií a 3,6 % zbierky múzeí.	
Evidencia	Zaevidovanie zbierkových predmetov v múzeách: pridelených evidenčných čísel 80 % Zaevidovanie zbierkových predmetov v galériách: pridelených evidenčných čísel 100 %	Nepoznáme úroveň spracovanosti.
Výskum	V roku 2017 bolo vydaných 591 edičných výstupov.	Nie sú dáta o distribúcii. Nie je benchmark.
Ochrana	Podiel zbierkových predmetov v múzeách v nevyhovujúcom stave: 15 % Podiel zbierkových predmetov v galériách v nevyhovujúcom stave: 1 % Zbierkový dlh vo výške 2,9 mld. eur Podiel nevyhovujúcich štátnych muzeálnych depozitárov: 88 % Podiel nevyhovujúcich galerijných depozitárov: ?	Je to odhad, limitované dáta Stav v expozíciách je mierne lepší, ale tiež nevyhovujúci.
Akvizícia	Odporúčaná výška výdavkov na akvizíciu zo zdrojov od zriaďovateľa minimálne 1,2 % V múzeách: Nakupuje sa 20 %, z odporúčaného stavu. V galériách: nakupuje sa cca 99 %, z odporúčaného stavu.	Väčšinou z iných zdrojov, nie vlastných.
Prezentácia a komunita	Návštevnosť výstav a expozícií: 4,9 mil. návštev Návštevnosť podujatí: 1,1 mil. návštev. O zahraničných návštevníkoch dáta neexistujú.	Chýbajú akékoľvek demografické podrobnosti o návštevníkoch (KULT 2017)

Zdroj: IKP

3.1.1 Predpoklady a dostupnosť

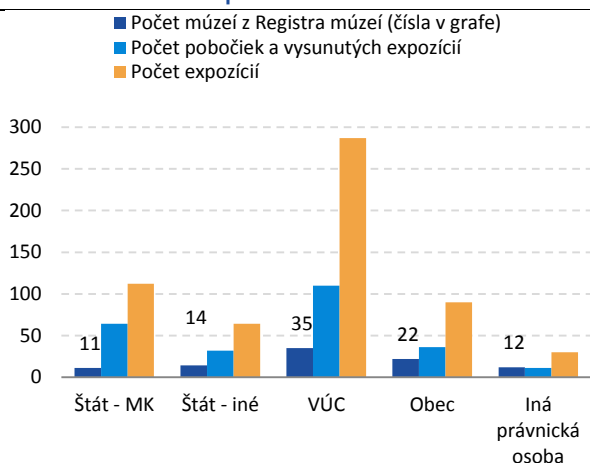
Na Slovensku je oficiálne registrovaných 119 zbierkotvorných inštitúcií, pričom sa odlišuje 94 múzeí a 25 galérií¹⁷. Tie realizujú svoju činnosť prostredníctvom až 292 pobočiek (252 pobočiek múzeí, 40 pobočiek galérií). Existujú aj také múzeá alebo galérie, ktoré sa rozhodli nebyť registrovaným múzeom, ako napr. Galéria Nedbalka.¹⁸ Zriaďovateľom 90 % múzeí a galérií je verejný sektor, v 10 % múzeí a galérií sú zriaďovateľmi iné právnické osoby (Graf 27, Graf 28). Tematicky sú rôzne expozície a výstavy porovnateľné so zameraním múzeí v iných krajinách, avšak otázna je duplicita či absencia niektorých prezentačných celkov. Je potrebná ďalšia analýza siete múzeí a galérií pre zefektívnenie vykonávania ich jednotlivých funkcií.

Zbierky sú sprístupnené cez 648 expozícií v rôznych lokalitách na Slovensku, avšak neexistuje analýza ani strategický materiál zameraný na sprístupňovanie zbierok vo fyzickej alebo digitálnej podobe, ani na prácu s návštevníkmi týchto inštitúcií. Od roku 2013 sú zbierky sprístupňované aj dištančne. Nové online portály sprístupňujú v galériách 47 % zbierky, v múzeách len 3,6 % zbierky (4.4 Projekt digitalizácie). Výsledky iniciatívy digitalizácie sú výnimočné tým, že sa Slovensko pridalo k európskemu trendu digitalizácie. Je však potrebné zlepšiť prístup k zdigitalizovaným zbierkam.

¹⁷ Zákonná definícia galérie je takmer totožná s definíciou múzea, rozdielom je vyhradená špecializácia na všetky disciplíny vizuálneho umenia.

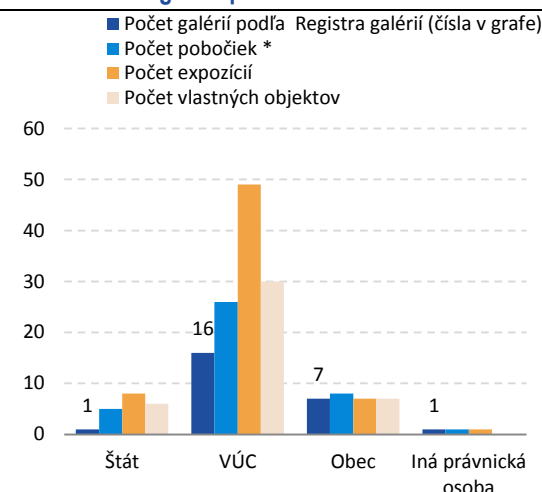
¹⁸ Keďže tieto inštitúcie nie sú oficiálne registrované, je náročné odhadnúť ich počet, môže ísť o 2-3 múzeá a galérie.

Graf 27 Počet múzeí podľa zriaďovateľa v roku 2018



Zdroj: Register múzeí a galérií, Kult 9

Graf 28 Počet galérií podľa zriaďovateľa v roku 2018

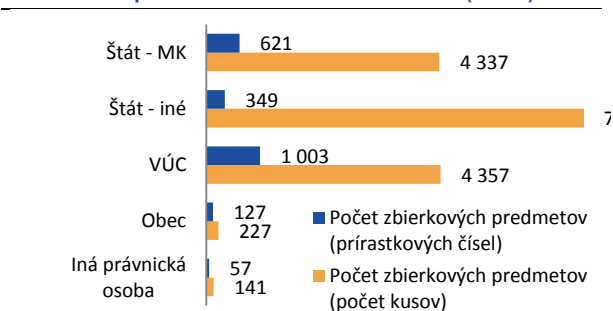


Zdroj: Register múzeí a galérií, Kult 6, *IKP

3.1.2 Evidencia a výskum

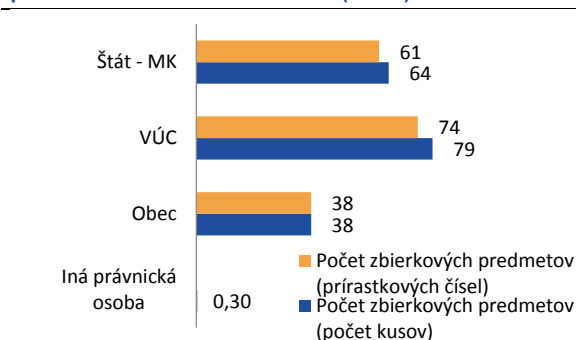
Dopad expertnej roly múzeí a galérií pri výskume a interpretácii dôkazov z rôznych disciplín (ICOM, 2019), je náročné zhodnotiť. Kľúčovým zdrojom hodnoty múzeí je konkrétny zbierkový predmet, ktorý sa pracovníci múzea v rôznych obdobiach rozhodli zapísať do fondu ako hodný ochrany pre súčasné a budúce generácie. Vo vlastníctve múzeí na Slovensku sa nachádza vyše 2 mil. predmetov, ktoré sa skladajú z 16 mil. kusov a v galériách vyše 170-tis. predmetov (Graf 29, Graf 30). Hodnota predmetov sa podľa priemernej súčasnej ceny nákupu odhaduje na 15 mld. eur¹⁹. Zo zákona v súčasnosti nie je možné zbierkový predmet vyradiť z fondu, iba v prípade úplného poškodenia alebo zlučovania múzeí či galérií.

Graf 29 Počet kusov zbierkových predmetov v múzeách podľa zriaďovateľa v roku 2018 (tisíce)



Zdroj: Kult 9

Graf 30 Počet kusov zbierkových predmetov v galériách podľa zriaďovateľa v roku 2018 (tisíce)



Zdroj: Kult 6

Výskumná činnosť viazaná k zbierkovému fondu sa vykonáva na niekoľkých úrovniach, ktorých rozsah je problematické zhodnotiť. Aspoň základný popis uložených predmetov (cez tzv. evidenčné číslo) je naplnený na 80 % pri múzeách a na 100 % pri galériách v roku 2018. Chýba však prehľad o tom, ktoré predmety majú vypracovaný rozsiahlejší výskumný popis (Príloha 8). V ďalších úrovniach výskumu sú interpretácie poznatkov sprístupňované cez vystavovanie či publikovanie edičných výstupov a iných. V roku 2017 mali múzeá a galérie spolu vyše 570 edičných výstupov. Nie je dostupný údaj, či je to uspokojivý počet, ani či sú tieto výstupy dostupné pre návštevníkov a odborných pracovníkov. Potreba posilnenia expertnej roly múzeí a galérií bude predmetom záverečnej správy revízie.

¹⁹ Odhad je výsledkom násobenia počtu zbierkových predmetov podľa prírastkových čísel (2,3 mil. zbierkových predmetov) priemernou cenou nákupov predmetov v rokoch 2016-18 z dotácii FPU (6 635 eur).

3.1.3 Ochrana

Cieľom ochrannnej činnosti je zachovať predmety v dobrom stave pre súčasnú a budúce generácie. Nie je možné jednoznačne zhodnotiť, či sú predmety vo vyhovujúcom stave, nakoľko údaje v centralizovaných databázach CEMUZ a CEDVU (viac v Prílohe 8) sú nekompletné a neaktualizované.

Z nekompletných databáz CEMUZ o múzeách s údajmi o fyzickom stave len pri 27 % zbierky je možné odhadovať, že vo vyhovujúcom stave je 85 % zbierkových predmetov. V nevyhovujúcom stave je tak približne 360-tisíc zbierkových predmetov. Zbierkový dlh na zbierkových predmetoch v nevyhovujúcom stave sa odhaduje v tejto revízii na 2,9 mld. eur pri priemernom náklade 8 156 eur na jeden predmet.²⁰ Projekcia je orientačná, predmet sa môže skladať z viacerých kusov atď. Taktiež nie je z dát možné odlišiť stupeň nevyhovujúceho stavu, je preto možné brať odhad ako nadhodnotený. Pre spresnenie projekcie je potrebné zlepšenie evidencie stavov a ďalšia analýza dát.

Ani pri galériách nie je stav predmetov známy. Na základe limitovaných údajov uvedených v CEDVU len pri 74 % zbierkových predmetov je možné projektovať, že vo vyhovujúcom stave je skoro 99 % zbierky. Na základe dát z CEDVU je možné projektovať, že z 180 934 predmetov je len okolo 1 400 predmetov poškodených a 70 veľmi poškodených. Pozitívny výsledok sa dá spojiť aj s plošnou digitalizáciou, ktorá na Slovensku od roku 2012 naplno prebieha a ktorá pokryla vo významnej miere aj ošetrovanie predmetov. Doteraz sa na národné projekty digitalizácie vynaložilo vyše 180 mil. eur (viď viac v kapitole 4.4). Zbierkový dlh na zbierkových predmetoch z galérií je možné projektovať na 12 mil. eur. Údaj bol vypočítaný obdobným spôsobom ako pri múzeách.

Až 88 % plochy depozitárov v štátnych múzeách je v nevyhovujúcom stave, čo spôsobuje riziko aj pre predmety, ktoré sú v súčasnosti vo vyhovujúcom stave uložené v týchto priestoroch. V súčasnosti nie je z dát jasné, aká časť zbierky je uložená v depozitári a aká časť je využitá v expozičných priestoroch. Ak zbierky nie sú využité na prezentáciu, majú byť uskladnené v špeciálnych depozitároch. Depozitáre aj prezentačné priestory by mali byť priestory s vysokými štandardmi na tepelné a svetelné podmienky, kamerové a protipožiarne zabezpečenia. Zo sledovaných 43 štátnych múzeí (vrátane 18 špecializovaných múzeí SNM) je v nevyhovujúcich priestoroch až 88 % plochy depozitárov (Graf 31). Najviac z tejto nevyhovujúcej plochy zaberajú múzeá, ktoré majú nadrozmerné zbierky ako Vojenské historické múzeum, Železničné múzeum, Slovenské technické múzeum a pod. ale aj múzeá s veľkým počtom predmetov ako SNM - Historické múzeum, SNM – Múzeá v Martine. Podobný stav opisovala aj Analýza súčasného stavu evidencie, ochrany a sprístupňovania zbierkových fondov a expozícií múzeí a galérií v Slovenskej republike v roku 2004, s analyzovanými 481 depozitármi. Je pravdepodobné, že až na výnimky sa situácia za 15 rokov radikálne nezmenila. Za obdobie od roku 2010 síce nastalo niekoľko významných iniciatív pre zlepšenie stavu či budovanie nových depozitárov (Múzeum holokaustu v Seredi, Bratislavský hrad), avšak boli to vždy len čiastkové riešenia. Prehľad o všetkých galerijných depozitároch nie je dostupný. V štátnej galérii je ich stav v súčasnosti provizórny (SNG, 2019) kvôli prebiehajúcej rekonštrukcii.

Podobný stav sa dá predpokladať aj v depozitároch pri iných zriaďovateľoch. Zlý stav budov je sčasti spôsobený tým, že boli pôvodne budované pre iný účel ako chrániť zbierkové predmety. Priestory slovenských múzeí a galérií sa rôznia od pôvodných stredovekých hradov až po rekonštruované hangáre. Múzeá sa naposledy postavili v 60-tych rokoch. Pri súčasnom zlom stave úložných priestorov existuje hrozba degradácie zbierkových predmetov. Kvôli tomu je potrebné riešiť depozitáre systematicky cez jednotlivé či spoločné priestorové riešenia, čo bude predmetom záverečnej správy revízie.

²⁰ Vypočítané ako priemerná výška príspevku na reštaurovanie, konzervovanie či preparovanie poskytnutého FPU (podľa dát za roky 2016 – 2018) vynásobená odhadovaným počtom predmetov v nevyhovujúcom stave.

Graf 31 Počet depozitárov (vľavo) a priestory depozitárov (m², vpravo) podľa stavu depozitárnych priestorov v roku 2017



Zdroj: Výročná správa Muzeologický kabinet 2017

3.1.4 Akvizícia

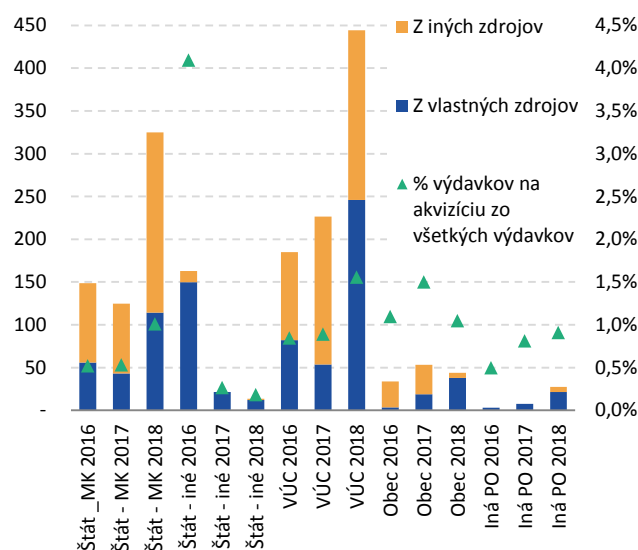
Zbierkotvorná činnosť je výsledkom plánovania a svedomitého posudzovania originality predmetov, pričom pri neistých financiách často nie je možné túto činnosť naplniť aj výsledkom a teda zaobstaraním predmetov. Pravidelná akvizícia by sa mala odzrkadliť každoročným prírastkom, pričom za roky 2016 – 2018 na Slovensku je to prevažne darom predmetov v galériách (Príloha 9) a nákupom priemerne za rok do sumy 607-tisíc eur v múzeách a 422-tisíc eur v galériách na všetky nákupy.

Zbierkotvorné inštitúcie by mali na systematické dopĺňanie svojich zbierok minúť ročne 1,2 – 5,5 % finančného objemu z celkových nákladov na činnosť (Waidacher, 1999). Slovenské múzeá a galérie majú priemerne na akvizíciu 0,61 % nákladov priamo od zriaďovateľa v rámci každoročného kontraktu. Ďalších 1,51 % získavajú z ad hoc zdrojov, čím vzniká závislosť dostupnosti na negarantovaných zdrojoch pri akvizíciách a obmedzuje agilnosť zbierkotvorných inštitúcií na sekundárnom (aukčnom) trhu s umením, kde je mnohokrát potrebné rýchlo konať (Graf 32, Graf 33). Napriek tomu, že sa jedná o základný cieľ zbierkotvorných inštitúcií, prostriedky na nákup zbierkových predmetov nie sú súčasťou základných výdavkov slovenských múzeí a galérií, ale sú vnímané ako výdavky "navyše". Avšak nákupy prostredníctvom podporných mechanizmov ako granty z FPU či prioritné projekty MK SR sú vždy spojené s neistotou pre múzeá a galérie a sú k dispozícii neskoro počas roka.

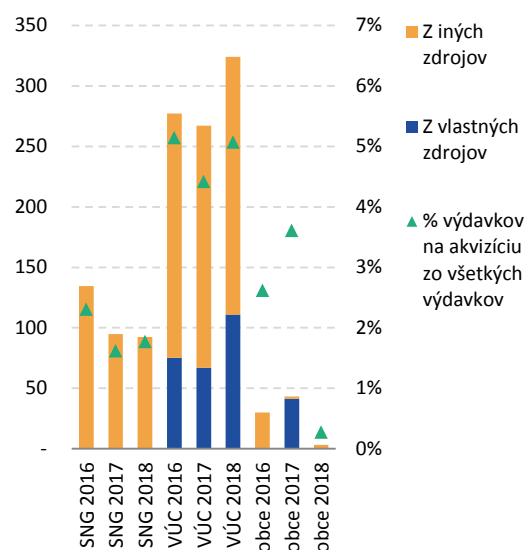
Ak by sa aplikovala stredná hodnota (3,35 %) odporúčaného objemu nákladov na akvizíciu, tak by galérie a múzeá mali na nákup zbierkových predmetov disponovať v rokoch 2016-18 v priemere sumou 2,6 mil. eur ročne²¹. Zodpovednosť za zabezpečenie chodu inštitúcie je vždy primárne na zriaďovateľovi, ktorý je zo zákona aj majiteľom nadobudnutých predmetov. Ak by zriaďovateľ mal zabezpečiť odporúčanú sumu na akvizície, k súčasnej alokácii je možné vyrátať dlh pre zriaďovateľov galérií v sume 323-tisíc eur ročne a dlh pre zriaďovateľov múzeí v sume 1,9 mil. eur ročne. Tento odhad neberie do úvahy, či celkové náklady na činnosť múzeí a galérií sú dostatočné alebo nedostatočné.

²¹ Vypočítané ako 3,5 % objemu celkových ročných nákladov (priemer za roky 2016 – 2018) minus reálna ročná suma na akvizície od zriaďovateľa z kontraktu (priemer za roky 2016 – 2018).

Graf 32 Náklady na akvizície múzeí podľa zriaďovateľa v rokoch 2016 – 2018 (tisíce eur)



Graf 33 Náklady na akvizície galérií podľa zriaďovateľa v rokoch 2016 – 2018 (tisíce eur)

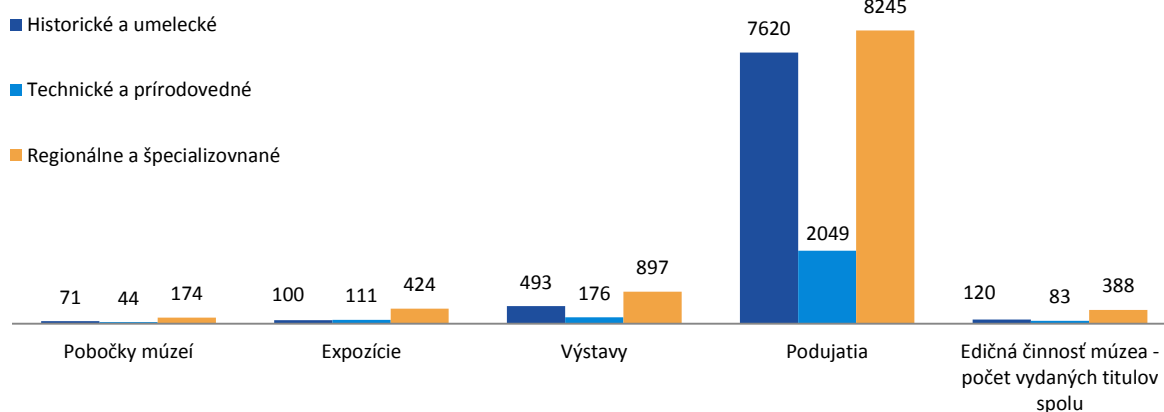


Zdroj: Kult 6, Kult 9

3.1.5 Prezentácia a komunita

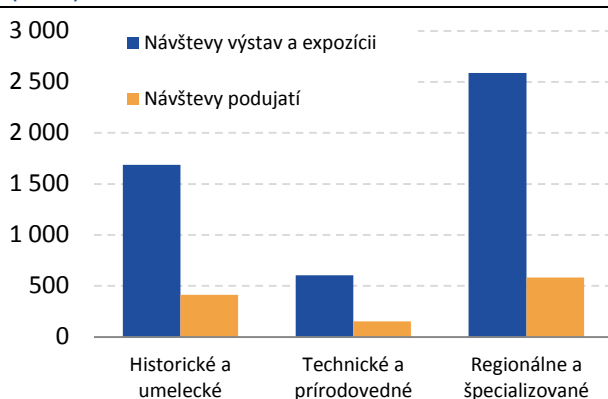
Cieľ prezentovať zbierkové predmety je v súčasnosti ťažko merateľný. Existujú údaje o tom, ktoré expozície sú najnavštevovanejšie alebo ktorý typ múzeí produkuje najviac podujatí (Graf 34, Graf 35, Graf 36), dopady prezentačných výstupov na návštevníkov sa však v súčasnosti nemerajú. Meranie úrovne služieb či skúmanie návštevníkov a ich opakovaných návštev má byť predmetom „Štandardov múzeí a galérií“ ktoré sa pripravujú v spolupráci s profesijnými združeniami, Zväzom múzeí a Radou galérií už od roku 2016. Zatiaľ sa ich na Slovensku nepodarilo oficiálne zaviesť. Skoro polovica zbierkových predmetov je v štátnych múzeách, MK SR by malo kontrolovať a usmerňovať aj zvyšné múzeá a galérie zriadené samosprávou, či inými právnickými osobami. Zavedenie štandardov pre múzeá a galérie bude ďalej analyzované v záverečnej správe revízie.

Graf 34 Počet prezentačných a výskumných výstupov podľa typu múzeí navrhovaného EGMUS v roku 2017

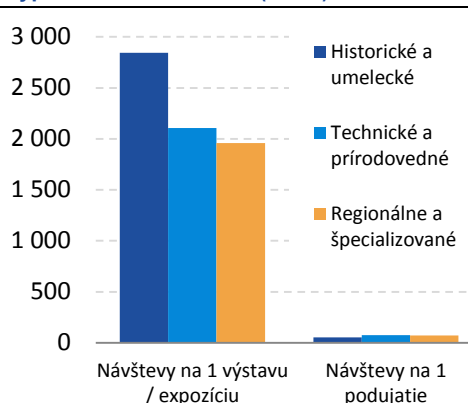


Zdroj: Kult 6, Kult 9

Graf 35 Návštevnosť podľa typu múzeí v roku 2017 (tisíce)



Graf 36 Priemerný počet návštev na 1 výstup podľa typu múzeí v roku 2017 (tisíce)



Zdroj: KULT 6, KULT 9

3.2 Politika podpory knižníc

- Cieľom knižničnej politiky je zabezpečiť prístup k informačným zdrojom a službám, ktoré podporujú informovanosť, vzdelanosť a osobný rozvoj občanov.
- Na Slovensku je 8,3 % populácie zaregistrovanej v knižniciach, priemer EÚ je 17,8 %.
- Vedecké knižnice nemajú dost' zdrojov, aby poskytlí dostatočne kvalitné informačné zdroje a služby pre používateľov zameraných na vedu a výskum.
- Cez mestské knižnice, regionálne knižnice a regionálne knižnice s krajskou pôsobnosťou (RKK) tvoriace 9,1 % siete verejných a vedeckých knižníc sa realizuje 77,8 % všetkých výpožičiek.
- Sieť verejných knižníc ako celok prináša spoločnosti pozitívny úžitok. Podľa realizovanej analýzy má 66 % obecných knižníc, 90 % mestských knižníc a 100 % regionálnych knižníc a RKK hodnotu ROI > 1.
- Verejným knižniciam každoročne vzniká akvizičný dlh vo výške 7,9 mil. eur. Je potrebné stanoviť optimálnu ročnú mieru finančných prostriedkov určených na akvizíciu knižničného fondu slovenských knižníc, prehodnotiť existujúci systém povinných výtlakov a identifikovať zlyhania pri zavádzaní celonárodného knižnično-informačného systému.

Cieľom knižničnej politiky je zabezpečiť prístup k informačným zdrojom a službám, ktoré podporujú informovanosť, vzdelanosť a osobný rozvoj občanov.

- Zabezpečiť dostupnosť informačných zdrojov v rôznych formách pre potreby individuálneho čitateľa a čitateľských skupín (výpožičky knižničného fondu a diaľkový prístup k zdrojom).
- Nadobudnúť kvalitný knižničný fond na fyzických a digitálnych médiách podľa potrieb svojich čitateľov (knižničný fond a jeho akvizícia).
- Poskytnúť moderné knižničné služby a komunitný priestor pre stretávanie, učenie a zdieľanie nápadov (knižničné služby).

Prehľad naplňovania jednotlivých cieľov je sumarizovaný v [Tabuľka 6](#).

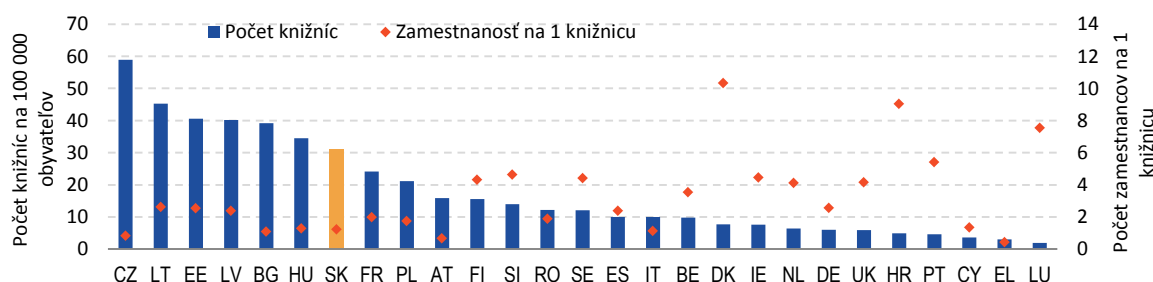
Tabuľka 6 Prehľad cieľov a ukazovateľov politiky podpory knižníc		
Čiastkové ciele	Ukazovatele	Poznámka
Výpožičky knižničného fondu	Počet výpožičiek na obyvateľa : Slovensko 2,95, priemer EÚ 27 3,9	V roku 2017, priemery EÚ27 sú vypočítané bez Maľty.

	Podiel obyvateľstva zaregistrovaného v knižnici: Slovensko 8,3 %, EÚ 27 17,8 % ROI analýza výpožičkovej návratnosti: Nákladovo efektívnych je: 66 % obecných, 90 % mestských a 100 % regionálnych knižníc a RKK.	
Knižničný fond a jeho akvizícia	Obnova knižničného fondu kúpou: 1,32 % z celkového fondu (rok 2017) IFLA štandard 7 % z celkového fondu Funkčný národný knižný informačný systém: KIS3G je nefunkčný	
Knižničné služby	Počet fyzických návštev verejných a vedeckých knižníc: 5 561 486 (rok 2017) Počet podujatí vo verejných a vedeckých knižniciach: 33 743 (rok 2017)	

Zdroj: IKP

Slovensko má veľa malých knižníc. Z medzinárodného porovnania vyplýva, že Slovensko je v počte verejných knižníc na 100 000 obyvateľov na 7. mieste v EÚ27 (Graf 37). Hustá sieť malých knižníc je dedičstvom postkomunistického priestoru: z medzinárodného porovnania vidieť, že 8 z 10 krajín s najväčším počtom verejných knižníc sú postkomunistické krajiny. Tento výsledok je na Slovensku spôsobený najmä veľkým počtom obecných knižníc, v ktorých pracuje v priemere 0,11 zamestnanca (často ide o knižnice na obecných úradoch s obmedzenými otváracími hodinami).

Graf 37 Počet verejných knižníc na 100 000 obyvateľov (ľavá os) a počet zamestnancov na jednu knižnicu (pravá os), v rozpätí rokov 2015 – 2019



Zdroj: IFLA, IKP, Za Maltu chýbajú dáta.

Hustú sieť knižníc na Slovensku je možné klasifikovať podľa zriaďovateľa a podľa typu knižnice.

Na vrchole siete knižníc sa nachádza Slovenská národná knižnica (SNK) zriadená MK SR, ktorá je hlavným konzervačným a reštaurátorským pracoviskom pre kultúrne dedičstvo. MK SR ďalej zriaďuje 4 vedecké knižnice: Štátnu vedeckú knižnicu v Banskej Bystrici (ŠVK BB), Štátnu vedeckú knižnicu v Košiciach (ŠVK KE), Štátnu vedeckú knižnicu v Prešove (ŠVK PO) a Univerzitnú knižnicu v Bratislave (UK BA) a jednu špeciálnu knižnicu, Slovenskú knižnicu pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (SKN MH).

Vedecké knižnice si v zameraní na vedecko-výskumné zdroje konkurujú s akademickými knižnicami.

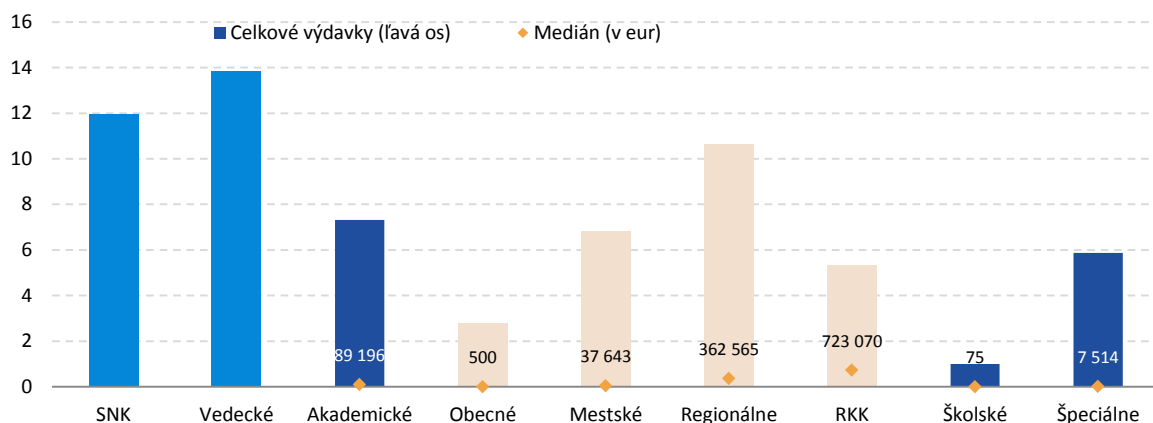
Akademické knižnice univerzít a vysokých škôl majú výhodu v možnosti špecializovať sa na určitú oblasť vedy a výskumu. Akademické knižnice navyše ponúkajú aj prístup k databázam vedeckých publikácií, ktorý vedecké knižnice nemajú²². Dôsledkom je, že vedecké knižnice nedokážu svojim čitateľom ponúknuť dostatočne kvalitné zdroje pre vedeckú prácu. **Je potrebné prehodnotiť a nanovo nastaviť poslanie a úlohy vedeckých knižníc.**

Z hľadiska zabezpečenia dostupnosti knižničného fondu pre širokú verejnosť sú najdôležitejšie verejné knižnice (obecné, mestské, regionálne a regionálne s krajskou pôsobnosťou), ktoré sú zriaďované samosprávou. Ostatné typy knižníc obsluhujú špecifickú časť verejnosti.

²² MŠVVaŠ SR kupuje centrálnu licenciu na vedecké databázy, ktorú však poskytuje univerzitným knižniciam, SAV a rezortným knižniciam (národný projekt NISPEZ). Štátne vedecké knižnice zriadené MK SR nie sú touto licenciou pokryté.

Napriek tomu, že Slovensko má hustú sieť knižníc, agregátne výdavky na knižnice sa koncentrujú v niekoľkých desiatkach knižníc zriadených MK SR (SNK a vedecké) a VÚC (regionálne, RKK), prípadne univerzitami (akademické, Graf 38). Túto skutočnosť možno pozorovať aj na mediáne výdavkov regionálnych knižníc a knižníc RKK. Štát síce zriaďuje porovnateľne málo knižníc oproti samospráve, ale agregátne výdavky štátnych knižníc sú podobné agregátnym výdavkom knižníc zriadených samosprávou. Knižnice zriadené MK SR mali v roku 2017 výdavky 23,5 mil. eur. Súčet výdavkov všetkých knižníc zriadených samosprávou v roku 2017 bol 25,6 mil. eur (Graf 38, béžová). Výdavky knižníc sú kryté prevažne zo subvencií z verejného rozpočtu. V roku 2017 až 96 % agregátnych výdavkov knižníc pochádzalo zo subvencií.

Graf 38 Celkové výdavky knižníc a medián výdavkov v roku 2017 (mil. eur)



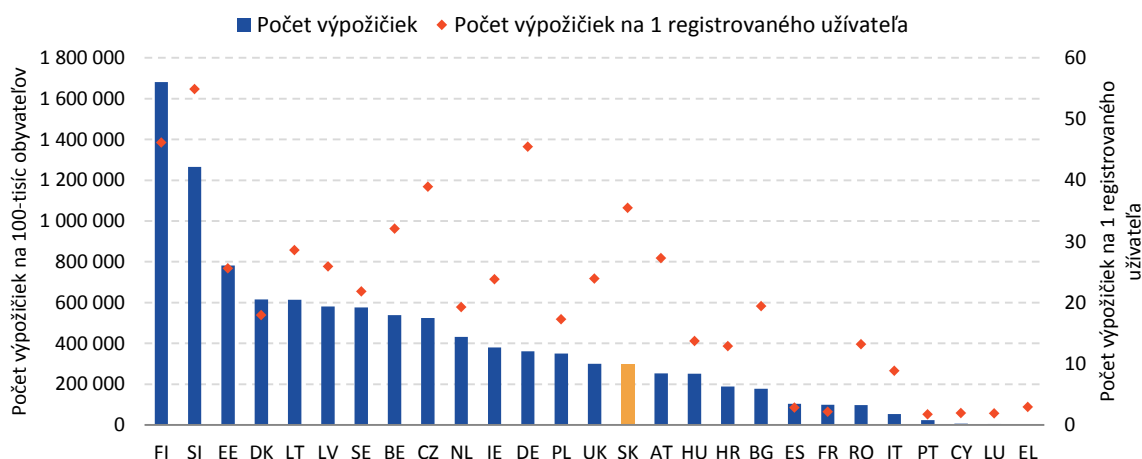
Zdroj: Kult 10, Škol 10

3.2.1 Výpožičky knižničného fondu

Slovenské verejné knižnice evidujú 451-tisíc registrovaných užívateľov, čo predstavuje 8,3 % populácie. V európskom priemere knižničné služby využíva 17,8 % populácie.

V počte výpožičiek na 100 000 obyvateľov je Slovensko v medzinárodnom porovnaní EÚ 27 až na 15. mieste (Graf 39). Na jedného registrovaného čitateľa pripadá až 35 vypožičaných kníh za jeden rok, čo je v porovnaní s EÚ 27 nadpriemer (priemer je 21).

Graf 39 Počet výpožičiek na 100-tisíc obyvateľov (ľavá os) a počet výpožičiek na 1 registrovaného užívateľa (pravá os), v rozpätí rokov 2015 – 2019



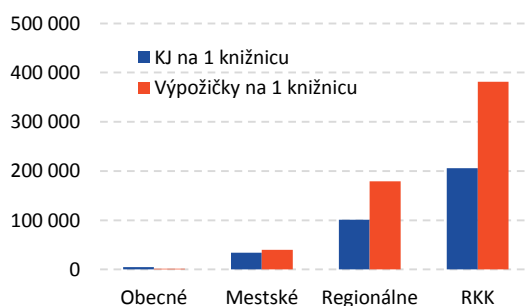
Zdroj: IFLA, IKP, za Maltu chýbajú dáta.

Najvyšší počet a obrat výpožičiek dosahujú knižnice mestské, regionálne a RKK. V priemere vypožičajú každú zo svojich kníh aspoň raz ročne. Cez mestské knižnice, regionálne knižnice a RKK tvoriace 9,1 % siete verejných a vedeckých knižníc sa realizuje 77, 8 % všetkých výpožičiek (Graf 41).

Obecné knižnice nedosahujú takýto stupeň využitia svojich fondov, zo štyroch kníh vypožičajú ročne v priemere oba jednu. Typická obecná knižnica má malý fond a teda obmedzený výber kníh pre čitateľov (Graf 40), ako aj nedostatok zamestnancov, ktorí by čitateľovi asistovali (0,11 zamestnanca na knižnicu). Pre vyhodnotenie ďalších možných faktorov nízkeho obratu výpožičiek, akými môžu byť neatraktívny (zastaraný) knižničný fond, obmedzené otváracie hodiny či neatraktívne priestory, v súčasnosti chýbajú dáta. Pre modernizáciu fondu a priestoru je možné využiť dotácie z FPU v podprograme 5.1, ktorý podporuje obnovu priestorov, nákup knižničného fondu a usporadúvanie podujatí.

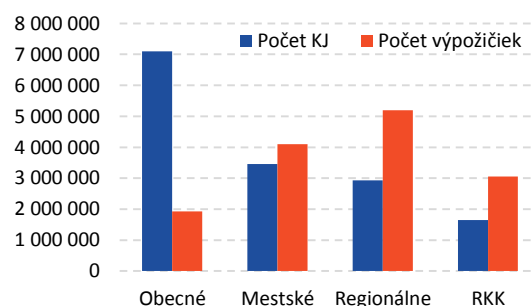
SNK a vedecké knižnice MK SR sú zbierkotvorné inštitúcie zapojené do systému povinných výtlačkov (nižšie). Majú preto oveľa rozsiahlejšie fondy oproti verejným knižniciam a podľa kritéria pomeru výpožičiek oproti veľkosti fondu ich nie je možné navzájom porovnať.

Graf 40 Počet knižničných jednotiek (KJ) a výpožičiek na 1 knižnicu v roku 2017



Zdroj: Kult 10

Graf 41 Počet knižničných jednotiek (KJ) a výpožičiek v agregáte v roku 2017



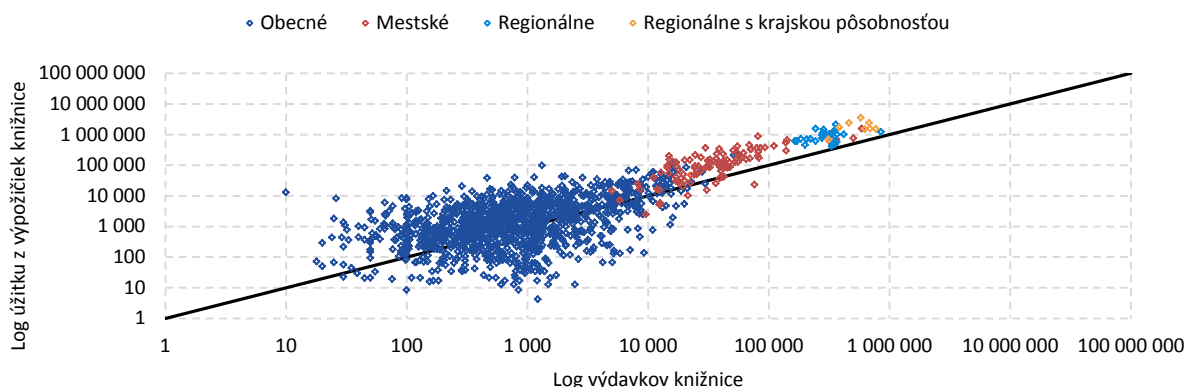
Zdroj: Kult 10

Hodnota za peniaze, ktorú vytvárajú knižnice, sa dá určiť aj pomocou ROI²³ analýzy. V takejto analýze sa dáva do pomeru úžitok, ktorý knižnica vygeneruje skrz svoje výpožičné služby, kde jedna výpožička má hodnotu priemernej trhovej ceny knihy a náklady knižnice na svoju činnosť. Ak je knižnicou vytvorený úžitok pre čitateľov väčší ako výdavky knižnice, tak platí, že verejnosť ušetrila peniaze oproti prípadu, že by si vypožičané knihy kúpila na súkromnom trhu.

Hodnotu ROI, ktorá je vyššia ako jedna (platí pre knižnice nachádzajúce sa nad čiarou, Graf 42) má 66 % obecných knižníc, 90 % mestských knižníc a 100 % regionálnych knižníc a RKK. V tomto zmysle je sieť verejných knižníc pre verejnosť rentabilná. Z týchto dát vyplýva aj to, že knižnice s väčšími výdavkami sú nákladovo návratnejšie ako knižnice s menšími výdavkami.

²³ ROI analýza, z anglického return on investments, teda návratnosť investície, v tomto zmysle návratnosť (vo forme knižničných služieb) investície verejnosti.

Graf 42 Porovnanie úžitku z počtu výpožičiek verejných knižníc a ich výdavkov v roku 2017 (logaritmická škála)



Zdroj: Kult 10

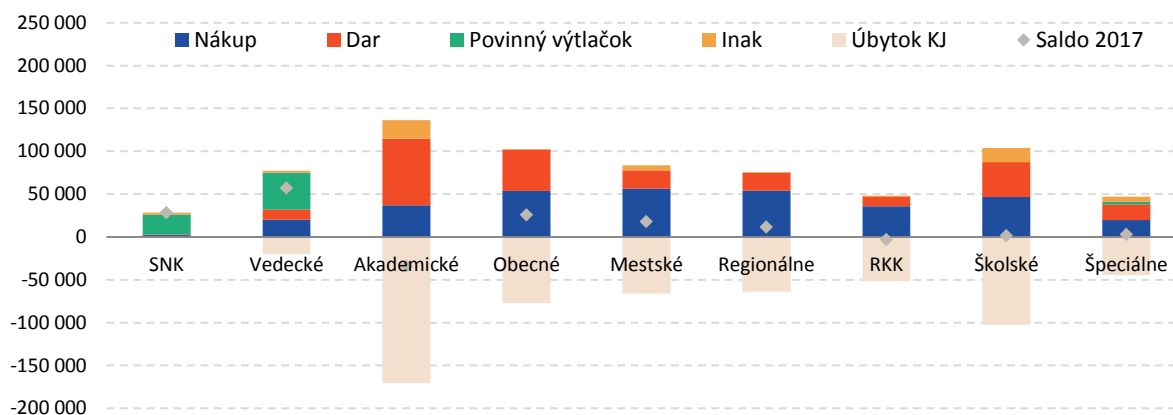
Poznámka: Pri výpočte boli za extrémne hodnoty a chýbajúce dáta dosadzované najbližšie neextrémne hodnoty a priemery pre daný typ knižnice.

3.2.2 Knižničný fond a jeho akvizícia

Menej ako polovica akvizície knižničného fondu v slovenských knižniciach sa v roku 2017 realizovala nákupom (46 %), pričom ďalšie významné zdroje akvizície boli dary (36 %) povinné výťažky (10 %) a iné zdroje (8 %, Graf 43). Prostriedky na nákup knižničného fondu sú také nízke, že ak by viaceré typy knižníc nedostávali knižničné jednotky do daru a cez povinné výťažky, tak by sa ich knižničný fond v čase prirodzeným úbytkom knižničného fondu znižoval. Podľa štandardov IFLA by hrubý ročný prírastok knižnice mal predstavovať 7 % knižničného fondu. Na Slovensku sa v agregáte knižničný fond v roku 2017 prostredníctvom nákupu zväčšil iba o 1,32 %. **Takýmto spôsobom vzniká slovenským knižniciam akvizičný dlh 7,9 mil. eur ročne** (na základe dát z roku 2017).²⁴

Knižničný fond sa rozširuje aj cez digitalizačné projekty. Z rozsiahleho zdigitalizovaného fondu slovacických publikácií je momentálne prístupných 16 %. SNK a NOC v spolupráci s organizáciou kolektívnej správy autorských práv LITA pripravujú sprístupnenie obsahu cez www.slovakiana.sk.

Graf 43 Prírastok a úbytok knižničných jednotiek v roku 2017 (kusy)



Zdroj: Kult 10, Škol 10

²⁴ Vypočítané ako priemerná cena jednej knižničnej jednotky (9,22 eur) vynásobená počtom kníh (859 248), ktoré by bolo treba dokúpiť, aby knižničné akvizície spĺňali IFLA štandard (7 % z knižničného fondu ročne). V knižničnom fonde sú zahnuté knihy a periodické tituly, ale aj špeciálne dokumenty, t. j. audiovizuálne dokumenty, elektronické dokumenty (vrátane digitálnych), rukopisy a iné špeciálne dokumenty.

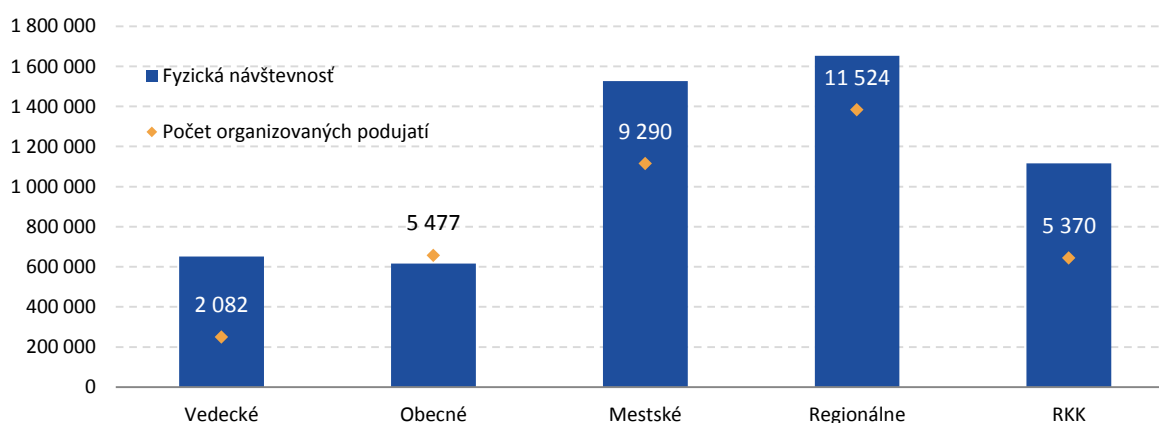
Na Slovensku existuje neštandardne komplikovaný a široký systém povinných výtlačkov.²⁵ V zahraničí je inštitút povinného výtlačku používaný na to, aby sa zabezpečila systematická evidencia domácich publikácií, ich minimálna dostupnosť (jeden-dva výtlačky) a úschova pre budúcnosť. Na Slovensku je inštitút povinného výtlačku používaný ako nástroj budovania knižničného fondu na náklady vydavateľov. V súčasnom systéme majú vydavatelia v závislosti od toho, či sa jedná o periodickú/neperiodickú publikáciu, náklad do/nad 500 výtlačkov a v závislosti od rôznych kvalitatívnych parametrov knižničnej jednotky povinnosť na vlastné náklady poskytnúť všetky publikované knižničné jednotky 4 až 9 knižniciam v 4 až 11 výtlačkoch. Dôsledkom je neprehľadný systém, ktorý neprimerane zaťažuje vydavateľstvá aj samotné knižnice. Každý recipient povinného výtlačku je povinný ho chrániť a skladovať, a to aj prípadoch, keď vzhľadom na svoje tematické zameranie o predmetné publikácie nemá záujem (napr. beletria v štátnych vedeckých knižniciach). **Ocenenie trhovej hodnoty povinných výtlačkov bude uvedené v záverečnej správe.**

Na Slovensku sa napriek značným snahám nepodarilo zaviesť funkčný a efektívny celonárodný knižnično-informačný systém. Knižničný systém má fungovať tak, aby každý mohol jednoducho získať informáciu o umiestnení hľadaného informačného zdroja a jednoducho ho dosiahnuť tradičnou alebo elektronickou cestou za jasne definovaných podmienok. Existencia takéhoto systému znižuje časové náklady pre knihovníkov aj čitateľov. Projekt SNK KIS3G realizovaný od roku 2002 sa snaží celonárodný knižnično-informačný systém zaviesť. V súčasnosti je v projekte KIS3G však zapojených iba 29 knižníc a možnosť rezervovať knižničné jednotky pre návštevníkov knižníc nie je spustená. **Chýba analýza, ktorá by určila príčiny zlyhania KIS3G a zanalyzovala rôzne varianty riešenia na základe jednotnej metodiky pre posudzovanie vybraných vplyvov.**

3.2.3 Knižničné služby

V modernej koncepcii verejných knižníc sa prelína poskytovanie tradičných knižničných služieb s knižnicou ako priestorom pre usporadúvanie rôznych kultúrnych a vzdelávacích podujatí s lokálnym alebo regionálnym významom. Knižnica je v tomto poňatí priestorom na stretávanie a utužovanie lokálnych komunit. V agregátnom počte návštevníkov a počte organizovaných podujatí vidíme, že aj v tejto metrike vedú väčšie regionálne, mestské a RKK knižnice, pričom obecné knižnice napriek svojej početnosti zaostávajú spolu s vedeckými knižnicami (Graf 44).

Graf 44 Počet fyzických návštev knižníc a počet organizovaných podujatí podľa typov v roku 2017



Zdroj: Kult 10

²⁵ Zákon 212/1997 Z. z. o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnoženín audiovizuálnych diel v znení neskorších predpisov.

3.3 Politika ochrany pamiatkového fondu

- Cieľom politiky ochrany pamiatkového fondu je včas identifikovať, poznávať a chrániť kultúrne pamiatky a ich pamiatkové hodnoty pre súčasnú a budúce generácie, ako aj podporovať pozitívny vzťah verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu.
- Úspešnosť politiky ochrany pamiatkového fondu v súčasnosti nie je uspokojivá. Štvrtina nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok je v dezolátnom a narušenom stave.
- Dlh voči pamiatkovému fondu je odhadom vyčíslený na 1,8 až 5,5 mld. eur. V záverečnej správe sa odhad spresní o analýzu potrebných finančných tokov v závislosti od vlastníctva pamiatkového fondu.
- Je potrebné preskúmať vhodné alternatívy priamej a nepriamej finančnej podpory obnovy pamiatok. Zároveň je potrebné vykonať analýzu činnosti PÚ SR s cieľom určiť, či je finančné a personálne zabezpečenie PÚ SR dostatočné a efektívne.

Národné kultúrne pamiatky sú nehnuteľné objekty a hnuťelné predmety, ktoré boli vzhľadom na svoju významnú historickú a kultúrnu hodnotu zaradené PÚ SR do pamiatkového fondu. Zaradením do pamiatkového fondu sú vlastníci kultúrnej pamiatky povinní napríklad vykonávať na svoje náklady základnú ochranu kultúrnej pamiatky a užívať kultúrnu pamiatku v súlade s jej pamiatkovou hodnotou. Ak vlastníč nemôže čiastočne alebo úplne uhradiť náklady na obnovu alebo na reštaurovanie pamiatky, môže požiadať o finančný príspevok ministerstvo a obec. Na poskytnutie príspevku však nie je právny nárok a len 48 % žiadostí bolo v rokoch 2008 – 2018 podporených.

Cieľom politiky ochrany pamiatkového fondu je včas identifikovať, poznávať a chrániť kultúrne pamiatky a ich pamiatkové hodnoty pre súčasnú a budúce generácie, ako aj podporovať pozitívny vzťah verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu.

- Zabezpečovať, aby sa čo najmenšia časť pamiatkového fondu nachádzala v narušenom alebo dezolátnom stavebno-technickom stave (stav pamiatkového fondu).
- Poznať a sprostredkovať pamiatkovú hodnotu kultúrnych pamiatok (pamiatkový výskum a dokumentácia).
- Vytvárať pozitívny vzťah verejnosti k pamiatkam (pozitívny vzťah).

Hlavným nástrojom MK SR, prostredníctvom ktorého sa snaží cieľ politiky ochrany pamiatkového fondu naplniť, je pôsobenie Pamiatkového úradu Slovenskej republiky (PÚ SR). Pamiatkový úrad SR a 8 krajských pamiatkových úradov vykonáva na prvom (krajské úrady) a druhom (centrálny PÚ SR) stupni štátnu správu v oblasti ochrany pamiatkového fondu. Okrem činnosti PÚ SR je dôležitá aj dotačná schéma MK SR Obnovme si svoj dom, ktorá je jedinou priamou, ale nenárokovateľnou finančnou pomocou štátu voči vlastníkom pamiatok.

Prehľad naplňania jednotlivých cieľov je sumarizovaný v [Tabuľka 7](#).

Tabuľka 7 Prehľad čiastkových cieľov a ukazovateľov politiky ochrany pamiatkového fondu		
Čiastkové ciele	Ukazovatele	Poznámka
Stav pamiatkového fondu	Stavebno-technický stav pamiatkového fondu: Podiel nehnuteľných pamiatok v dezolátnom a narušenom stave (25,75 %)	Daný ukazovateľ sa v súčasnosti nedá vyhodnocovať v čase, keďže stav pamiatok sa systematicky nekontroluje a stav zapísaný v systéme PÚ SR nemusí zodpovedať skutočnosti.

Pamiatkový výskum a dokumentácia	Funkčnosť informačného systému PAMIS Počet okresov spracovaných v edičnej rade o pamiatkovom fonde Slovenskej republiky: 3 okresy zo 79, za cca 15 rokov	PAMIS spustený od 2022 Pri súčasnem tempe bude finalizácia edičného radu o pamiatkovom fonde trvať 395 rokov.
Pozitívny vzťah	Finančná podpora vlastníkov pamiatok: Dotačný mechanizmus MK SR Obnovme si svoj dom: Priemerná podpora na 1 projekt (23 193 eur, rok 2018) Úspešnosť udelenia podpory (66 %, rok 2018) Kontakt PÚ SR s vlastníkmi pamiatok (bude doplnené v záverečnej správe): Alokácia finančných a personálnych kapacít v krajoch Čakacie doby na rozhodnutia PÚ SR	Daný čiastkový cieľ bol v predbežnej správe zredukovaný na otázky súvisiace s finančnou podporou štátu voči neštátnym vlastníkom pamiatok a na možnosti štátu vychádzať vlastníkom pamiatok v ústrety v oblasti byrokratickej záťaže.

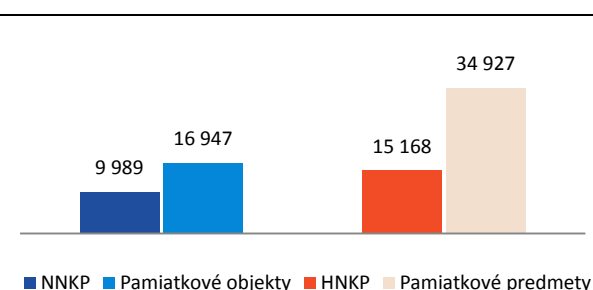
Zdroj: IKP

3.3.1 Stav pamiatkového fondu

PÚ SR začiatkom roka 2019 na Slovensku evidoval 9 989 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok a 15 168 hnuteľných národných kultúrnych pamiatok (Graf 45). Slovensko na rozdiel od ČR nerozlišuje medzi kultúrnymi a národnými kultúrnymi pamiatkami a nekategorizuje pamiatkový fond podľa stupňa významnosti. Všetky pamiatky sú považované za národné. V Česku sú za národné kultúrne pamiatky vládou vyhlásené iba tie s celonárodným významom. V súčasnosti je ich vyhlásených okolo 300. **Takáto klasifikácia, ktorá na Slovensku chýba, umožňuje jednoduchšiu prioritizáciu alokácie verejných prostriedkov na obnovu najvýznamnejších pamiatok.**

Za posledných desať rokov sa volatilita salda vyhlasovania a vyrad'ovania pamiatok z pamiatkového fondu zastabilizovala na úrovni 98 objektov a 120 predmetov ročne (Graf 46). To je v súlade s kontraktom medzi PÚ SR a MK SR, ktorý definuje nárast o 100 pamiatok ako jeden z merateľných cieľov činnosti PÚ SR. Od roku 2014 sa na PÚ SR realizuje projekt PRO MONUMENTA – prevencia údržbou, prostredníctvom ktorého sa vykonáva revízia aktuálneho stavu nehnuteľných kultúrnych pamiatok a zároveň sa zlepšuje informovanosť vlastníkov či správcov nehnuteľného kultúrneho dedičstva na Slovensku o možnostiach jeho údržby. Samotný proces vyhlasovania objektov a predmetov za národné kultúrne pamiatky je vykonávaný bez systému objektívnych pravidiel a princípov. **Je potrebné preveriť, na koľko je PÚ SR schopný systematicky a priebežne kontrolovať stav pamiatkového fondu, aby sa zamedzilo narastaniu pamiatkového fondu, bez skutočného vplyvu na zachovávanie kultúrnej hodnoty pamiatok.**

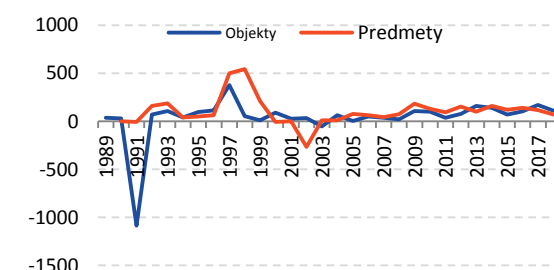
Graf 45 Pamiatkový fond Slovenskej republiky v roku 2018



Zdroj: PÚ SR

NNKP/HNKP sú niekedy zložené z viacerých pamiatkových objektov, resp. predmetov.

Graf 46 Vývoj vyhlasovania a vyrad'ovania pamiatkových objektov a predmetov v rokoch 1989 – 2018



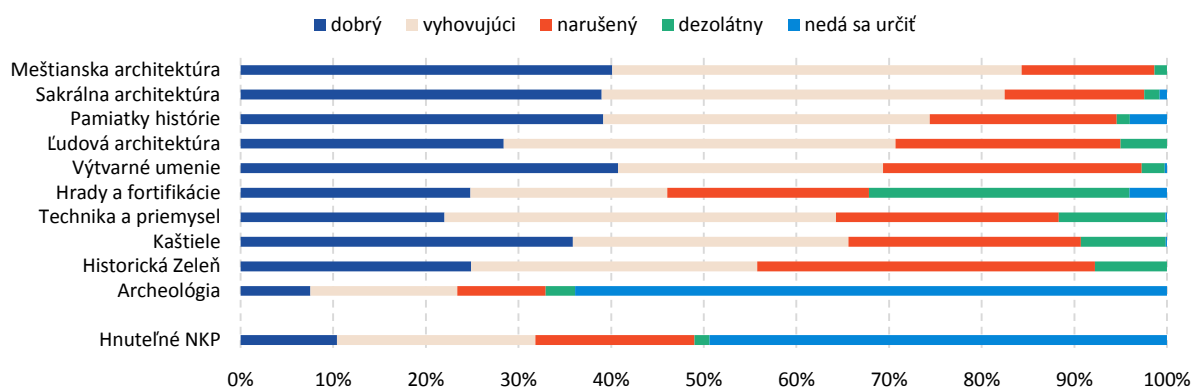
Zdroj: PÚ SR

Pamiatkové objekty (v modrej) a predmety (v červenej).

Približne 75 % pamiatkového fondu sa podľa záznamov PÚ SR nachádza v dobrom alebo vyhovujúcom stavebno-technickom stave, zvyšných 25 % fondu sa naopak nachádza v narušenom alebo až

dezolátnom stavebno-technickom stave (Graf 47). Tieto výsledky sú však pravdepodobne príliš pozitívne. Pamiatkový úrad totiž nedisponuje databázou, v ktorej by boli pravidelne aktualizované všetky zmeny stavebno-technického stavu. V databáze vedený stavebno-technický stav vyjadruje skôr stav pamiatky v dobe zápisu, resp. v dobe vyhlásenia objektu za kultúrnu pamiatku a nereflekтуje nevyhnutne súčasný stav. Stavebno-technický stav sa výrazne nelíši v závislosti od vlastníka pamiatky, väčší vplyv na stavebno-technický stav má typ pamiatky, pričom hrady a fortifikácie, ktoré si vyžadujú konzerváciu a nie obnovu, sú v najhoršom stavebno-technickom stave a meštianska architektúra v najlepšom. To je prirodzené vzhľadom na využiteľnosť pamiatkových objektov. **Pre zachovanie kultúrnej hodnoty pamiatky do budúcnosti je totiž dôležité to, aby mala pamiatka využiteľnosť už v súčasnosti, čo motivuje vlastníka pamiatky ju v dobrom stave udržiavať.**

Graf 47 Stavebno-technický stav pamiatkového fondu v roku 2018



Zdroj: PÚ SR

3.3.2 Pamiatkový výskum a dokumentácia

Pamiatkový výskum je odborná činnosť zameraná na získavanie poznatkov o kultúrnych pamiatkach. Ročne sa priemerne realizuje okolo 100 architektonicko-historických výskumov a okolo 500 archeologických výskumov rôzneho rozsahu. O reštaurátorských výskumoch nemá IKP momentálne prehľad.

Pamiatkový výskum sa musí vykonať pred začiatkom obnovy pamiatky, čo následne umožňuje správnu identifikáciu a ochranu pamiatkových hodnôt. Výskum môže vykonať fyzická osoba s osvedčením o osobitnej odbornej spôsobilosti alebo PÚ SR. **Pamiatkový výskum, ktorý sa musí vykonať pred začiatkom stavebných prác na obnove pamiatky, musí byť uhradený vlastníkom danej pamiatky, čo predstavuje finančnú a byrokratickú záťaž pre vlastníkov pamiatok.**

PÚ SR má za úlohu sumarizovať informácie o výskumoch a ich výsledkoch. Poznať a sprostredkovať pamiatkovú hodnotu kultúrnych pamiatok je tiež nevyhnutným predpokladom pozitívneho vzťahu verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu. Poznatky získané pamiatkovým výskumom sú využívané aj pri samotnej revízii pamiatkového fondu. Prvý a nateraz posledný komplexný súpis pamiatok a ich architektonickej, kultúrno-historickej hodnoty na Slovensku vyšiel v troch zväzkoch v rokoch 1967-1969. Pred približne 15 rokmi sa rozhodol PÚ SR započat knižnú edíciu o pamiatkách Slovenska, ktorá by prezentovala výsledky dlhodobej dokumentačnej a výskumnej práce všetkých druhov pamiatok v jednotlivých okresoch. Doteraz boli spracované okresy Levoča, Martin a Ružomberok. Pre nedostatočnú personálnu alokáciu kapacít na krajských PÚ bude dokončenie projektu pri súčasnom tempe trvať odhadom 395 rokov.²⁶

²⁶ Porovnateľná edícia v Nemecku stihla za 90 rokov uspokojivo spracovať jednu tretinu nemeckých okresov, ďalšia tretina bola neaktuálna (Kiesow, 2012, p. 192). Pri zohľadnení veľkosti Nemecka a jeho populácie môžeme odhadnúť, že nemecký výskumný projekt napreduje odhadom 3-krát rýchlejšie než ten slovenský.

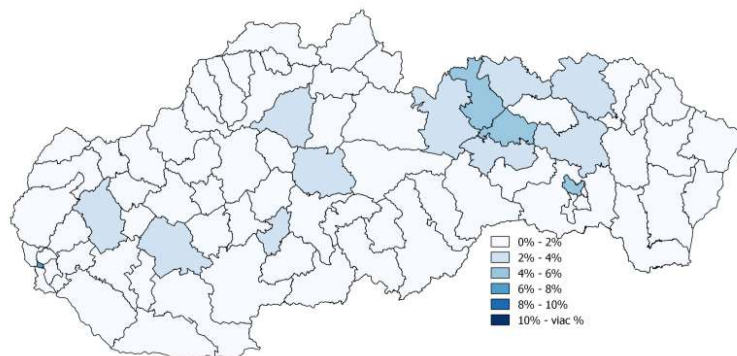
V súčasnosti sa pripravuje na PÚ SR systém PAMIS (Pamiatkový informačný systém), ktorý bude slúžiť na konsolidáciu a centralizáciu dát pamiatkového úradu a krajských pamiatkových úradov vrátane výstupov pamiatkového výskumu. Útvár hodnoty za peniaze vo februári 2019 vypracoval analýzu prínosu projektu nového informačného systému PAMIS. Záverom analýzy bolo, že projekt by mal byť spoločensky návratný, pričom sa identifikovala možnosť zníženia nákladov projektu prehĺbením využitia centrálnych komponentov a vládneho cloudu. PAMIS bude financovaný cez Operačný program Integrovaná infraštruktúra, prioritná os 7 Informačná spoločnosť, alokovaných je 12,497 mil. eur. PAMIS by mal byť funkčný najneskôr od júna 2022.

3.3.3 Vzťah verejnosti k pamiatkovému fondu

Dohľad nad dodržiavaním zákona o ochrane pamiatkového fondu zo strany PÚ SR, ako aj zo strany vlastníkov pamiatok, má na Slovensku pamiatková inšpekcia MK SR, ktorá má v súčasnosti iba 2 zamestnancov. Takýto počet zamestnancov nedokáže odborne obsiahnuť všetky oblasti ochrany, obnovy a výskumu pamiatkového fondu. Je to aj výrazne menej ako 15 zamestnancov českej pamiatkovej inšpekcie, pričom veľkosť pamiatkového fondu nie je v Čechách výrazne väčšia (40-tisíc nehnuteľných pamiatok a 49-tisíc hnutelných pamiatok, Národní památkový ústav), aj po zohľadnení počtu obyvateľov.

Veľká časť nehnuteľného kultúrneho dedičstva sa koncentruje na východe krajiny na Spiši a v Šariši, v banských oblastiach na strednom Slovensku a vo väčších mestách, ako sú Bratislava, Trnava, Nitra, Martin, Žilina a Košice. Až 50 % všetkých pamiatkových objektov sa nachádza iba v 17 okresoch (**Graf 48**). Vyššia miera koncentrácie pamiatok môže zvyšovať potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v daných oblastiach, najmä na východnom Slovensku. **V záverečnej správe bude overené, či alokácia ľudských a finančných zdrojov PÚ SR v jednotlivých krajoch a okresoch zodpovedá potrebám pamiatkovej ochrany a poskytovania efektívnych služieb občanom, resp. majiteľom pamiatok.**

Graf 48 Koncentrácia pamiatkových objektov podľa okresov v roku 2018



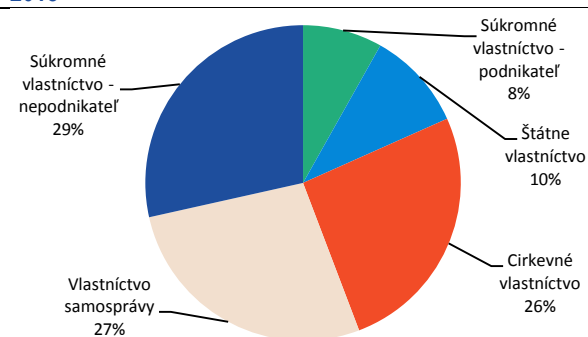
Zdroj: PÚ SR, IKP

Na rýchlosť a transparentnosť rozhodovacieho procesu PÚ SR a tým pádom aj na vzťah verejnosti k ochrane pamiatok vplyva aj neexistencia objektívneho systému pravidiel a princípov, na základe ktorých krajské pamiatkové úrady vydávajú rozhodnutia v konkrétnych veciach. Dôsledkom môže byť frustrácia verejnosti z kontradiktórnych rozhodnutí krajských pamiatkových úradov v podobných prípadoch.

Ochrana pamiatkového fondu sa nedá realizovať bez kooperácie verejného a súkromného sektora. To je dané nielen nedostatkom verejných finančných zdrojov, ale aj štruktúrou vlastníctva pamiatkových objektov, keďže iba 37 % pamiatkového fondu je vo vlastníctve samospráv a štátu (**Graf 49, Graf 51**). Najväčšími vlastníkmi sú súkromné osoby, nepodnikatelia (29 %), samospráva (27 %) a cirkvi (26 %). Naopak, fond hnutelných NKP má oveľa jednoduchšiu vlastnícku štruktúru, kde platí, že 94 % pamiatkových predmetov sa nachádza v objektoch sakrálnej architektúry, ktoré sú v cirkevnom vlastníctve (**Graf 50**). Zároveň platí, že 81 %

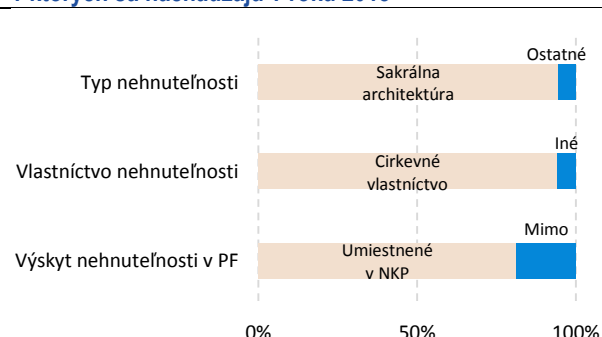
hnuteľných NKP sa nachádza v objektoch, ktoré sú samotné vyhlásené za kultúrne pamiatky. **Zabezpečenie ochrany pamiatkovej hodnoty fondu hnuteľných pamiatok preto silne súvisí so zabezpečením ochrany sakrálnej architektúry v cirkevnom vlastníctve.**

Graf 49 Pamiatkové objekty podľa vlastníctva v roku 2018



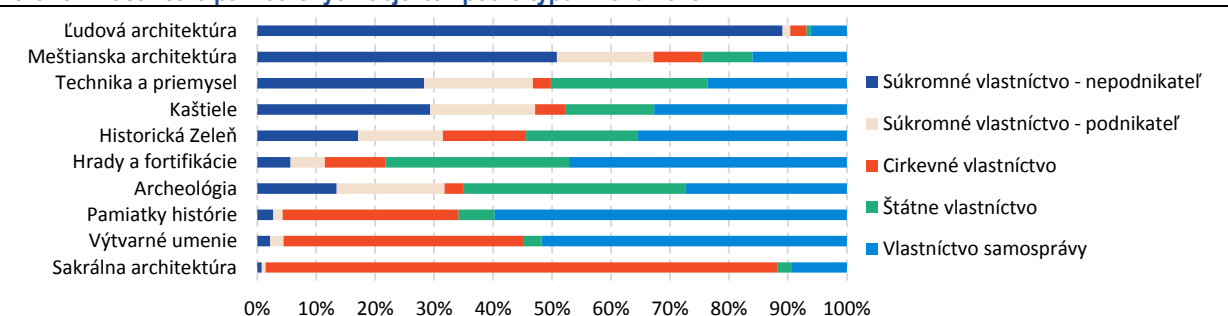
Zdroj: PÚ SR

Graf 50 Vzťah hnuteľných NKP voči nehnuteľnostiam, v ktorých sa nachádzajú v roku 2018



Zdroj: PÚ SR, IKP

Graf 51 Vlastníctvo pamiatkových objektov podľa typu v roku 2018



Zdroj: PÚ SR, IKP

3.3.4 Pamiatkový dlh

Dôsledkom rôznorodosti vlastníckej štruktúry pamiatkových objektov sú aj rôznorodé zdroje financovania obnovy a udržiavania pamiatkových objektov. Keďže v súčasnosti neexistuje dostatočne presná centrálna databáza o výdavkoch alokovaných do obnovy pamiatok, v revízii sa pracuje s viacerými zdrojmi údajov (Tabuľka 8). Zdroje financovania obnovy pamiatkového fondu v poslednej dekáde boli hlavne peniaze alokované na obnovu a údržbu kultúrnych pamiatok vo vlastníctve štátu a samosprávy (ide predovšetkým o pamiatky, v ktorých sídlia verejné inštitúcie), peniaze alokované do programu Obnovme si svoj dom dotačného mechanizmu MK SR, podpora cez fondy EÚ a Nórske fondy a súkromné financie vynaložené na obnovu pamiatkového fondu.

Najdôležitejšia systematická a dlhodobá finančná podpora ochrany pamiatkového fondu zo strany štátu je dotačný mechanizmus Obnovme si svoj dom (OSSD). Výška podpory na jeden projekt je však zanedbateľná (14 823 eur) oproti výške podpory na jeden projekt z fondov EÚ (1 365 128 eur) a Nórskeho fondu (498 239 eur). Zo zahraničných fondov sa podporil obmedzený počet komplexných obnov, zatiaľ čo z OSSD sa podporuje veľké množstvo projektov, čiastkových opráv, ktoré sa dajú stihnúť v priebehu jedného kalendárneho roka s rádovo menšou sumou na jeden projekt.

Tabuľka 8 Zdroje financovania obnovy pamiatkového fondu v poslednej dekáde

Názov	Odhad alokovanej sumy	Časová etapa zdroja financovania	Dôveryhodnosť dát	Zdroj dát
Samofinancovanie štátnych NKP	110 mil. eur	2011 – 2017	stredná	Štátne štatistické zisťovanie Kult 01
Obnovme si svoj dom (MK SR)	44 mil. eur	2012 – 2018	vysoká	MK SR
Samofinancovanie NKP samosprávy	43 mil. eur	2011 – 2017	stredná	Štátne štatistické zisťovanie Kult 03
IROP 3.1 (eurofondy)	85 mil. eur	2007 – 2013	vysoká	Regionálny operačný program
EHP granty (Nórske fondy)	10 mil. eur	2009 – 2014	vysoká	EHP granty
Samofinancovanie NKP v súkromnom vlastníctve FO, PO a cirkví	26 mil. eur – 161 mil. eur	2011 – 2017	nízka	PÚ SR

Zdroj: IKP

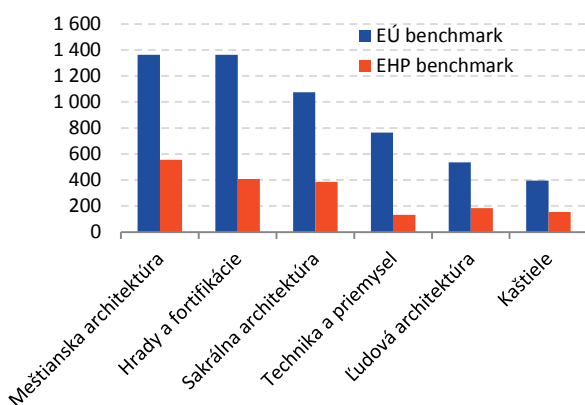
Obnova pamiatky v súlade s rozhodnutím PÚ SR a pod jeho dohľadom zvyšuje náklady na obnovu pre vlastníkov. Vlastníci objektov sa často bránia tomu, aby bolo ich vlastníctvo vôbec za pamiatku vyhlásené. Pritom odborné štúdie poukazujú na to, že súkromný sektor v zahraničí je ochotný na trhu s nehnuteľnosťami zaplatiť za nákup pamiatky cenovú prémiiu (Rypkema, 2012). V zahraničí na rozdiel od Slovenska však existujú nepriame finančné nástroje v podobe daňových úľav, ktoré zvýhodňujú a motivujú súkromných vlastníkov pamiatok pri ich obnove a reštaurovaní.

Slovenský priamy finančný nástroj (OSSD) je nedostatočný a nenáročný. Od roku 2017 však začal OSSD cez nový podprogram 1.6 poskytovať podporu aj na komplexné obnovy pamiatok. Vyčlenený objem prostriedkov na komplexné obnovy bol v priemere 521-tisíc eur na jednu obnovu. V záverečnej správe sa preskúmajú vhodné alternatívy priamej a nepriamej finančnej podpory obnovy pamiatok zo strany štátu s cieľom nájsť čo najefektívnejšie nástroje na ochranu pamiatok a uchovanie ich pamiatkovej hodnoty.

Dlh voči pamiatkovému fondu je odhadom vyčíslený na 1,8 až 5,5 mld. eur. V záverečnej správe sa odhad spresní o analýzu potrebných finančných tokov v závislosti od vlastníctva pamiatkového fondu. Výpočet výšky dlhu vychádza z predpokladu správnosti dát PÚ SR o stavebno-technickom stave fondu, z priemerných nákladov na obnovu daného typu pamiatky podľa benchmarkov na základe projektov podporených z eurofondov a Nórskeho fondu (Graf 53) a z pridelenia váh, kde sa pamiatkam so stavebno-technickým stavom „dobrý“ pridelila váha 0, „vyhovujúcim“ váha 0,33, „narušeným“ váha 0,66 a „dezolátnym“ váha 1.²⁷ Vzhľadom na rôznorodú štruktúru je aj bremeno pamiatkového dlhu rozdelené rozdielne na súkromníkov (39 % z dlhu, t. j. 0,7 až 2,15 mld. eur), samosprávu a cirkvi (obaja po 23 % z dlhu, t. j. po 0,41 až 1,27 mld. eur) a štát (15 % z dlhu, t. j. 0,27 až 0,83 mld. Eur).

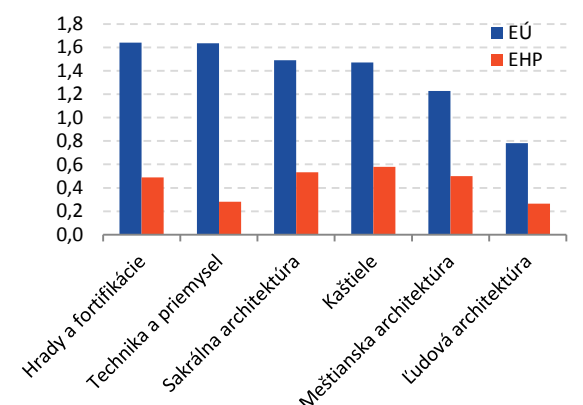
²⁷ Výpočet pamiatkového dlhu: dolný odhad - počet pamiatok daného typu vynásobený priemernou sumou príspevku na opravu nehnuteľnej pamiatky alokovanej z Nórskeho fondu váženou podľa stavebno-technického stavu pamiatky (váhy 0, 0,33, 0,66, 1); horný odhad – analogický postup, namiesto priemernej sumy príspevku z Nórskeho fondu použitá priemerná suma príspevku z fondov EÚ.

Graf 52 Výška pamiatkového dlhu podľa typu pamiatok (mil. eur)



Zdroj: IKP

Graf 53 Výška nákladov na obnovu jednej pamiatky podľa benchmarkov EÚ a EHP (mil. eur)



Zdroj: IROP, EHP

3.4 Politika podpory divadla

- Cieľom divadelnej politiky je rozvíjať a šíriť divadelné umenie a vytvárať pozitívny vzťah verejnosti k nemu.
- Divadelnú infraštruktúru tvoria 4 štátom zriadené divadlá, divadlá zriadené samosprávou (19 zriadených VÚC a 4 mestské divadlá). Tiež tu pôsobi 55 nezávislých divadiel, ich počet sa však dynamicky mení. Táto divadelná infraštruktúra naplňa cieľ rozvoja rozmanitej ponuky divadelných diel.
- Výdavky štátnych divadelných inštitúcií (4 divadlá a Divadelný ústav) boli v roku 2018 vo výške 41,0 mil. eur, dlhodobý trend týchto výdavkov je rastúci. MK SR zriaďuje divadlá, ktoré produkujú divadelné žánre s vyššími produkčnými nákladmi – okrem činohry aj operu, balet, operetu a muzikál.
- Výdavky divadiel samospráv dosiahli v roku 2017 hodnotu 26,2 mil. eur. Ide o divadlá činoherné, bábkové a jedno tanečné divadlo.
- V porovnaní s Českou republikou dokážu naše zriadené divadlá pokryť menšiu časť svojich výdavkov z tržieb zo vstupného – kým v ČR je to 21 %, u nás iba 13 %.
- Za posledné obdobie je viditeľný vysoký nárast počtu divadiel, avšak počet ponúknutých predstavení a divadelných návštevníkov rástol v oveľa menšej miere, kolísavú tendenciu mal aj počet ponúknutých premiér.
- Dostupnosť divadelného umenia prostredníctvom ponuky divadelných predstavení sa teda nezvyšuje primerane k rastúcemu počtu divadelných subjektov, menším tempom rastie aj počet divadelných návštevníkov. V týchto ukazovateľoch zaostávame aj za Českou republikou.

Cieľom divadelnej politiky je rozvíjať a šíriť divadelné umenie a vytvárať pozitívny vzťah širokej verejnosti k nemu.

- Vytvárať podmienky pre vznik rozmanitej ponuky divadelných diel (predpoklady).
- Zabezpečovať dostupnosť divadelného umenia pre širokú verejnosť (dostupnosť).
- Udržiavať súčasné a oslovovať nové publikum prostredníctvom aktivít doma i v zahraničí (návštevnosť).
- Viesť dokumentáciu a archiváciu divadelných aktivít (evidencia a výskum).

Prehľad napĺňania jednotlivých cieľov je sumarizovaný v [Tabuľka 9](#).

Tabuľka 9 Prehľad plnenia cieľov politiky podpory divadla

Čiastkové ciele	Ukazovatele	Poznámka
Predpoklady	- 4 divadlá zriadené MK SR – výdavky v roku 2018 boli 39,7 mil. eur - divadlá zriadené samosprávou – 19 VÚC, 4 mestské – výdavky v roku 2017 vo výške 26,2 mil. eur - 55 nezávislých divadiel – počet medziročne rastie; podpora z FPU v roku 2018 bola 1,7 mil. eur, podporených 192 žiadostí	Niektoré nezávislé divadlá nemusia byť zachytené v štatistickom zisťovaní Kult (divadlá sa zapisujú do registra až po 3 rokoch fungovania).
Dostupnosť	V porovnaní s ČR je v SR pri prepočte na počet obyvateľov vyšší počet zriadených divadiel; počet nezávislých divadiel je síce nižší, ale v posledných rokoch sa približuje ČR. Počet predstavení zriadených divadiel za posledné roky mierne klesá; počet predstavení nezávislých divadiel v čase mierne stúpa. Počet predstavení zriadených aj nezávislých divadiel je menší ako v ČR pri prepočte na počet obyvateľov.	
Návštevnosť	Počet návštevníkov v zriadených divadlách v čase kolíše, počet návštevníkov v nezávislých divadlách má stúpajúci trend. Celkovo v SR menej návštevníkov ako v ČR pri prepočte na počet obyvateľov	
Evidencia a výskum	Ministerstvom zriadený Divadelný ústav – výdavky v roku 2018 vo výške 1,4 mil. eur - verejné dostupná on-line databáza: eTHEATER.SK - kategórie osobností (viac ako 22-tisíc záznamov), inscenácie (viac ako 13-tisíc záznamov od roku 1920), divadlá a inštitúcie, udalosti a podujatia	

Zdroj: IKP

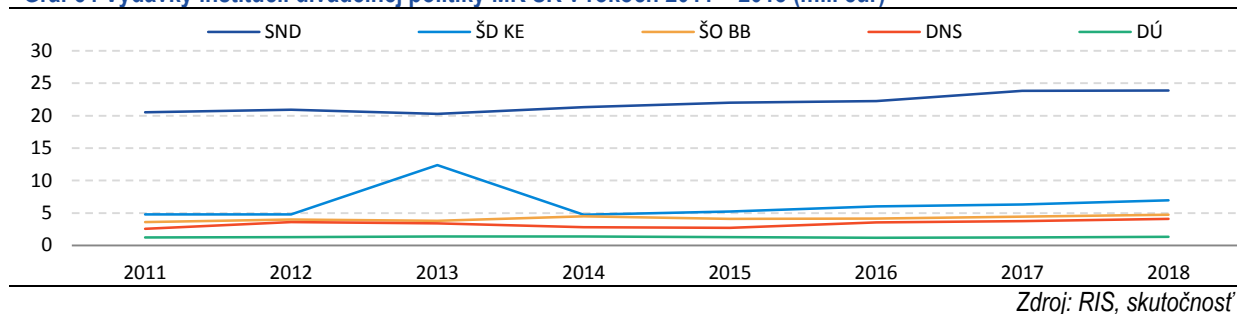
3.4.1 Predpoklady

Cieľom je vytvárať podmienky pre vznik divadelnej produkcie najrôznejších žánrov. Ako je praxou aj v susedných krajinách, divadelné žánre spájané s väčšími nákladmi (opera, hudobné divadlo a klasické tanečné divadlo, prípadne aj väčšie činoherné produkcie) sú pre dosiahnutie tohto cieľa zriaďované, ostatné žánre sú najčastejšie podporované dotáciami a realizované prostredníctvom nezávislých divadiel.

Na Slovensku bolo ku koncu roka 2017 spolu 82 profesionálnych divadiel (podľa štatistického zisťovania Kult), z toho 27 zriadených (4 štátom, 23 samosprávou) a 55 nezávislých. **MK SR priamo zriaďuje štyri divadlá: Slovenské národné divadlo v Bratislave (SND), Štátne divadlo Košice (ŠD KE), Štátnu operu v Banskej Bystrici (ŠO BB) a Divadlo Nová scéna v Bratislave (DNS).** Ide o divadlá trojsúborové (s operným, baletným a činoherným súborom, ako v prípade SND a ŠD KE), alebo o divadlá produkujúce nákladnejšie inscenácie opery, hudobného divadla a operety (ŠO BB a DNS). **MK SR ďalej zriaďuje jednu informačno-dokumentačnú organizáciu, Divadelný ústav (DÚ),** ktorý má zároveň aj divadelné štúdio zamerané na súčasnú činohru.

Nominálne výdavky štátnych inštitúcií divadelnej politiky dosiahli v roku 2018 úroveň 41,0 mil. eur, dlhodobý trend výdavkov divadiel štátu je rastúci, aj keď zoberieme do úvahy vplyv inflácie (Graf 54). Rástli výdavky všetkých štyroch zriadených divadiel, výnimkou je však DÚ, u ktorého môžeme pozorovať mierny pokles výdavkov očistených o infláciu. Výrazný nárast výdavkov ŠD KE v roku 2013 je spôsobený čerpaním dotácií v rámci projektu EHMK (Graf 55).

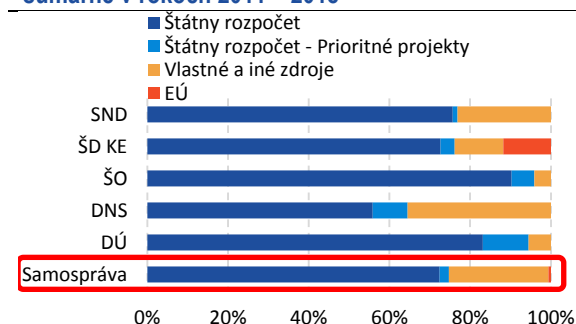
Graf 54 Výdavky inštitúcií divadelnej politiky MK SR v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)



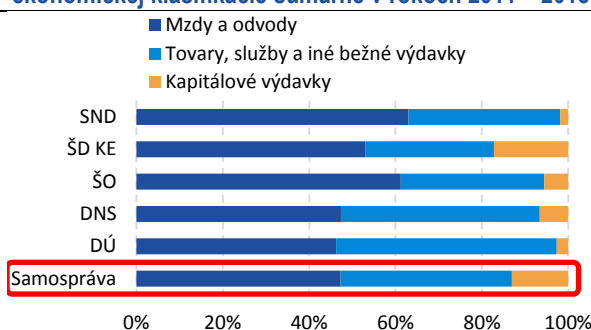
Výrazne nižšie sú výdavky divadiel samospráv, kde výdavky všetkých 23 divadiel dosiahli v roku 2017 hodnotu 26,2 mil. eur. Priemerný výdavok jedného samosprávneho divadla za rok je 1,1 mil. eur. To je výrazne menej ako pre divadlá zriadené MK SR. Divadlá zriadené samosprávou sú však divadlami s menej nákladnou produkciou (činoherné, bábkové a tanečné divadlo), divadlá zriadené MK SR produkujú nákladnejšie operné a baletné inscenácie.

Nedostatok kapitálových investícií v štátnych divadlách (Graf 56) sa prejavuje vo veľmi zlom, často havarijnom stave infraštruktúry. V dôsledku absencie kapitálových zdrojov chýba pravidelná údržba divadelnej techniky a obnova hudobných nástrojov. Príkladom je nevyhnutná rekonštrukcia historickej budovy SND, kde sa pre havarijný stav divadelnej techniky museli niektoré repertoárové operné inscenácie presunúť do novej budovy. Havarijný stav ŠD KE na inštalácii vody a kúrenia viedol k vytopeniu priestorov a niekoľkotýždňovej prestávke uvádzania predstavení. Na vyčistenie celkového infraštruktúrneho dlhu organizácií zriadených MK SR bude potrebná ďalšia analýza.

Graf 55 Zdroj výdavkov inštitúcií divadelnej politiky sumárne v rokoch 2011 – 2018



Graf 56 Výdavky inštitúcií divadelnej politiky podľa ekonomickej klasifikácie sumárne v rokoch 2011 – 2018

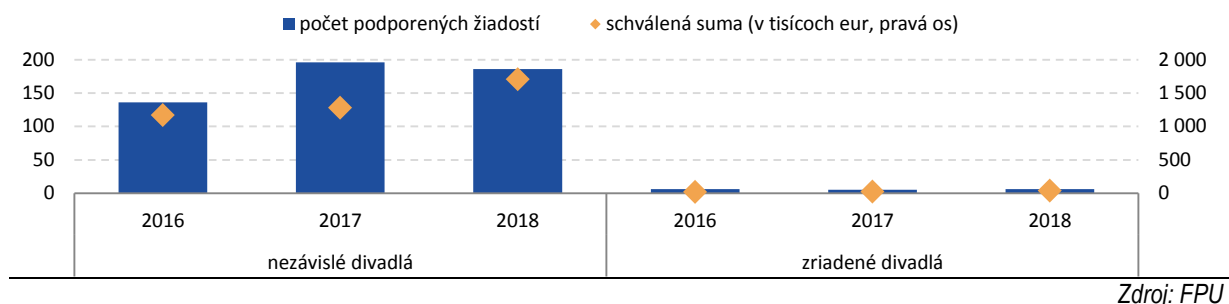


Zdroj: RIS, skutočnosť; Kult 12

Dáta za samosprávu pozostávajú z 23 verejných divadiel v období 2011 – 2017.

Výdavky všetkých 55 nezávislých divadiel mali v roku 2017 výšku 4,1 mil. eur. Nezávislé divadlá tvoria veľmi heterogénnu skupinu s vysokou variabilitou výdavkov od niekoľko tisíc eur až po vyše 1 mil. eur. Patria sem etablované divadlá ako Štúdio L+S, Radošinské naivné divadlo, divadlo GUnaGU a pod., ktoré majú stály divadelný priestor, vysokú popularitu a divácku návštevnosť. Okrem dotácií z verejných zdrojov (dotačné fondy, príspevky z mesta a pod.) a tržieb zo vstupného majú možnosť získať príjmy od mediálnych a reklamných partnerov. Veľkú časť nezávislých divadiel však tvoria subjekty zriadené občianskymi združeniami, ktorým chýba stály divadelný priestor. Ich možnosti vlastných tržieb zo vstupného aj príjmov z iných zdrojov sú obmedzené a ich činnosť z ekonomického hľadiska je takmer výlučne viazaná na dotácie z verejných zdrojov, v súčasnosti z FPU. Nezávislé divadlá sú skutočne výrazne viac podporované z FPU (Graf 57). Priemerne za roky 2016 až 2018 bolo ročne podporených 173 žiadostí nezávislých divadiel v celkovej priemernej ročnej výške 1,4 mil. eur. Zriadených divadiel za rovnaké obdobie bolo podporených priemerne 6 ročne, priemer celkovej sumy podpory bol 24,5-tisíc eur ročne.

Graf 57 Podpora zriadených a nezávislých divadiel z programov FPU v rokoch 2016 – 2018



Zdroj: FPU

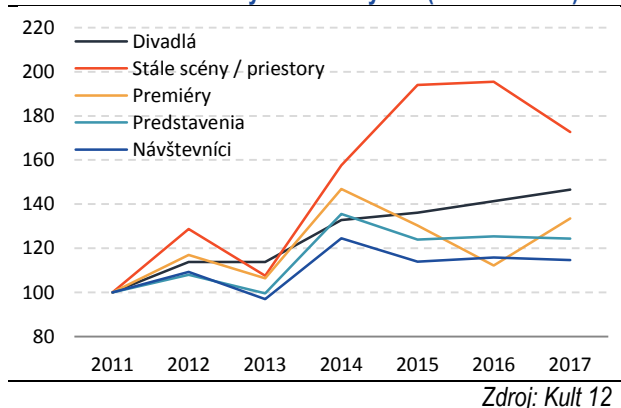
3.4.2 Dostupnosť a návštevnosť

Cieľom je poskytnúť dostatočnú divadelnú ponuku, čo znamená ponúknuť dostatočnú sieť divadiel a dostatočné množstvo divadelných predstavení. V súčasnosti sa v každom kraji okrem Trenčianskeho nachádza zriadené profesionálne divadlo. Väčšina nezávislých divadiel (60 %) je koncentrovaná v Bratislavskom kraji.

Za posledné obdobie je v oblasti profesionálneho divadla viditeľný vysoký nárast počtu divadiel, od roku 2011 narástol o 47 % (Graf 58). S rastom počtu divadelných subjektov rástol aj počet divadelných scén resp. priestorov, avšak počet ponúknutých predstavení a divadelných návštevníkov rástol v oveľa menšej miere, dokonca medziročne aj kolísal. Kolísavú tendenciu mal aj počet ponúknutých premiér. Ten je často považovaný nielen za kvantitatívny, ale aj kvalitatívny ukazovateľ stavu scénických kultúrnych inštitúcií.

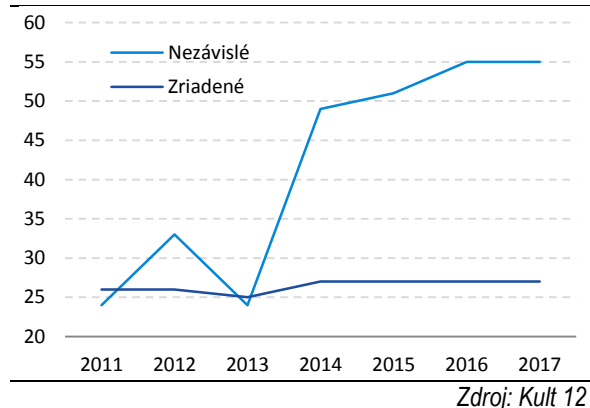
Počet zriadených divadiel sa za posledné obdobie ustálil na čísle 27, za nárastom počtu profesionálnych divadiel tak stojí nárast počtu nezávislých divadiel (t.j. divadiel zriadených iným právnickým subjektom ako štát, VÚC alebo obec), ktorý sa za posledné obdobie viac ako zdvojnásobil (Graf 59).

Graf 58 Ukazovatele výkonnosti divadiel v rokoch 2011 – 2017 indexované na východiskový rok (rok 2011=100)



Zdroj: Kult 12

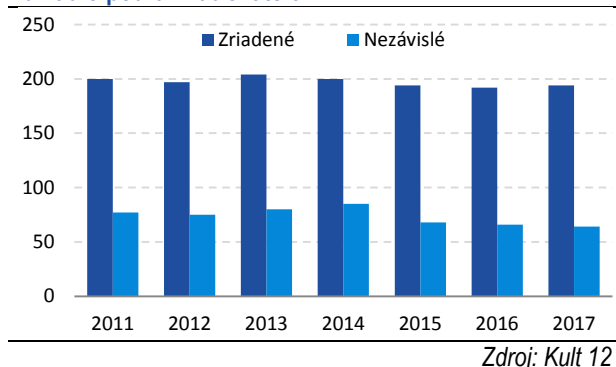
Graf 59 Počet divadelných subjektov podľa zriaďovateľa



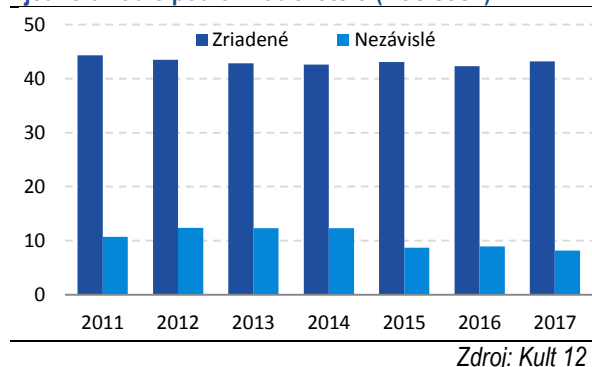
Zdroj: Kult 12

Počet návštevníkov nerastie adekvátne k rastúcemu počtu divadiel (Graf 58). Nezávislé divadlá, pri porovnaní so zriadenými, sú vo výkonových parametroch charakteristické výrazne nižším počtom návštevníkov (Graf 60) aj ponúknutých predstavení (Graf 61). Kým nižší počet návštevníkov môže byť daný aj nižšou kapacitou divadelných priestorov, nižší počet ponúknutých predstavení (jedno nezávislé divadlo ponúkne v priemere vyše 50 predstavení za rok, jedno zriadené priemerne takmer 200) hovorí o celkovo výrazne nižšej miere výstupov. V záverečnej správe sa doplní analýza obsadenosti predstavení.

Graf 60 Priemerný počet predstavení za rok na jedno divadlo podľa zriaďovateľa



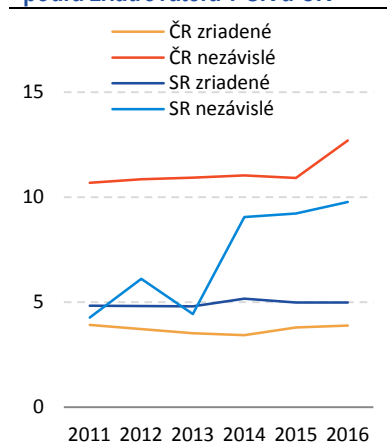
Graf 61 Priemerný počet návštevníkov za rok pre jedno divadlo podľa zriaďovateľa (v tisícach)



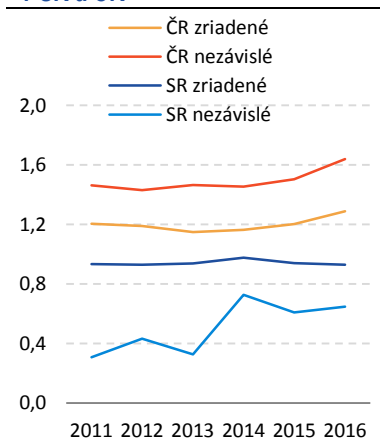
3.4.3 Efektivita a vlastné zdroje

Priame porovnanie výstupových parametrov zriadených a nezávislých divadiel s ČR (NIPOS, 2018)²⁸ ukazuje, že v prepočte na počet obyvateľov je v SR mierne vyšší počet zriadených divadiel. Počet nezávislých divadiel je síce nižší, ale v posledných rokoch sa k ČR približuje (Graf 62). V počte ponúknutých predstavení a v počte návštevníkov však SR zaostáva (Graf 63, Graf 64). Kým v SR zriadené divadlá vo všetkých parametroch prevyšujú nezávislé, v ČR dokážu nezávislé divadlá ponúknuť viac predstavení ako zriadené (v ČR tvorí divadelnú bázu aj väčší počet turistov). Budúca analýza by mala nájsť príčiny tohto rozdielu (napr. v akom stave je divadelná infraštruktúra pre nezávislé divadlá), takisto by mala stanoviť adekvátny benchmark pre zhodnotenie počtu predstavení a návštevníkov. **Divadelná politika by sa na základe týchto zistení mala zamerať na zvyšovanie počtu predstavení a návštevníkov divadiel, nástroje by mali byť zvolené osobitne pre zriadené a pre nezávislé divadlá.**

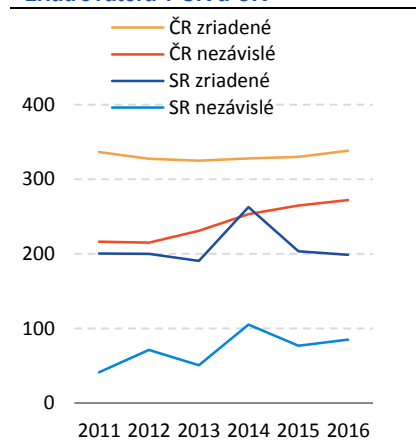
Graf 62 Počet divadelných subjektov na mil. obyvateľov podľa zriaďovateľa v SR a ČR



Graf 63 Počet predstavení na tisíc obyvateľov podľa zriaďovateľa v SR a ČR



Graf 64 Počet návštevníkov divadiel na tisíc obyvateľov podľa zriaďovateľa v SR a ČR



Zdroj: SR Kult 12, ČR: Kult 1

Z hľadiska zdrojov financovania vynaložených výdavkov ako aj z hľadiska alokácie výdavkov sú medzi divadlami zriadenými MK SR rozdiely. Muzikálovo zamerané DNS je schopné pokryť 36 % svojich výdavkov cez vlastné zdroje a SND cez ne pokryje 23 % svojich výdavkov (Graf 55). Naopak ŠD KE a ŠO BB pokrývajú iba 12 % a 4 % svojej činnosti cez vlastné príjmy. Pritom DÚ ako primárne výskumná inštitúcia pokrýje 5,5 % svojej

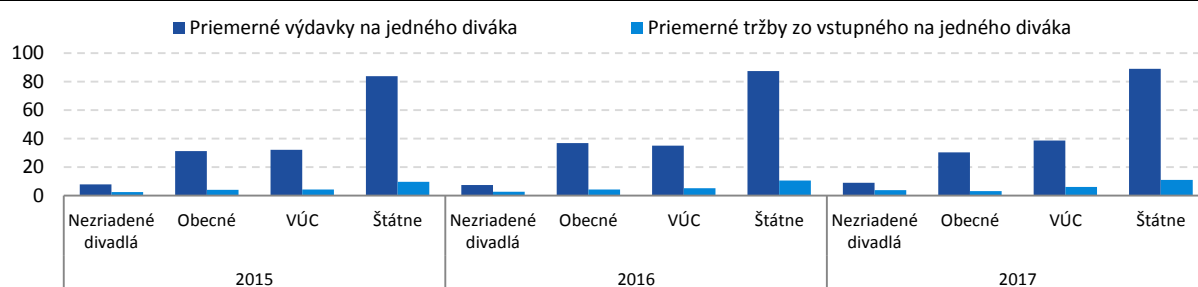
²⁸ Spoločná história SR a ČR aj v štatistickom zisťovaní kultúry umožňuje v niektorých aspektoch priame porovnanie týchto dvoch krajín. Štatistické zisťovanie v oblasti kultúry v ČR realizuje NIPOS (Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Centrum informací a statistiky kultury) a rovnakým kritériom delí divadlá na zriadené (štátom, krajom, obcou, mestom alebo mestskou časťou) a nezávislé.

činnosti cez vlastné príjmy. Na porovnanie, divadlá samosprávy sumárne dokážu pokryť až 25 % svojej činnosti cez vlastné príjmy.

Výdavky SND v roku 2018 predstavovali spolu 23,9 mil. eur, výdavky ŠD KE boli iba 6,9 mil. eur (čo predstavuje 29 % výdavkov SND). Výdavky ŠO BB a DNS (jednosúborové divadlá) predstavovali 4,7 mil. eur, respektíve 4,1 mil. eur. **Určiť výdavkovú efektivitu jednotlivých štátom zriadených divadiel a vzájomne ich porovnávať v súčasnosti nie je možné, nakoľko tieto divadlá nevedia rozčleniť svoje náklady pre jednotlivé divadelné žánre.** Podľa súčasných dát vieme povedať, aká boli celkové výdavky na jedno predstavenie – v roku 2017 to bolo pre SND 33-tisíc eur, pre ŠD KE 17-tisíc eur, pre ŠO BB 37-tisíc eur (toto divadlo však nemá činoherný súbor, produkuje iba nákladnejšie operné a operetné inscenácie) a pre DNS 21-tisíc eur. Tieto výdavky však nie je možné priamo porovnať, pretože tieto divadlá sa líšia počtom predstavení v jednotlivých žánroch. Nie je napríklad jasné, aké boli výdavky na jedno operné predstavenie v SND, v ŠD KE a v ŠO BB. Tiež nie je možné porovnať SND a ŠD KE, lebo sa líšili podielom predstavení v jednotlivých divadelných žánroch.

To, že nezávislé divadlá dokážu ponúknuť svoju produkciu za výrazne nižšie náklady a súčasne ich tržby na vstupnom dokážu pokryť vyššiu časť týchto nákladov ako pri zriadených divadlách (Graf 65) môžeme vnímať ako silnú stránku nezávislých divadiel. V roku 2017 boli priemerné výdavky na jedného návštevníka v nezávislých divadlách 9,0 eur, tržby zo vstupného boli na jedného návštevníka 3,8 eur (42 % nákladov bolo pokrytých vstupným). Pre štátne divadlá boli náklady prepočítané na jedného návštevníka až 88,8 eur, kým tržby zo vstupného boli 11,1 eur (iba 12 % nákladov pokrytých vstupným). Ako bolo uvedené vyššie, práve štátom zriadené divadlá ponúkajú produkciu nákladných divadelných žánrov. Produkcie nezávislých divadiel sa týkajú predovšetkým činoherných, tanečných, bábkových a alternatívnych divadelných žánrov, kde sú produkčné náklady oveľa nižšie a sú viac porovnateľné s divadlami zriadenými VÚC a obcami. V roku 2017 dokázali tržbami zo vstupného pokryť divadlá zriadené VÚC 16 % nákladov na jedného návštevníka, mestské divadlá iba 11 % nákladov. Aj v porovnaní s týmito divadlami tak nezávislé divadlá dokážu svoju produkciu realizovať s vyššou nákladovou efektivitou. **Kým v ČR v roku 2017 pokryli tržby zo vstupného 21 % celkových nákladov zriadených divadiel, u nás iba 13 % celkových nákladov zriadených divadiel** (ekonomické ukazovatele o nezávislých divadlách v ČR nie sú k dispozícii) (NIPOS, 2018).

Graf 65 Priemerné výdavky a tržby zo vstupného na jedného diváka podľa zriaďovateľa v rokoch 2015 – 2017 (eur)



Zdroj: Kult 12

3.4.4 Evidencia a výskum

Dokumentačnou, informačnou, digitalizačnou a výskumnou činnosťou v oblasti profesionálneho divadla sa venuje zriadená príspevková organizácia Divadelný ústav. Ten v rámci svojej činnosti okrem iného spravuje knižnicu, múzeum a divadelný archív so statusom špecializovaného verejného archívu. V rámci OPIS 2 sa zapojil do projektu Digitálna knižnica a digitálny archív, ktorý viedol k vytvoreniu informačného systému o divadle eTHEATRE.SK²⁹, ktorý obsahuje verejne dostupnú databázu v kategóriách osobnosti (vyše 22-tisíc záznamov), inscenácie (vyše 13-tisíc záznamov od roku 1920), divadlá a inštitúcie, udalosti a podujatia.

²⁹ http://etheatre.sk/du_vademecum/

DÚ z povahy svojej činnosti má obmedzené možnosti na generovanie vlastných príjmov, pričom jeho výdavky pri prepočte na stále ceny v čase klesajú. **DÚ zápasí s priestorovými problémami – pre zbierky svojho muzeálneho fondu nemá priestory na vytvorenie stálej expozície a organizovanie výstav.**

3.5 Politika podpory hudby a tanca

- Cieľom hudobnej a tanečnej politiky je pestovať, rozvíjať a šíriť hudobné a tanečné umenie a vytvárať pozitívny vzťah verejnosti k nemu.
- Štát priamo podporuje zriadené umelecké súbory klasickej hudby a umelecké telesá zamerané na prezentáciu folklóru (v roku 2018 spolu 21,8 mil. eur). Širšie spektrum umeleckých žánrov dotuje cez fondy FPU a KULT MINOR.
- Hudba patrí k najdostupnejším druhom kultúry, hudobné koncerty a festivaly ročne navštívi aspoň 1,1 mil. divákov. Zriadené orchestre vystupujú najviac vo vlastných sálach, folklórne súbory majú výjazdový charakter.
- Slovenské koncertné orchestre majú oproti porovnávaným českým orchestrom menej koncertov a menej návštev. Umelecká činnosť orchestrov aj folklórnych súborov má v porovnaní s ČR nižšiu návratnosť, je potrebná hlbšia analýza ich nákladovej efektivity a cenotvorby.
- Pre posúdenie kvality kultúrnej služby v oblasti hudby a tanca je nevyhnutné jasnejšie postaviť hodnotiace kritériá.
- Zber štatistických dát o hudbe a tanci je neefektívny a dáta sú nekompletné.

Cieľom hudobnej a tanečnej politiky je pestovať, rozvíjať a šíriť hudobné a tanečné umenie a vytvárať pozitívny vzťah verejnosti k nemu.

- Vytvoriť a rozvíjať predpoklady pre vznik kvalitnej a rozmanitej ponuky hudobných a tanečných diel (predpoklady).
- Zabezpečiť dostupnosť hudobného a tanečného umenia pre širokú verejnosť (dostupnosť ponuky).
- Udržiavať súčasne a osloviť nové publikum prostredníctvom aktivít doma i v zahraničí (návštevnosť).
- Viesť dokumentáciu a archiváciu hudobných a tanečných aktivít (evidencia a výskum).

Prehľad napĺňania jednotlivých cieľov je sumarizovaný v [Tabuľka 10](#).

Tabuľka 10 Prehľad cieľov a ukazovateľov politiky podpory hudobných a tanečných súborov		
Čiastkové ciele	Ukazovatele	Poznámka
Predpoklady	Klasická hudba a tanec: Profesionálne orchestre: 3 štátne koncertné orchestre + orchester RTVS + 3 štátne divadelné orchestre, 1 orchester zriadený obcou, 11 súkromných. Profesionálne zbory: 1 štátny koncertný zbor (Slovenský filharmonický zbor) + 3 štátne divadelné zbory + Detský zbor RTVS, súkromné - presný počet neznámy, problematické delenie na profesionálne, poloprofesionálne a amatérske. Profesionálne tanečné súbory: 2 štátne divadelné (balet). Folklórna hudba a tanec: Profesionálne súbory: 3 štátne súbory, 1 zriadený VÚC.	Niektoré súkromné súbory nemusia byť zachytené v Kult. V Lúčnici väčšina umelcov nie je profesionálnymi tanečníkmi so stálym platom.
Dostupnosť ponuky	Viac žánrov: podpora cez dotačné fondy. Klasické a folklórne súbory spolu: 752 podujatí, z toho 144 v zahraničí. Orchestre: 3 štátne orchestre majú spolu menej podujatí (325) ako 2 najväčšie české orchestre (549).	V roku 2017. Priemer za roky 2014 – 2018.

Návštevnosť	Klasické a folklórne súbory: Návštevnosť v SR 255-tisíc. Priemerná obsadenosť v SR 76,5 %. Návštevnosť v zahraničí 104-tisíc, medziročne kolíše. Všetky hudobné podujatia: Návštevnosť 1, 1 mil., oproti 2013 vzrástla 2-násobne.	V roku 2017.
Evidencia a výskum	Klasická hudba: HC. Výdavky: 1,3 mil. eur. Verejné dostupná on-line databáza: spolu 149-tisíc záznamov (osobnosti, podujatia, hudobný život). Tanečné divadlo: DÚ, nie je možné vyčleniť záznamy o tanečnom divadle zo všetkých záznamov o divadle. Folklórny tanec: SLUK. Verejné dostupná on-line databáza www.fondtlk.sk (od 2017): 3,5-tisíc digitálnych objektov. Zber štatistických dát o hudbe nie je efektívny.	V roku 2018.

Zdroj: IKP

3.5.1 Predpoklady

Výdavky MKSR na politiku hudby a tanca³⁰ prostredníctvom svojich zriadených organizácií a dotačných fondov činia 25,2 mil. eur. Štát podporuje pluralitu ponuky dotovaním žánrov, ktoré sa považujú za spoločensky významné, ale finančne nerentabilné.

Inštitúcie zriadené MK SR sa špecializujú na klasickú hudbu a folklór. V oblasti klasickej hudby sú to Slovenská filharmónia, Štátna filharmónia Košice a Štátny komorný orchester Žilina. Štátom dotované sú aj hudobné a tanečné súbory divadiel (Slovenské národné divadlo, Štátne divadlo Košice, Štátna opera Banská Bystrica), Symfonický orchester Slovenského rozhlasu a Detský zbor Slovenského rozhlasu. Umelecké súbory zamerané na prezentáciu folklóru (ďalej folklórne súbory) zriadené MK SR sú Slovenský ľudový umelecký kolektív, Lúčnica a Divadlo Iľjú Szivek. Ponuku súborov klasickej a folklórnej hudby a tanca dotvárajú najmä súkromné súbory, mestské a krajské inštitúcie sú ojedinelé.

Ďalšie žánre (ale aj klasická a ľudová hudba nezriadených subjektov) sa podporujú cez podprogramy dotačných fondov FPU a KULT MINOR, kde kvalitu projektov posudzuje odborná komisia. Ide o klasickú a experimentálnu hudbu, jazz a iné žánre (elektronická hudba, folk, country, gospel, world music a pod.) a tanec bez žánrového obmedzenia. Podporuje sa tvorba, koncerty a festivaly, medzinárodné aktivity, súťaže, kritika, vzdelávanie a výskum.

3.5.2 Dostupnosť a návštevnosť

Hudba je dostupnou oblasťou kultúry, za rok 2017 sa na Slovensku realizovalo minimálne 4 682 podujatí, videlo ich aspoň 1,1 mil. návštevníkov. Tieto čísla sú podhodnotené, keďže štatistické zisťovanie nepokrýva všetkých organizátorov takýchto podujatí.

Štátne verejné orchestre hrajú najmä vo vlastných koncertných domoch, folklórne umelecké súbory vystupujú najčastejšie mimo svojho sídla. V roku 2017 odohralo 14 profesionálnych slovenských hudobných a tanečných telies 752 podujatí, z toho 36,7 % na vlastných scénach, 44,1 % inde v SR a 19,1 % v zahraničí³¹. Slovenská filharmónia ako jediná šíri svoje koncerty cez online stream zdarma.³²

³⁰ Scénický tanec ako súčasť divadelnej kultúry je zahrnutý v kapitole o divadelnej politike. MK SR ale zriaďuje 3 tanečné folklórne súbory, ktoré v rozpočte aj štatistickom zisťovaní zaraďuje k hudobným súborom. V tomto zmysle je možné hovoriť o hudobnej a tanečnej politike, pričom sa berie do úvahy aj podpora profesionálnych tanečníkov z FPU a KULT MINOR.

³¹ Štatistické zisťovanie Kult v roku 2017 sledovalo iba 14 telies. V dátach nie sú zahrnuté divadelné orchestre, zbory a baletné súbory ani Detský spevácky zbor Slovenského rozhlasu. Zo súkromných hudobných telies je zahrnutých 5: Bratislavský chlapčenský zbor, Cluster ensemble, Moyzesovo kvarteto, Musica Aeterna a Quasars Ensemble. Od roku 2018 sa zvýšil počet súkromných telies v Kult na 21.

V porovnaní s českými veřejnými orchestry (Česká filharmonie a Filharmonie Brno) mají slovenské veřejné orchestre menej podujatí (Tabuľka 11). V rokoch 2014 – 2018 mala SF za rok priemerne 178 podujatí, ČF viac ako dvakrát toľko (428) a to napriek tomu, že SF sa skladá z troch telies (symfonický orchester SF, Slovenský filharmonický zbor a Slovenský komorný orchester) a počet ich podujatí je sumou podujatí všetkých troch súborov. Napríklad v roku 2017 zo 175 podujatí SF pripadalo 87 na symfonický orchester, 48 na komorný a 40 na zbor. Pri odpočítaní zborových podujatí má SF podobný počet podujatí (135) ako FB, ŠFK a ŠKO ich majú menej. ČF dosahuje vysokú výkonnosť aj tým, že hráva často aj v menších ansámloch a realizuje veľa edukatívnych programov a veľký počet komorných koncertov pre turistov.

Návštevnosť koncertov vo vlastnej réžii je v Bratislave a Brne veľmi podobná (60-tisíc návštevníkov), v Prahe takmer dvakrát vyššia. Podobne ako v prípade počtu podujatí, v SF je návštevnosť sumou návštevnosti koncertov troch telies. Počet abonentov (predplatiteľov) FB je oproti SF 2,2-krát vyšší. V ŠFK a ŠKO je návštevnosť asi tretinová, počet abonentov je rádovo menší. Obsadenosť koncertov má však najvyššiu SF, na druhom mieste je ŠKO, kde je obsadenosť na úrovni Brna (79 %), dokonca o 8 p.b. vyššia ako v ČF (Tabuľka 11).

Tabuľka 11 Podujatia a návštevnosť slovenských a českých orchestrov, priemer za roky 2014 - 2018

	Česká filharmonie	Filharmonie Brno	Slovenská filharmónia**	Štátna filharmónia KE	Štátny komorný orchester ZA
Počet členov umeleckého súboru*	124	114	211	87	33
Počet podujatí					
Spolu	428	138	178	64	83
Vo vlastnej réžii	371	91	119	50	50
Návštevnosť koncertov vo vlastnej réžii					
Počet návštevníkov	105 809	59 929	60 503	23 446	19 173
Počet abonentov	2750	3385	1513	426	127
Obsadenosť %	70,9 %	79,4 %	81,3 %	66,7 %	78,5 %

Zdroj: Kult 5, výročné správy ČF a FB.

*Počet umelcov v orchestrálnej zložke (bez dirigentov) podľa údajov z webových stránok inštitúcií 15. 10. 2019.

**Počet členov SF je súčtom členov jej troch umeleckých súborov: Orchester SF – 118, SFZ – 83, SKO – 14.

Folklor je populárnym žánrom, tuzemské vystúpenia Lúčnice a SL'UK-u navštívili za rok viac ľudí ako koncerty vo vlastnej réžii troch štátnych orchestrov (Tabuľka 12). Dosahujú aj vyššiu obsadenosť predstavení. Najmenší folklórny súbor TDISz mal za rok 2017, odkedy patrí pod MK SR, obsadenosť iba 53,6 %. Tento súbor súčasne odohral najviac predstavení v zahraničí (v roku 2017 tam mal 4 940 návštevníkov), ale viacročné porovnanie návštevnosti v zahraničí neuvádza, pretože je medzročne značne kolísavá (závisí od umelecky aj ekonomicky vhodnej ponuky) a dáta o kapacite sál a teda o ich obsadenosti nie sú dostupné.

Tabuľka 12 Podujatia a návštevnosť slovenských tanečných súborov, priemer za roky 2014 - 2017

	Lúčnica	SL'UK	Ifjú Szivek (iba 2017)
Počet členov umeleckého súboru (2017)*	15**	35	20
Počet podujatí			
Spolu	90	95	64
Na vlastnej scéne	5	22	11

³² <http://stream.filharmonia.sk/>

Inde v SR	67	63	21
V zahraničí	19	11	32
Návštevnosť vystúpení v SR			
Počet návštevníkov	76 732	43 094	7955
Obsadenosť %	84,9 %	82,6 %	53,6 %

Zdroj: Kult 5

*Súčet počtu umelcov v hudobnej, spevákovej a tanečnej zložke (bez dirigentov) podľa údajov z webstránok inštitúcií k 15. 10. 2019.

**Lúčnica má podľa svojej webstránky aktuálne 61 umeleckých pracovníkov, väčšinou ale nie sú jej zamestnancami a pracujú na autorskú zmluvu.

3.5.3 Efektivita a vlastné zdroje

Najväčší český a najväčší slovenský orchester mali v roku 2017 podobné celkové výnosy (ČF 13 mil. eur, SF 11 mil. eur). Na druhom mieste je FB s výnosmi 4,5 mil. eur. Výnosy ŠFK, ŠKO a folklórnych súborov sú výrazne nižšie. SF mala najvyššie výnosy z transferov, 9,4 mil. eur, u ČF to bolo 6,8 mil. eur.

Žiaden zo slovenských orchestrov a folklórnych súborov sa v schopnosti generovať vlastné zdroje nepribližuje ČF, ktorá má vlastné výnosy 4,7 mil. eur a sebestačnosť 47,8 %. V účtovaní výnosov sa považujú všetky výnosy mimo transferov za vlastné zdroje. Okrem umeleckej činnosti majú inštitúcie príjmy z prenájmov, z reklamy, a pod. ČF ako jediná má významný príjem z darov (viac ako 1 mil. eur). V roku 2017 boli vlastné výnosy SF 1,6 mil. eur, FB 688-tisíc eur a u ostatných telies okolo 300-tisíc eur. Slovenské folklórne súbory Lúčnica a SLUK majú objem vlastných výnosov podobný ako ŠFK a ŠKO, hoci majú výrazne vyšší počet návštevníkov (Tabuľka 13).

Najvyššiu sebestačnosť dosiahli zo slovenských telies TDISz, ŠKO a Lúčnica. Miera sebestačnosti TDISz je ale skreslená výnosmi z prenájmov, ktoré boli trojnásobné oproti jeho výnosom z umeleckej činnosti. Z analýzy dát za jeden rok (2017) nie je zatiaľ možné robiť závery. **Bude potrebná hlbšia analýza efektivity vynaložených nákladov s ohľadom na jednotlivé činnosti a cenotvorbu hudobných a tanečných inštitúcií.**

Tabuľka 13 Výnosy slovenských a českých súborov za rok 2017

	ČF	FB	SF	ŠFK	ŠKO	Lúčnica	SLUK	TDISz
Výnosy (tis. eur)								
Výnosy spolu	13 077	4 533	11 006	2 499	1 454	1 754	2 414	880
Výnosy z transferov	6 829	3 845	9 409	2 198	1 143	1 422	2 177	671
Vlastné výnosy – umelecká činnosť	2 578	594	957	172	262	268	172	47
Vlastné výnosy – prenájmy	1 346	65	511	90	18	36	31	150
Vlastné výnosy – ostatné	1 633	28	511	39	32	29	34	13
Sebestačnosť (%)								
Podiel vlastných výnosov	47,8 %	15,2 %	14,5 %	12,0 %	21,4 %	18,9 %	9,8 %	23,8 %
Podiel vlastných výnosov z umeleckej činnosti	21,1 %	13,1 %	8,7 %	6,9 %	18,0 %	15,3 %	7,1 %	5,3 %

Zdroj: výročné správy telies

Pre posúdenie kvality služieb ponúkaných orchestrami a folklórnymi súbormi neexistujú jednotné medzinárodné hodnotiace kritériá. Pre hodnotenie ich výkonu a efektivity je potrebné jasnejšie pomenovať ich priority a cieľové publikum.

3.5.4 Evidencia a výskum

Systém dokumentácie je fragmentovaný, rôzne žánre spracúvajú rôzne inštitúcie. Hudobné centrum má na starosť dokumentačno-informačnú činnosť predovšetkým v oblasti klasickej hudby, jej histórie a koncertného života, ako aj štátnu štatistiku v oblasti hudby a tanca³³. SLUK je popri umeleckej činnosti dokumentačno-informačným pracoviskom pre nehmotné kultúrne dedičstvo. Digitalizuje zvukové, obrazové a videomateriály a vkladá ich do otvorenej online databázy, spravuje tiež zápisy do registra medzinárodného nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO³⁴. Dokumentačnú a archívnu činnosť v oblasti hudby vyvíja aj Hudobný fond, inštitúcia zriadená zákonom o umeleckých fondoch a financovaná príspevkami z koncesionárskych poplatkov a z odmien autorov a koncertných umelcov (457 000 eur v r. 2018). Dokumentáciu tanečného divadla realizuje Divadelný ústav.

Zber štatistických dát o hudbe a tanci je neefektívny a dáta majú medzery. Údaje o podujatiach profesionálnej hudobnej kultúry sú nespoľahlivé, jednak pre neúplnosť spravodajských jednotiek, jednak pre metodologické nezrovnalosti (niektoré festivaly uvádzajú návštevnosť ako počet predaných permanentiek, iné spočítavajú návštevníkov každého koncertu zvlášť). Údaje o hudobných nahrávkach tiež nezahŕňajú všetkých vydavateľov a najmä nehovoria o konzumácii domácich skladieb, pretože sa obmedzujú na fyzické a elektronické nosiče, ktoré sú na ústupe a nezachytávajú čoraz populárnejšie streamingové služby ako Spotify. MK SR navyše vedie nefunkčný Zoznam slovenských zvukových záznamov umeleckých výkonov³⁵. **Relevantnejšie údaje v prípade nahrávok by bolo možné získať z dát autorských zväzov (SOZA, OZIS, Slovgram).**

3.6 Mediálna a audiovizuálna politika

- Cieľom audiovizuálnej a mediálnej politiky je vytvárať podmienky pre rozvoj audiovizuálneho a mediálneho priemyslu.
- Aj keď audiovizuálna tvorba je ovplyvnená sériou rôznych faktorov, po spustení dotačnej činnosti AVF v roku 2010 je možné pozorovať zvýšený počet premiér slovenských filmov v kinách. V budúcnosti bude dôležité zhodnotiť, aký dopad na pôvodnú audiovizuálnu tvorbu bude mať zvýšenie filmových vratiek z 20 % na 33 %.
- Digitalizácii, archivácii a dokumentácii audiovizuálnych diel sa venuje Slovenský filmový ústav (SFÚ) aj pracovisko RTVS. Pri samotnej záchrane audiovizuálneho dedičstva sú merateľné ukazovatele nastavených cieľov naplnené, priestor na zlepšenie je pri jeho rozširovaní a sprístupňovaní pre širokú verejnosť – chýba napr. možnosť on-line streamingu archivovaných titulov.
- MK SR pravidelným transferom prispieva RTVS a spravodajskej agentúre TASR. Výraznejším zdrojom príjmov RTVS sú koncesionárske poplatky, otázkou je nastavenie pomeru a výšky týchto príjmov, resp. zvyšovanie nezávislosti RTVS prostredníctvom vyššieho využívania koncesionárskych príspevkov na financovanie.

Cieľom audiovizuálnej a mediálnej politiky je vytvárať podmienky pre rozvoj audiovizuálneho a mediálneho priemyslu.

³³ V oblasti tanca sa sledujú iba 3 folklórne súbory.

³⁴ www.ludovakultura.sk

³⁵ Podľa § 3 a zákona č. 103/2014 Z. z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 40/2015 Z. z. o audiovizii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2015.

- Podporovať pôvodnú tvorbu a uvádzanie audiovizuálnych diel (tvorba).
- Dokumentovať a sprístupňovať audiovizuálny fond (dokumentácia).
- Podporovať a regulovať pôsobenie verejnoprávných médií (verejnoprávne médiá).

Prehľad napĺňania jednotlivých cieľov je sumarizovaný v [Tabuľka 14](#).

Tabuľka 14 Prehľad cieľov a ukazovateľov audiovizuálnej a mediálnej politiky

Čiastkové ciele	Ukazovatele	Poznámka
Tvorba	Počet premiér slovenských filmov – 30 titulov (20 z nich majoritná produkcia) – počet v čase rastie Počet divákov slovenských filmov – 251-tisíc, podiel na celkovom počte divákov – 4,2 % Tržby za slovenské filmy – 1,2 mil. eur, podiel na trhu – 3,7 %	V roku 2018.
Dokumentácia	SFÚ Počet záznamov v IS SK CINEMA: 576 131 – medziročný nárast o 20 137 Kompletná obnova filmových materiálov: 21 dlhometrážnych filmov, 80 krátkometrážnych Počet zdigitalizovaných filmových objektov: 63 RTVS Spracovávanie dokumentačno-informačných popisov archívnych audiovizuálnych jednotiek – vyše 530 jednotiek Zdigitalizovaných bolo 48 893 objektov, 497 filmových pásov, 11 150 naskenovaných PDF súborov	V roku 2018.
Verejnoprávne médiá	Nezávislosť Vnímanie dôveryhodnosti Sledovanosť Objektívnosť spravodajstva – 24,3 % (Q3 2018 MEDIAN SK)	Samotnému hodnoteniu definovaných cieľov a úloh pre RTVS a TASR sa na tomto mieste revízia nevenuje.

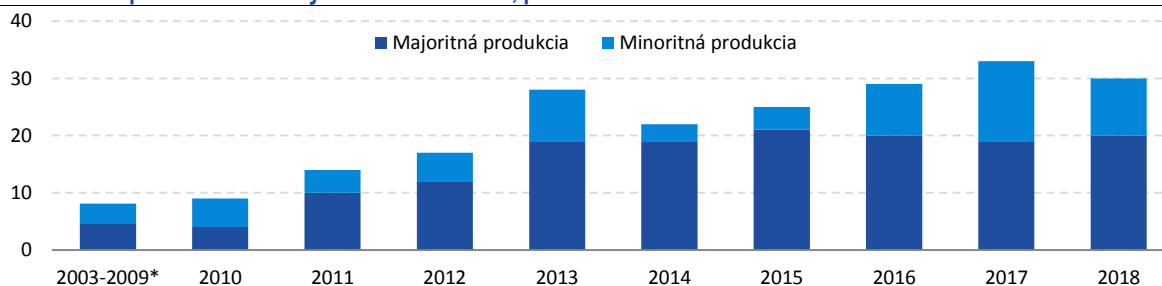
Zdroj: IKP

3.6.1 Tvorba

Cieľom audiovizuálnej a mediálnej politiky je podporovať výrobu pôvodnej audiovizuálnej tvorby, rozširovať ju a sprístupňovať divákovi. Na podporu audiovizuálnej tvorby je zriadený Audiovizuálny fond (AVF), začatím jeho dotačnej činnosti v roku 2010 sa zvýšil počet premiér slovenských filmov v kinách. V budúcnosti bude dôležité zhodnotiť, aký dopad na pôvodnú audiovizuálnu tvorbu bude mať nástroj filmových vratiek a jeho zvýšenie z 20 % na 33 %. K tvorbe audiovizuálnych diel prispieva špecifickým spôsobom aj KULT MINOR – dotácia v roku 2018 bola vo výške 531-tisíc eur.

Viditeľným výstupom audiovizuálneho priemyslu je filmová produkcia. **Produkcia slovenských filmov v poslednom období stúpa, pozitívom je, že približne pri 2/3 filmov bola slovenská strana majoritným producentom (Graf 66).** Nárast je viditeľný od roku 2010, keď svoju dotačnú činnosť začal poskytovať AVF.

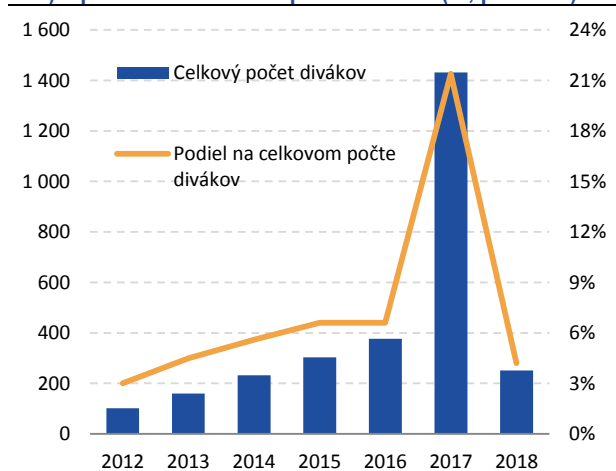
Graf 66 Počet premiér slovenských filmov v kinách, priemer v rokoch 2003 – 2009



Zdroj: SFÚ

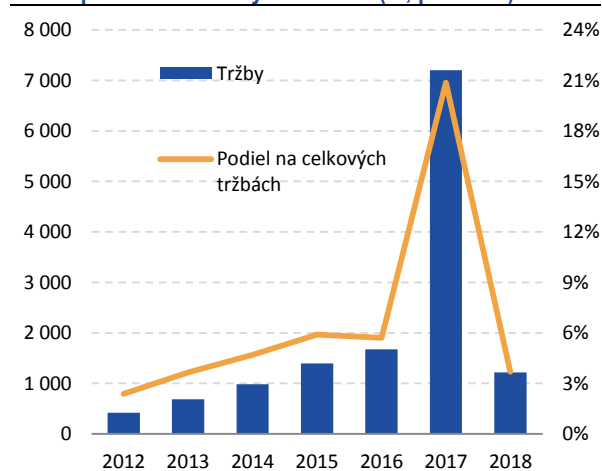
Rastúci trend je možné sledovať aj v diváckej atraktivite, aj v komerčnej úspešnosti slovenských filmov. Slovenské filmy dokázali v roku 2018 pritiahnúť 4,2 % všetkých divákov kín (Graf 67) a vytvorili kinám 3,7 % zo všetkých tržieb (Graf 68). Vyslovene špecifickým bol z hľadiska filmovej produkcie rok 2017, kedy sa v rebríčku 10 najnavštevovanejších filmov umiestnili 4 slovenské filmy³⁶, čo sa odrazilo aj na návštevnosti a tržbách.

Graf 67 Počet divákov slovenských filmov (tisíce, ľavá os) a podiel na celkovom počte divákov (% , pravá os)



Zdroj: SFÚ

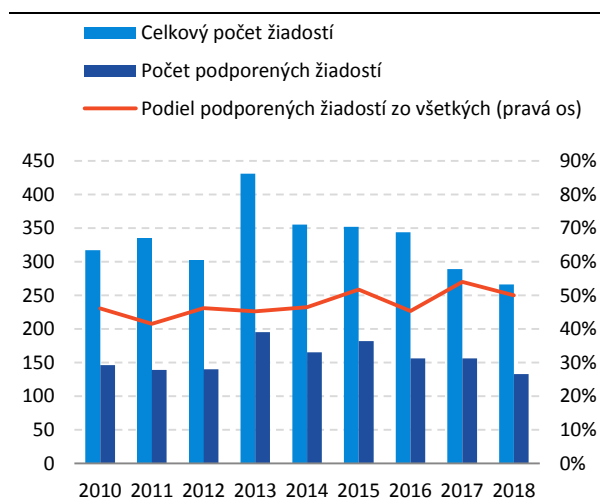
Graf 68 Tržby slovenských filmov (tisíce eur, ľavá os) a ich podiel na celkových tržbách (% , pravá os)



Zdroj: SFÚ

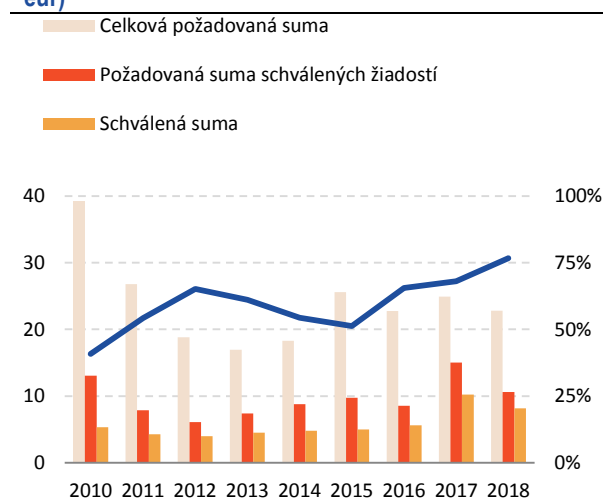
Hlavným nástrojom podpory audiovizuálneho priemyslu sú dotácie. Audiovizuálny fond (AVF) v roku 2018 sumou 10,5 mil. eur podporil spolu 332 žiadostí. Pôvodnú tvorbu AVF podporuje v programe 1 „Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel“ v piatich podprogramoch (vývoj a produkcia hraných diel, dokumentárnych, animovaných, školských a vzdelávacích, produkcia audiovizuálnych diel s menšinovým podielom slovenského koproducenta). V tomto programe bolo za posledné tri roky podporených v priemere 148 žiadostí ročne (Graf 69) v priemernej výške 8,0 mil. eur (Graf 70). Výška dotácií v tomto programe v roku 2018 pokrývala 21 % z predpokladaného celkového rozpočtu produkovaných audiovizuálnych diel.

Graf 69 Počet podaných a podporených žiadostí AVF v programe 1 v rokoch 2010 – 2018



Zdroj: AVF

Graf 70 Celková požadovaná a schválená suma žiadostí AVF v programe 1 v rokoch 2010 – 2018 (mil. eur)



Zdroj: AVF

³⁶ Na prvom mieste film *Všetko alebo nič* s počtom divákov 341-tisíc, na druhom mieste film *Čiara* s počtom divákov 329-tisíc, na štvrtom mieste *Únos* s 279-tisíc divákmi a na desiatom mieste *Cuky Luky Film* so 116-tisíc divákmi.

Ďalším programom AVF na podporu filmovej produkcie sú od roku 2015 **tzv. filmové vratky (angl. cash rebate)**.³⁷ Na základe neho AVF vracia filmovým tvorcom určité percento (v súčasnosti 20 %) z oprávnených výdavkov (t.j. výdavky, ktoré neboli z verejných zdrojov a boli minuté na Slovensku). Nárok na vratky majú všetky subjekty, ktoré zaregistrujú svoj projekt a ten splní vopred dané podmienky (minimálna výška oprávnených výdavkov, ktorá je aktuálne 150 alebo 300-tisíc eur podľa druhu filmovej tvorby a splnenie tzv. kultúrneho testu). Filmový projekt má možnosť nárokovat' si vratky tri roky od registrácie. Do roku 2018 bolo zaregistrovaných spolu 47 projektov, zatiaľ boli vratky vyplatené pre 7 projektov (Tabuľka 15). V septembri 2019 Národná rada SR schválila vládny návrh zákona o Audiovizuálnom fonde s navýšením sadzby vratiek z 20 % na 33 %.³⁸

Tabuľka 15 Počet zaregistrovaných a vyplatených filmových projektov v programe 5 Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike

Rok	Počet zaregistrovaných projektov	Požadovaná suma	Počet vyplatených projektov	Vyplatená suma
2015	1	440 000	1	412 599
2016	4	4 492 000	2	426 228
2017	12	1 463 967	2	194 713
2018	30	4 790 622	2	323 213

Zdroj: AVF

Prostredníctvom programu určeného na podporu technologickej základne a vybavenia kín (digitalizácia a modernizácia kín) AVF od začiatku svojho fungovania podporil 154 subjektov v celkovom objeme 3,6 mil. eur. V roku 2018 podporil 14 subjektov celkovou sumou 297-tisíc eur.

3.6.2 Dokumentácia

Cieľom je dokumentovať a archivovať audiovizuálny fond. Napĺňaniu tohto cieľa sa venuje Slovenský filmový ústav (SFÚ), digitalizácii, archivácii a dokumentácii sa venuje aj pracovisko RTVS. Pri napĺňaní cieľov pre samotnú dokumentáciu, ošetrovanie a digitalizáciu sa darí naplňať nastavené merateľné ukazovatele. Možnosti na zlepšenie sú v rozširovaní a sprístupňovaní audiovizuálneho dedičstva pre širokú verejnosť – chýba napr. možnosť on-line streamingu archivovaných titulov, v súčasnosti najbežnejší spôsob šírenia audiovizuálnych diel súkromnými platformami video-on-demand.

MK SR zriaďuje príspevkovú organizáciu Slovenský filmový ústav (SFÚ) ako informačno-dokumentačnú organizáciu. Ten od roku 2011 realizoval národný projekt Digitálna audiovizia v rámci operačného programu OPIS 2, ukončený bol v polovici roka 2016, všetky merateľné ukazovatele boli naplnené. Aktuálne prebieha päťročná fáza udržateľnosti so záväzkom ročne zdigitalizovať minimálne 50 filmových objektov. V roku 2018 sa tento cieľ podarilo prekročiť a zdigitalizovať 63 objektov.

S projektom digitalizácie úzko súvisia prioritné projekty SFÚ: Projekt systematickej obnovy audiovizuálneho dedičstva a Projekt informačného systému SK CINEMA. V oboch projektoch sa darí naplňať požadované merateľné ukazovatele. V projekte záchrany audiovizuálneho dedičstva formou obnovy zabezpečovacích materiálov, kontroly a kompletného ošetrovania časti filmových materiálov sa v roku 2018 zrealizovali tieto činnosti pre 21 dlhometrážnych a 80 krátkometrážnych filmov. Počet záznamov v IS SK CINEMA (<http://www.skcinema.sk>) medziročne vzrástol o 20 137 záznamov (merateľný cieľ je 20-tisíc záznamov ročne), na stav ku konci roka 2018 v počte 576 131 záznamov.

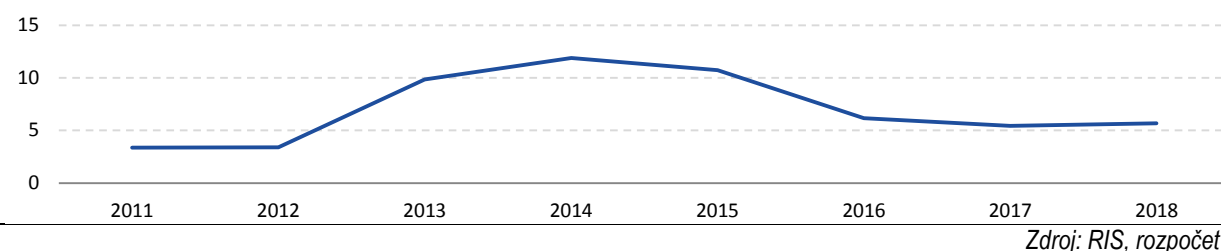
³⁷ Program upravuje Vyhláška MK SR č. 165/2014 o filmovom projekte, ktorá je vykonávacím predpisom k § 22a ods. 2 zákona č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde. Analýza tohto nástroja a predikcia dopadu vyššej sadzby vratiek (z 20 % na 33 %) v komentári IKP 1/2019 je dostupná na <http://www.mksr.sk/ministerstvo/institut-kulturej-politiky/publikacie-325.html>.

³⁸ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=7&CPT=1429>

Sprístupňovanie filmového fondu prebieha rôznymi spôsobmi: prostredníctvom televízneho vysielania, vydávania DVD nosičov, projekcií v kinách. V súčasnosti ponúka SFÚ cca 300 titulov slovenských filmov v DVD formáte na svojom portáli (www.klapka.sk). SFÚ ani RTVS neumožňuje on-line streaming filmov zo svojich archívov, nakoľko by tým prišli o príjmy z iných možností distribúcie. RTVS však sprístupňuje archív autorských relácií rozhlasu aj televízie.

V roku 2018 malo SFÚ nominálne výdavky vo výške 5,7 mil. eur (Graf 71). Značnú časť výdavkov SFÚ v rokoch 2013 – 2015 tvorili európske zdroje určené na program Digitálna audiovizia cez OPIS 2 (cca 15 mil. eur), v rámci ktorého sa realizoval spomínaný národný projekt Digitálna audiovizia. Výdavky po očistení o infláciu aj o uvedené európske zdroje kontinuálne rastú. V danom období 2011 – 2018 dokázal SFÚ generovať vlastné príjmy vo výške 12,4 % celkových výdavkov.

Graf 71 Vývoj výdavkov SFÚ v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)



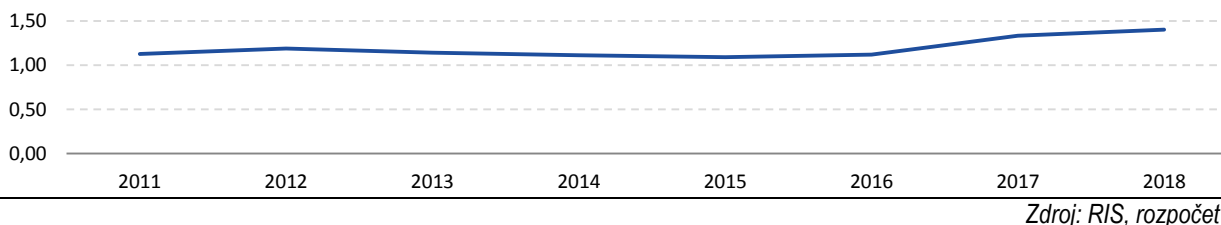
3.6.3 Verejnoprávne médiá

Cieľom je podporovať verejnoprávne médiá a nastavovať kritériá plnenia ich verejnoprávných úloh. Štátnu správu v oblasti vysielania, retransmisie a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie vykonáva Rada pre vysielanie a retransmisiu (RVR). MK SR pravidelným transferom prispieva RTVS a spravodajskej agentúre TASR. Výraznejším zdrojom príjmov RTVS sú koncesionárske poplatky, otázkou je nastavenie vzájomného pomeru výšky týchto príjmov, resp. zvyšovanie nezávislosti RTVS prostredníctvom vyššieho využívania koncesionárskych príspevkov na financovanie.

Činnosť Rady pre vysielanie a retransmisiu (RVR) upravuje zákon č. 308/2000 Z. z.³⁹. RVR má postavenie orgánu štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, vykonáva štátnu reguláciu v oblasti vysielania, retransmisie a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie.

Celkové výdavky RVR v roku 2018 boli vo výške 1,4 mil. eur, majú v čase rastúci charakter. Hlavným zdrojom výdavkov je transfer zo Všeobecnej pokladničnej správy. RVR je nezávislý orgán, vo vzťahu k MK SR spolupracuje na viacerých úlohách. Z tohto dôvodu sa činnosti RVR v tejto správe ďalej nevenujeme.

Graf 72 Vývoj výdavkov Rady pre vysielanie a retransmisiu v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)



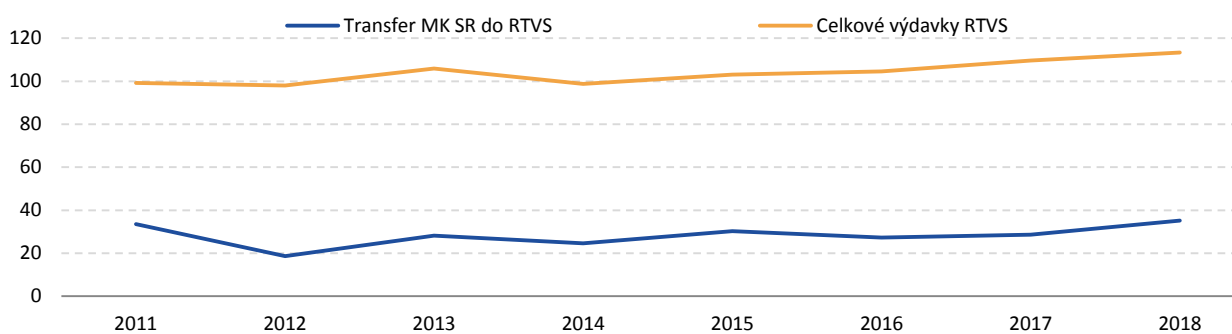
Verejnoprávne médiá majú špecifickú rolu – prinášať rozmanitý a kvalitný obsah, prispievať k upevňovaniu demokracie a sociálnej súdržnosti, interkultúrnemu dialógu a vzájomnému porozumeniu. Hoci je stanovenie metódy a výšky financovania v rukách každého štátu, imperatívom je nastaviť ho tak, aby

³⁹ Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách.

financovanie bolo adekvátne a stabilné a aby proces rozhodovania o výške financií nezasahoval do autonómie média. Čo sa týka riadenia, je legitímne, aby bol štát zapojený do obsadzovania riadiacich pozícií, ale výberový proces by mal mať jasné, vopred určené kritériá, aby nemohli byť nominácie využívané na získanie politického či iného vplyvu nad verejnoprávnym médiom. Funkcie majú byť obsadzované na konkrétne časové obdobie, ktoré je možné skrátiť iba za presných podmienok určených zákonom a nie na základe redaktorských názorov a rozhodnutí (Rada ministrov EÚ, 2012).

Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS) je zriadená zákonom 532/2010 Z. z. Na jej chod prispieva pravidelným transferom MK SR, ktoré súčasne zastupuje štát pri tzv. zmluve so štátom⁴⁰. Táto zmluva obsahuje na strane RTVS záväzok k realizácii programových služieb, k uskutočňovaniu účelových investičných projektov a k zabezpečeniu vysielania do zahraničia. Na strane štátu je záväzok poskytnúť príslušný príspevok v dohodnutej sume k realizácii týchto záväzkov. Transfer z MK SR pre RTVS sa pohyboval za posledné tri roky v priemernej výške 28 % z celkových výdavkov (Graf 73). **Transfery pre RTVS v období 2011 – 2018 majú rastúci trend, ale pomerne vysoko variujú** (za obdobie od roku 2011 bol najnižší transfer v hodnote 18,6 mil. eur a najvyšší v hodnote 35,2 mil. eur), čo možno prisúdiť rôznym dôvodom: dorovnanie nedostatočných príjmov z úhrad za služby verejnosti (t. j. koncesionárske poplatky), navyšovanie rozpočtu podľa potreby na rôzne príležitosti a i.

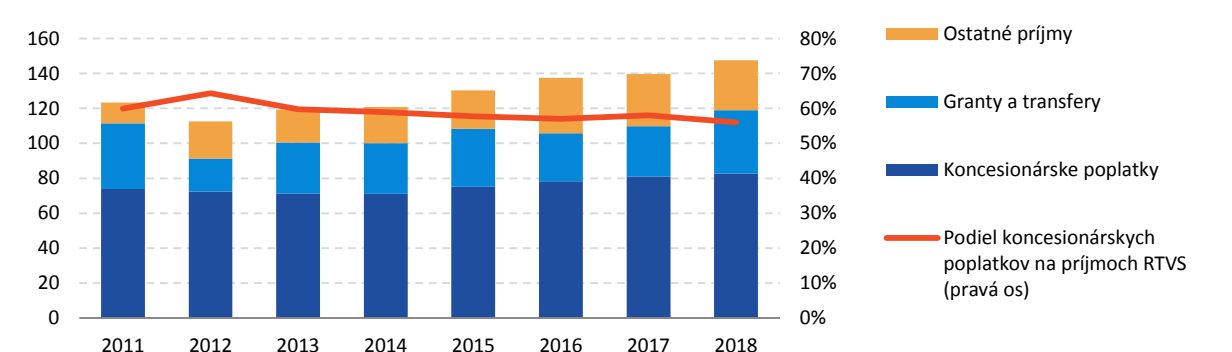
Graf 73 Transfer MK SR na činnosť RTVS a celkové výdavky RTVS v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)



Zdroj: RIS, rozpočet

Hlavným zdrojom príjmov RTVS sú daňové príjmy vo forme koncesionárskych poplatkov, za posledné tri roky tvorili v priemere 53 % príjmov (Graf 74). Po poklese celkovej výšky koncesionárskych poplatkov v rokoch 2012 až 2014 od roku 2015 rástli.

Graf 74 Štruktúra príjmov RTVS v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)

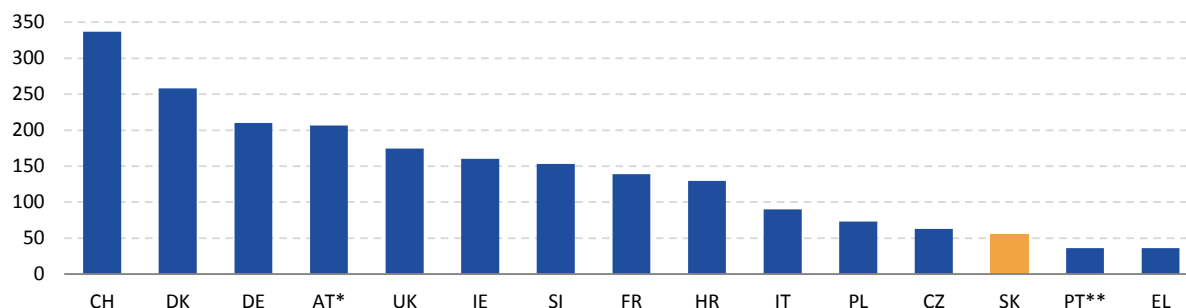


Zdroj: RIS, rozpočet

⁴⁰ Zmluva č. MK - 57/2017/M o zabezpečení služieb verejnosti v oblasti rozhlasového vysielania a televízneho vysielania na roky 2018 – 2022, <https://www.rtvs.org/o-rtvs/dolezite-dokumenty-rtvs/zmluva-so-statom>

Koncesionárske poplatky sú nástrojom, ktorý by mal prostredníctvom spoločného financovania verejnosťou zaručiť nezávislosť verejnoprávneho média. Výška koncesionárskych poplatkov na Slovensku patrí spomedzi európskych krajín, ktoré takéto poplatky vyberajú, k najnižším. Sú nižšie ako v Poľsku, Česku, Chorvátsku alebo Slovinsku (Graf 75).

Graf 75 Výška ročného koncesionárskeho poplatku v roku 2019 (eur)



Zdroj: oficiálne weby jednotlivých inštitúcií.

Poznámka: Prepočet z lokálnych mien podľa kurzov NBS z 25. 9. 2019.

*Uvedená suma platí pre Viedeň, poplatky sa mierne líšia medzi spolkovými krajinami.

**Iba za rozhlas.

Rôzne modely platenia úhrad za televízne a rozhlasové vysielanie verejnoprávných inštitúcií v iných krajinách Európy sumarizuje Box 4.

Box 4 Modely financovania verejnoprávnej televízie a rozhlasu

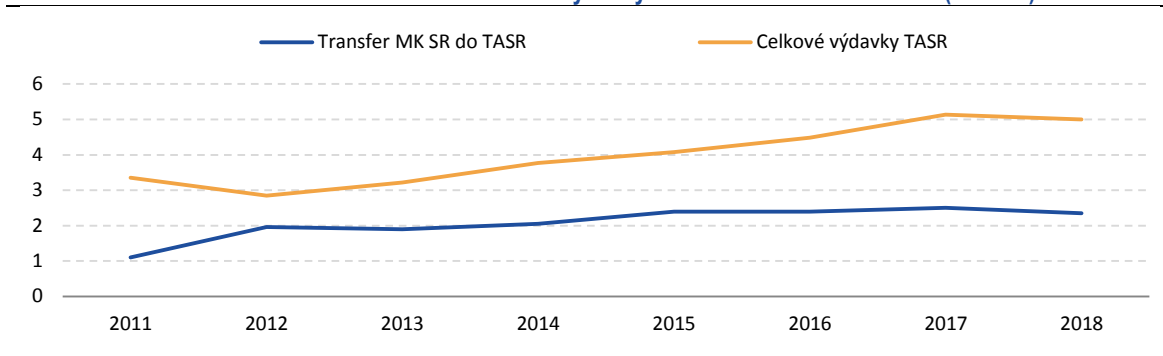
Primárnym finančným zdrojom verejnoprávneho vysielania v európskych krajinách býva jeden alebo viacero z nasledovných príjmov: 1. koncesionárske poplatky, 2. príspevok zo štátneho rozpočtu bez vyčlenenia zvláštny zložky dane na tento účel, 3. špeciálna daň (od obyvateľov a/alebo firiem). Ďalším zdrojom sú príjmy z reklamy, ktoré spravidla podliehajú nejakému obmedzeniu (na Slovensku pre televíziu najviac 2,5 % vysielacieho času, pre rozhlas 3 %).

Z krajín EÚ približne polovica vyberá koncesionárske poplatky, vrátane krajín s veľkými tradičnými televíziami ako Veľká Británia, Francúzsko a Nemecko. Financovanie priamo občanmi má dve hlavné výhody: nezávislosť média od štátu a stabilitu jeho príjmu. Z týchto dôvodov napríklad Švajčiari v referende v roku 2018 hlasovali proti zrušeniu poplatkov za televíziu, napriek tomu, že majú najvyšší poplatok v Európe, ročne 365 CHF (asi 337 eur). Dve škandinávské krajiny koncesionársky poplatok nedávno zrušili, ale na financovanie verejnoprávných médií zaviedli špeciálnu daň: Švédsko tzv. všeobecnú daň za verejné služby (1 % z príjmu, od 2019), Fínsko tzv. "YLE daň" (podľa názvu najväčšieho štátneho média, od 2013), ktorá je progresívna a občana s príjmom v oblasti mediánu stojí ročne 140 eur.

Štáty sa navzájom odlišujú v tom, kto má povinnosť koncesie platiť (v SR domácnosti a firmy s aspoň 3 zamestnancami; dôchodcovia sú od roku 2019 oslobodení), či sa zohľadňuje vlastníctvo zariadení pre využívanie služby ako televízor, počítač s internetovým pripojením, mobilný telefón a pod. (na Slovensku nie), akým spôsobom sa poplatok vyberá (Slovensko – výber cez RTVS, Grécko - súčasť účtu za elektrinu, Poľsko – výber cez Poľskú poštu, Rakúsko – samostatná s.r.o. Gebühren Info Service). Niekde sa platí zvlášť za rozhlas a TV (napr. Česká republika); Portugalsko je atypické v tom, že vyberá poplatok iba za rozhlas - televíziu financuje štátny príspevok.

TASR je verejnoprávna inštitúcia zriadená zákonom č. 385/2008 Z. z. Činnosť TASR podporuje MK SR pravidelným transferom, výšku transferu a spôsoby jeho využitia upravuje zmluva o poskytovaní služieb vo verejnom záujme. Tú TASR uzatvára s MK SR, ktoré vykonáva dohľad nad plnením tejto zmluvy.⁴¹ **Transfer z MK SR za posledné tri roky v priemere predstavuje 50 % výdavkov TASR (Graf 76).** Ďalšie zdroje výdavkov tvoria príjmy z hlavnej činnosti.

Graf 76 Transfer MK SR na činnosť TASR a celkové výdavky TASR v rokoch 2011 – 2018 (mil. eur)



Zdroj: RIS, rozpočet

Cieľom politiky verejnoprávnych médií je vytvárať predpoklady pre vysielacie programy a služby, ktoré informujú, vzdelávajú a obohacujú verejnosť a podporujú konštruktívnu verejnú diskusiu o témach významných pre spoločnosť. Vzhľadom na kapacitné možnosti sa samotným plnením verejnoprávnych úloh RTVS a TASR na tomto mieste revízia nezaoberá.

⁴¹ <http://www.culture.gov.sk/vdoc/565/zmluvy-tasr-1e9.html>

4 Prierezové problémy kultúrnych politík

4.1 Modernizačný dlh v oblasti kultúry

Rezort kultúry nemá v súčasnosti vypracovaný dlhodobý a systematický plán investičných potrieb v oblasti kultúry. Presná identifikácia, kvantifikácia a plánovanie kapitálových potrieb rezortu by mala byť prierezovou prioritou MK SR.

Modernizačný dlh v oblasti kultúry sa rozlišuje podľa typu majetku, ktorého sa týka a podľa toho, kto je jeho vlastníkom (Tabuľka 16). Zaznačené dlhy, ktoré nie sú v predbežnej správe odhadnuté, budú vyčíslené v záverečnej správe.

Tabuľka 16 Modernizačný dlh v oblasti kultúry

	Typ majetku	Typ dlhu	MK SR	Samospráva	Súkromný sektor	Spolu
Hmotný majetok	Hnuteľný majetok	Dlh voči akvizícii zbierkotvorných predmetov	ZS	ZS	Ø	2,2 mil. eur ročne.
		Dlh voči akvizícii knižničných fondov	ZS	ZS	Ø	7,9 mil. eur ročne
		Zbierkový dlh	ZS	ZS	Ø	2,9 mld. eur
	Nehnuteľný majetok	Národné kultúrne pamiatky	0,2 - 0,8 mld. eur	0,4 – 1,3 mld. eur	1,2 -3,4 mld. eur	1,8 – 5,5 mld. eur
		Bez pamät'ovej hodnoty	ZS	ØØ	Ø	
Nehmotný majetok		Investičná potreba na informačné systémy	ZS	ZS	Ø	
		Investičná potreba na digitalizáciu	ZS	ZS	Ø	

Ø - Nie je aplikovateľné, ØØ - Nie je predmetom revízie,
ZS - Bude súčasťou záverečnej správy.

Fondové inštitúcie (najmä múzeá a galérie) a knižnice sú kultúrne inštitúcie, ktoré na svoju základnú činnosť nevyhnutne potrebujú financie na zväčšovanie svojich fondov. Rozdiel medzi aktuálnym financovaním akvizície zbierkotvorných predmetov a optimom nazývame **dlhom voči akvizícii zbierkotvorných predmetov a dlhom voči akvizícii knižničných fondov**. Zvláštnou kategóriou je dlh voči akvizícii hudobných nástrojov v hudobných a divadelných inštitúciách. Pre nedostatočnú granularitu dát nie je v súčasnosti možné vyjadriť podiel MK SR a samospráv na týchto dlhoch. Z rovnakého dôvodu sa tieto dlhy uvádzajú na ročnej báze, nie ako doteraz naakumulované sumy.

Zbierkotvorné inštitúcie majú povinnosť sa o svoje fondy starať tak, aby dané predmety zostali v čase zachované. Množstvo predmetov je v nevyhovujúcom stave a potrebuje odborné ošetrovanie. Rozdiel medzi aktuálnym financovaním reštauračných, preparátorských a konzervátorských činností a optimom sa v revízii nazýva **zbierkový dlh**. Pre nedostatočnú granularitu dát sa v súčasnosti nedá vyjadriť podiel MK SR a samospráv na tomto dlhu.

Pamiatkovým dlhom sa v revízii nazýva potrebná miera investičných výdavkov, ktoré by muselo Slovensko alokovať, ak by sa rozhodlo zrekonštruovať pamiatkový fond do výborného stavebno-technického stavu, bez

ohľadu na to, kto je majiteľom pamiatky. Pamiatkovému fondu a výpočtu pamiatkového dlhu sa venuje kapitola o politike ochrany pamiatkového fondu.

Budovy, v ktorých kultúrne inštitúcie sídlia, potrebujú taktiež prejsť modernizáciou, resp. ROPO potrebujú úplne nové priestory. Modernizácia sa musí okrem základných stavebno-technických vlastností budov týkať aj depozitárov, ktoré zo zákona vyžadujú špeciálne podmienky umožňujúce uchovanie kultúrnej hodnoty zbierkových predmetov v čase. Napokon modernizáciu vyžadujú aj expozičné/divadelné priestory. Tie musia spĺňať kvalitatívne štandardy súkromného sektora, ktorý je pre potenciálneho návštevníka kultúrnych inštitúcií substitút. Tieto dlhy sú označené ako **dlh voči ostatným budovám kultúrnych inštitúcií, dlh voči depozitárom a dlh voči expozičným a divadelným priestorom**.

Viaceré typy kultúrnych inštitúcií využívajú rôzne druhy informačných systémov (knižničný bibliografický systém, pamiatkový informačný systém a podobne), ktoré potrebujú prejsť modernizáciou. Odhad nákladov na túto modernizáciu sa v revízii nazýva **investičnou potrebou na informačné systémy**.

Digitalizácia predstavuje novú formu uchovávanía zbierkových a iných predmetov kultúrnej hodnoty, ktorá umožňuje nielen nový druh uchovávanía predmetov kultúrnej hodnoty, ale aj nový druh prezentácie slovenského kultúrneho dedičstva. Množstvo financií potrebných na kompletnú digitalizáciu fondu kultúrneho dedičstva je nazvaný **investičná potreba na digitalizáciu**.

4.2 Problémy zriadených inštitúcií

- Pre niektoré kultúrne organizácie je právna forma príspevkových a rozpočtových organizácií málo flexibilná.
- Prax viacdrojového financovania nie je rozšírená aj pre nemožnosť mať viacerých zriaďovateľov.
- Záväzný rozpočtovanie iba na 1 rok dopredu neumožňuje strednodobé strategické plánovanie kultúrnych inštitúcií.
- Generovanie vlastných príjmov komplikujú nevhodne nastavené motivácie a administratívne bariéry účtovania DPH.
- Výberový proces riadiacich pracovníkov si vyžaduje zmeny smerujúce k vyššej otvorenosti, transparentnosti a odbornosti.
- Je potrebná analýza fiškálnych nástrojov pre stimuláciu súkromného financovania kultúry.

Pomenovanie spoločných problémov podporí diskusiu o vhodnosti transformácie ROPO na inú právnu formu. Verejné kultúrne inštitúcie v zahraničí majú napríklad podobu s.r.o., nadácie a ďalších právnych foriem, ktoré slovenské právo nepozná. O tomto kroku sa diskutuje už dlhšie. Odporúčala ho správa skupiny európskych expertov už v roku 2003 (MK SR, 2003). V programovom vyhlásení 2016 – 2020 sa vláda SR zaviazala, že bude „nadväzovať a pokračovať so zmenami aj v oblasti financovania kultúry, a to postupne z priamej gescie štátu k formám verejnoprávnosti a samosprávy“. Transformácia ROPO na iný typ právnej formy by bola príležitosťou právne a organizačne zjednotiť štátne kultúrne inštitúcie a nanovo nastaviť systém cieľov, očakávaní a vzťahu k zriaďovateľovi.

Problémy sa prejavujú v rôznej intenzite v rôznych oblastiach kultúry, väčšou komplikáciou sú pre umelecké organizácie (divadlá, múzeá, hudobné a tanečné súbory) ako pre informačno-dokumentačné organizácie (napr. knižnice).

Inštitucionálne problémy

Na Slovensku nie je rozvinutá prax kofinancovania ROPO z viacerých verejných zdrojov (štát, kraj, obec).

ROPO majú iba jedného zriaďovateľa, ktorý je ich hlavným finančným zdrojom. Prípadné príspevky zo strany krajov a obcí sú veľmi nízke, a to aj u ROPO, kde väčšina zákazníkov pochádza zvnútra regiónu a finančný príspevok nedáva inému ako zriaďovateľskému subjektu účasť na rozhodovaní o podporenej inštitúcii.

V krajinách EÚ majú kultúrne inštitúcie bežne viacerých verejných zriaďovateľov, ktorí sa vopred stanoveným spôsobom podieľajú na ich financovaní a majú zastúpenie v ich správnych radách. IKP analyzoval aj možnosti kofinancovania národnostných divadiel zriadených VÚC (IKP, 2019). **Možnosť viacerých zriaďovateľov s jasne stanovenými úlohami a právomocami by mohla podporiť prax kooperatívneho financovania zriadených inštitúcií.**

Pre ROPO by mohlo byť efektívne mať spoločné servisné organizácie pre koordinované dodávanie spoločných tovarov a služieb, v súčasnosti takéto organizácie neexistujú.⁴² Cez ne by mohli získať lepšiu vyjednávaciu pozíciu pri nákupoch a optimalizovať náklady. Medzi služby, ktoré by mohli kultúrne inštitúcie zdieľať, patria prepravné služby, sklady a depozitáre, IT služby, správa a údržba budov, obstarávanie, účtovníctvo, a pod. **Tento problém si vyžaduje hlbšiu analýzu ich právneho, hospodárskeho a manažérskeho nastavenia, s využitím príkladov dobrej praxe a minulých skúseností (vrátane zlých) z iných rezortov.**

Riaditeľ ROPO je nominovaný priamo a môže byť kedykoľvek odvolaný. ROPO nemajú správne rady, v ktorých by mala zastúpenie odborná verejnosť a ktoré by zaisťovali stabilitu a nezávislosť menovaním a odvolávaním riaditeľa podľa presne určených pravidiel. Výnimkou je Slovenský filmový ústav (SFÚ), kde generálneho riaditeľa volí a odvoláva päťčlenná Rada SFÚ, ktorej členov vymenúva a odvoláva minister⁴³. V iných európskych krajinách je navyše tendencia vyberať riaditeľov a správne rady aj na základe manažérsko-ekonomickej, nie výlučne umeleckej kvalifikácie, resp. mať dvoch riaditeľov, umeleckého a výkonného.

Angažovanosť štátu v procese výbere manažmentu je legitímna, výberový proces by ale mal byť transparentný, za účasti nezávislých odborníkov z kultúrnej aj ekonomickej oblasti. Zriadené inštitúcie by mali mať nezávislé dozorné a správne orgány, ktoré by dohliadali na ich fungovanie a volili by riadiacich pracovníkov.

Rozpočtovanie a hospodárenie

Jednoročný systém rozpočtovania je pre kultúrne inštitúcie obmedzujúci. MK SR uzatvára s ROPO každoročne kontrakt, v ktorom stanovuje výšku ročného transferu na prevádzku ROPO. Kontrakty sa schvaľujú koncom kalendárneho roka, čo nie je ideálne pre inštitúcie ako divadlá, kde sa plánuje podľa sezón. Navyše sa dramaturgický plán pripravuje na niekoľko rokov dopredu, vrátane medzinárodnej spolupráce. Zahraničné kultúrne inštitúcie typicky rozpočtujú na viac rokov (napr. rakúske štátne divadlo Bundestheater na 4 roky) a svoj program plánujú niekedy aj v 5-7-ročných cykloch, v ktorých kontrahujú aj umeleckých pracovníkov. Pre získanie spolupráce zahraničných umelcov (dirigentov, režisérov, sólistov) je preto potrebné ich osloviť s niekoľkoročným predstihom. **Pre strednodobé strategické plánovanie umeleckej koncepcie a rozvoja je vhodnejšie rozpočtovať aspoň na 3 – 4-ročné obdobie.**

Bežný transfer často nepostačuje na pokrytie základných umeleckých a odborných činností, ku ktorým sa ROPO zaväzujú v kontraktoch. Za obdobie 2016 až 2018 boli skutočné výdavky všetkých zriadených ROPO vyššie o 11,8 % oproti plánovanému rozpočtu. ROPO sa pravidelne uchádzajú o dofinancovanie

⁴² Pribežná správa Revízie výdavkov zamestnanosti a odmeňovania vo verejnej správe, kapitola 4.1 https://www.finance.gov.sk/files/archiv/5/priebezna_sprava_zamestnanost_odmenovanie.pdf

⁴³ Zákon č. 40/2015 Z. z. o audiovizii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

riadnych činností (t. j. nie pri príležitosti výročí či iných špeciálnych projektov). Od dofinancovania nad rámec kontraktu niekedy závisia celé oblasti činností ROPO, ako múzeum Slovenského centra dizajnu, program pre preklady slovenskej literatúry SLOLIA Literárneho centra, informačný systém SK Cinema Slovenského filmového ústavu a iné. Pre ROPO je tiež problematické uchádzať sa o podporu z medzinárodných fondov, ak je podmienkou väčšia počiatočná investícia alebo finančná spoluúčasť. Príkladom je Štátny komorný orchester, ktorý sa chcel uchádzať o dotáciu z Európskych fondov na rekonštrukciu sídelnej budovy, nemal ale dostatok zdrojov pre vypracovanie projektovej dokumentácie.

ROPO sa môžu uchádzať o dofinancovanie z tzv. prioritných projektov MK SR. Pridelovanie financií z prioritných projektov je nenárokovateľné, výsledky sú známe až v priebehu príslušného roka a kritériá výberu priorit nie sú vopred stanovené. Ročne sa cez prioritné projekty rozdelí medzi ROPO asi 7 mil. eur (cca. štvrtina celkovej sumy žiadaných projektov a 4,8 % sumy rozpočtov ROPO). Tieto účelové príspevky sú primárne určené na projekty realizované navyše oproti bežnej činnosti, v súlade s prioritami kultúrnej politiky MK SR. V praxi nimi ROPO bežne financujú hlavnú činnosť či havarijné stavy budov, kým vedľajšie výdavky a drobné investície hradia z bežného rozpočtu. O pridelených prostriedkoch z prioritných projektov MK SR sú ROPO informované až začiatkom roka, na ktorý sa čerpanie vzťahuje. **Je na zváženie, ako nastaviť systém prioritných projektov tak, aby si kultúrne inštitúcie mohli včas napláňovať infraštruktúrne aj programové potreby.**

Vlastné príjmy a podnikanie

V rámci jednotlivých oblastí kultúry majú ROPO odlišnú mieru krytia výdavkov z vlastných zdrojov. Čiastočne to vyplýva z odlišného žánrového a programového zamerania, je ale potrebné zvážiť aj možnosť nesprávneho nastavenia motivácie k ekonomickej činnosti.

Rozpočet ROPO sa zostavuje ako vyrovnaný, plánované príjmy (z transferov, projektov, z vlastnej činnosti, darov a i.) sa rovnajú plánovaným výdavkom. ROPO je povinná dosahovať výnosy určené svojím rozpočtom (transfer od štátu je tiež výnosom). Štátne kultúrne organizácie môžu mať obavy zvyšovať vlastné príjmy, aby im MK SR v ďalšom roku nezvýšilo povinne dosahované výnosy z vlastnej činnosti, resp. neznížilo kontrahovaný transfer; to je ďalší argument v prospech viacročného rozpočtovania. V ROPO pozostávajúcich z viacerých jednotiek ako SNM či SND je typické, že počas roka prerozdeľujú financie od jednotiek, ktorým sa podarí dosiahnuť vyššie vlastné príjmy, k jednotkám s nižšími vlastnými príjmami. Komerčne úspešnejšie inštitúcie potom nemôžu nadbytok použiť na vlastný rozvoj, čo je pre aktívny manažment vlastnej činnosti demotivujúce. Najnižšiu motiváciu ku komerčným aktivitám majú rozpočtové organizácie ako napr. detská galéria Bibiana, u ktorých sa prípadný kladný zostatok vracia do štátneho rozpočtu.

ROPO môže od ekonomickej činnosti odrádzať aj komplikovaná legislatíva, napríklad dvojité účtovanie DPH. Príspevkové organizácie sú spravidla len čiastočnými platcami DPH. Hlavná činnosť ROPO, keďže ide o kultúrnu činnosť, je oslobodená od platby DPH, avšak pri ekonomickej činnosti sú platcami DPH. Takýto dvojitý režim vyvoláva nejasnosti a komplikácie, čím zvyšuje záťaž na finančnú správu ROPO a teda aj na jej náklady. Ak napríklad ROPO kontrahuje hosťujúceho umelca ako fyzickú osobu, neplatí DPH; ak ho kontrahuje cez agentúru, platí DPH. Súčasne väčšina umelcov svoju činnosť organizuje cez agentúry alebo ako 1-členná s.r.o. **Je potrebná analýza, nakoľko by stúpili ROPO náklady, ak by sa stali platcami DPH, a naopak, koľko administratívnych nákladov by ušetrili.**

Zapojenie súkromných zdrojov

Prax podpory kultúry zo súkromných zdrojov nemá na Slovensku tradíciu. Ide o dlhodobo diskutovanú tému, ktorú sa doteraz nepodarilo vyriešiť. Vláda SR v programovom vyhlásení 2016 – 2020 uvádza, že bude „hľadať nové zdroje financovania kultúry prostredníctvom aktivovania súkromných zdrojov, napr. využívaním možností sponzorských príspevkov na základe sponzorskej zmluvy“. Zmluvy o sponzorstve momentálne existujú v športe – sponzorské dary sú oslobodené od dane z príjmu. **Je potrebná analýza rôznych daňových aj nedaňových nástrojov pre stimuláciu súkromných zdrojov v kultúre.**

4.3 Dotačné fondy

Vznik troch zriadených dotačných fondov predstavuje jednu z najväčších zmien v rámci kultúrnej politiky v posledných rokoch. V roku 2010 začal poskytovať dotácie Audiovizuálny fond (AVF) ako prvý zákonom zriadený nezávislý kultúrny fond. V roku 2016 začal svoju dotačnú činnosť Fond na podporu umenia (FPU), napokon v roku 2018 svoje dotácie začal poskytovať Fond na podporu kultúry národnostných menšín (KULT MINOR). Dotácie sú naďalej poskytované aj z dotačnej schémy MK SR. Záverečná správa porovná dotačné modely z hľadiska procesov aj výsledkov.

Dotačná schéma MK SR bola v minulosti jediným dotačným nástrojom určeným na podporu umenia a kreatívneho priemyslu. Od roku 1991 fungovala v podobe štátneho fondu Pro Slovakia, do súčasnej podoby ju upravil zákon č. 434/2010 Z. z.⁴⁴ Žiadosti posudzuje komisia vo veľkosti 3-11 členov (vždy nepárny počet). V súčasnosti sú dotácie poskytované v troch programoch:

1. **Obnovme si svoj dom** – podpora ochrany, obnovy a rozvoja kultúrneho dedičstva
2. **Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva** – podpora kultúrnych aktivít zdravotne postihnutých alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva
3. **Kultúrne poukazy** – podpora kultúrnej participácie žiakov a študentov základných a stredných škôl.

Dotačné fondy majú formu verejnoprávnej nezávislej inštitúcie a sú zriadené zákonom⁴⁵. Ich vznik vychádzal z princípu tzv. predĺženej ruky (*angl. arm's length principle*), ktorý je bežne využívaný vo verejnej správe. Rozhodovanie o poskytnutých dotáciách je nezávislé od MK SR, podľa pravidiel definovaných v zriaďovacom zákone. Príslušné zákony upravujú otázky ohľadom činnosti a orgánov fondu; fungovania odborných komisií, ktoré posudzujú žiadosti; poskytovania finančných prostriedkov; žiadateľov a podávania žiadostí; financovania a hospodárenia fondu a i. Princíp predĺženej ruky je bežne využívaný v kultúrnej politike pri vytváraní nástrojov dotačnej podpory (Hillman Chartrand & Caughey, 1989; Towse, 2010).

Celkový objem poskytnutej dotačnej podpory za posledné obdobie výrazne rástol, v porovnaní s rokom 2008 sa do roku 2018 viac ako zdvojnásobil (z 20,7 mil. eur na 54,0 mil. eur, deskriptívne ukazovatele počtu žiadostí a poskytnutej sumy uvádza [Tabuľka 17](#)). Rozšírila sa programová štruktúra a ponúkli sa nové formy dotačnej podpory (štipendiá na tvorbu určené pre fyzické osoby v AVF a FPU). Vznik zriadených fondov sprevádzalo zvýšenie počtu žiadostí, zvýšenie počtu schválených žiadostí a zvýšenie sumy poskytnutej na podpornú činnosť ([Tabuľka 18](#)).

⁴⁴ Zákon č. 434/2010 Z. z.⁴⁴ o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

⁴⁵ AVF – zákon č. 516/2008 Z.z. o Audiovizuálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; FPU – zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení a č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z.; KULT MINOR – zákon č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Tabuľka 17 Počet žiadostí a schválená suma (v mil. eur) v dotačnej schéme MK SR a zriadených dotačných fondoch

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dotačná schéma MK SR	celkový počet žiadostí	6 574	7 246	6 705	5 623	5 199	6 124	5 638	5 522	1 607	1 491	1 447
	podporené žiadosti	3 279	3 583	3 585	2 781	3 018	3 407	3 406	3 508	1 050	1 039	1 079
	schválená suma	20,7	29,0	19,7	16,9	18,2	18,9	17,5	17,3	9,1	13,4	16,5
AVF	celkový počet žiadostí	-	-	492	499	472	647	576	581	532	508	500
	podporené žiadosti	-	-	260	243	249	349	329	369	312	346	332
	schválená suma	-	-	6,8	5,7	5,5	6,2	6,4	6,7	7,1	12,2	10,5
FPU	celkový počet žiadostí	-	-	-	-	-	-	-	-	5 349	4 552	4 938
	podporené žiadosti	-	-	-	-	-	-	-	-	2 910	2 883	3 076
	schválená suma	-	-	-	-	-	-	-	-	14,3	15,6	19,4
KULT MINOR	celkový počet žiadostí	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 079
	podporené žiadosti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 400
	schválená suma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,3

Zdroj: MK SR, AVF, FPU, ÚV SR, KULT MINOR

Tabuľka 18 Zmena v počte žiadostí a v schválenej sume po začiatku pôsobenia zriadených fondov

	Počet žiadostí		Počet podporených žiadostí		Schválená suma (mil. eur)	
	ročný priemer*	ročný priemer**	ročný priemer *	ročný priemer**	ročný priemer *	ročný priemer **
AVF	261	488	112	251	3,8	6,0
FPU	3 995	4 946	2 419	2 959	9,3	16,5
KULT MINOR	1 897	2 079	1 269	1 400	4,1	7,3

Zdroj: MK SR, AVF, FPU, ÚV SR, KULT MINOR

* 3 roky pred začiatkom činnosti fondu, programy boli poskytované z dotačnej schémy MK SR (v prípade KULT MINOR z ÚV SR)

** prvé 3 roky činnosti fondu (v prípade KULT MINOR iba 1. rok činnosti fondu)

Proces rozhodovania o poskytnutých dotáciách

Vo všetkých fondoch aj v dotačnej schéme MK SR hodnotia predložené žiadosti odborné komisie.

Zloženie týchto komisií a ich fungovanie upravujú priamo zákony, ktoré fondy zriaďujú a príslušné interné smernice. Kvalita hodnotenia jednotlivých komisií je posilnená zverejňovaním zoznamu ich členov a ich rozhodnutí. V prípade zriadených fondov o celkovom smerovaní fondov navyše rozhodujú správne rady, ktoré sú taktiež zložené z predstaviteľov jednotlivých oblastí umenia a kultúry. Na základe nominácií menuje členov správnych rád minister v rôznej periodicite.

Situácia je mierne odlišná v KULT MINOR, kde má činnosť odborných komisií charakter akejsi samosprávy. Zaslané žiadosti sú hodnotené osobitne pre jednotlivé menšiny. Každá z aktuálne podporovaných

13 menšín má svoju odbornú radu, s výnimkou maďarskej a rómskej, ktoré majú tri odborné rady pre každú prioritnú oblasť. Odborné rady majú päť členov, ich nadpolovičnú väčšinu menuje riaditeľ na základe návrhu z kandidátov zvolených zhromaždením organizácií príslušných menšín, zvyšných členov menuje riaditeľ bez návrhu. Samostatná odborná rada je vytváraná pre program interkultúrny dialóg a porozumenie, menuje ju priamo riaditeľ fondu.

Rozhodnutia zriadených fondov aj dotačnej schémy MK SR sú zverejnené – na webových sídlach sú publikované zoznamy všetkých žiadateľov s informáciami o projektoch a rozhodnutiach o podporení alebo nepodporení žiadostí. Líšia sa však v rozsahu zverejnených informácií a spôsobe pridelenia dotácie. Všetky zriadené fondy zverejňujú aj slovné zdôvodnenia v prípade nepodporenia projektu, prípadne iných problémov.

Spoločným problémom zriadených dotačných fondov je:

- **nedostatok hodnotiteľov** – odborné komisie sa v niektorých programoch neobmieňajú dostatočne často, lebo nie je dostatočný počet odborníkov pre danú oblasť, prípadne chýba záujem o účasť v komisiách;
- **možná prítomnosť konfliktu záujmov** – jednotlivé zákony, ktoré zriaďujú fondy, definujú konflikt záujmov odlišne, v praxi nie je možné úplne sa vyhnúť situácii, že v niektorých programoch sú členovia komisií súčasne spolupracovníci subjektov, ktoré žiadajú o dotáciu.

V FPU sa pri riešení problému možného konfliktu záujmov postupuje tak, že sa takýto hodnotiteľ do komisie ani nezaraďuje. V prípade, že sa konflikt záujmov zistí neskôr v procese činnosti odbornej komisie, je takýto člen komisie vylúčený z hodnotenia všetkých žiadostí v programe.

Hodnotenie dopadu podporených aktivít

Úlohou jednotlivých fondov, ktorú im explicitne ukladá aj zákon, je okrem evidencie žiadostí, rozhodovania o nich a správy dotačných zmlúv aj vyhodnocovanie výstupov podporených žiadostí – koľko návštevníkov mala podporená kultúrna akcia, koľko bolo predaných výtlačkov podporenej knihy alebo hudobných nosičov podporených nahrávok.

Zriadené fondy vyhodnocovanie výstupov v súčasnosti robia formálne, hlbším aktivitám podľa nich bránia limity na podiel prevádzkových nákladov. V súčasnosti sa využíva spätná kontrola výstupov od hodnotiteľov výsledkov štipendií. FPU plánuje zbieranie týchto údajov priamo vo vyhodnocovacích formulároch v podobe samostatných položiek (v súčasnosti sa vo formulároch zbiera iba slovné hodnotenie dopadu podporenej aktivity).

Podľa informácií zo zriadených fondov je problémom nedostatočné alokovanie prostriedkov na vlastnú prevádzku. Na činnosti v súvislosti s prevádzkou majú fondy určené percento, ktoré môžu využiť z vybraných zdrojov svojich príjmov (týka sa to aj transferu z MK SR). Kým toto percento je pre AVF a KULT MINOR v hodnote 5 %, pre FPU je to 3,5 %. Otázkou do budúcnosti je prehodnotenie výšky tohto percenta.

Umelecké fondy

Aj keď sa umelecké fondy svojou históriou, činnosťou aj zdrojmi príjmu odlišujú od vyššie spomínaných zriadených dotačných fondov, spoločné pre nich je poskytovanie podpornej činnosti pre umelcov. Na rozdiel od zriadených dotačných fondov nemajú umelecké fondy v zákone explicitne stanovené, akú časť svojich príjmov musia využiť na podpornú činnosť a akú časť môžu využiť na prevádzku, prípadne na svoju inú činnosť (edičnú, vydateľskú a pod.). V roku 2018 sa v tom umelecké fondy veľmi líšili – na podpornú činnosť použili 27 % až 57 % z celkových nákladov (podrobnejšie v [Box 5](#)).

Umelecké fondy boli zriadené zákonom č. 13/1993 Z. z. ako národnokultúrne verejnoprávne inštitúcie, ich hlavným poslaním je podporovať tvorivú literárnu, vedeckú a umeleckú činnosť. Poslaním fondov je vytvárať materiálne podmienky na vznik nových diel a umeleckých výkonov. Poskytujú podpornú činnosť vo forme „štípenidií, osobitne dlhodobých, tvorivých odmien, prestížnych cien, cestovných príspevkov, pôžičiek na podporu tvorivej činnosti a iných foriem podpôr“⁴⁶. Podrobnosti o fungovaní umeleckých fondov upravujú štatúty fondov, ktoré rada fondu predkladá na schválenie ministrovi kultúry.

Činnosť umeleckých fondov má charakter umeleckej samosprávy. Členovia výborov sekcií sú volení jednotlivými zaregistrovanými tvorivými združeniami a profesijnými organizáciami pôsobiacimi v príslušnej tvorivej oblasti na základe zásad a pravidiel obsiahnutých v štatútoch jednotlivých fondov, rady sú následne tvorené predstaviteľmi výborov sekcií.

Hlavným zdrojom príjmov umeleckých fondov sú príspevky príjemcov autorských odmien a odmien výkonných (reprodukčných) umelcov, príspevky za použitie voľných diel a príspevky užívateľov diel. Popri týchto príjmoch môžu byť zdrojom príjmov aj výnosy z podnikania, dary, dotácie, sponzorské príspevky, dedičstvo a pod. Výška odvodu do umeleckých fondov je 2 % z hrubých príjmov autorských odmien a odmien výkonných (reprodukčných) umelcov, príspevkov používateľov diel je vo výške 1 % z patričného základu. Toto 1 % za používanie diel sa uhrádza aj z koncesionárskych poplatkov RTVS, ktoré si delia fondy v pomere 50 % pre Literárny fond, 35 % pre Hudobný fond a 15 % pre Fond výtvarných umení.

Box 5 Umelecké fondy

Zákon č. 13/1993 Z. z. o umeleckých fondoch zriaďuje tri umelecké fondy:

- **Literárny fond** – pre odbor tvorivej činnosti v oblasti slovesnej, divadla, filmu, rozhlasu, televízie a zábavného umenia
- **Hudobný fond** – pre odbor tvorivej činnosti v oblasti hudby
- **Fond výtvarných umení** – pre odbor tvorivej činnosti v oblasti výtvarných umení

Literárny fond v roku 2018 hospodáril s výnosmi 1,45 mil. eur, z toho 1,39 mil. eur pochádzalo z príspevkov podľa zákona. Celkové náklady fondu boli v roku 2018 vo výške 1,35 mil. eur. Z toho bolo na priamu podpornú činnosť použitých 767-tisíc eur, čo je 57 % nákladov.

Hudobný fond v roku 2018 hospodáril s výnosmi 554,5-tisíc eur, príspevky podľa zákona tvorili 456,6-tisíc eur, vlastné príjmy tvorili 18 % všetkých príjmov. Celkové náklady fondu v roku 2018 boli vo výške 464,8-tisíc eur. Na podpornú činnosť fond prerozdelenil 111,3-tisíc eur, tie boli navýšené o 13,6-tisíc eur z rezervného fondu tvoreného zo zisku fondu, spolu na podpornú činnosť použil fond 124,8-tisíc eur, teda 27 % nákladov.

Fond výtvarných umení v roku 2018 dosiahol príjmy vo výške 412,8-tisíc eur, príspevky podľa zákona tvorili 170,5-tisíc eur. Celkové náklady tvorili 620,6-tisíc eur, na dotačnú činnosť bolo poskytnutých 205-tisíc eur resp. 33 % nákladov.

4.4 Projekt digitalizácie

Jednou z najvýznamnejších investícií do kultúry na Slovensku bol projekt digitalizácie kultúrneho dedičstva podporený v rokoch 2012 – 2015 z európskych fondov v celkovej výške 188 mil. eur, ktorý je do roku 2020 vo fáze udržiateľnosti.

⁴⁶ Podľa § 2, ods. 3, písmeno b) zákona č. 13/1993 Z. z. o umeleckých fondoch.

Digitalizácia spočívala primárne v tom, že významná časť fyzických predmetov, ktoré sa uchovávajú pre ďalšie generácie v múzejných depozitároch, archívoch, knižničných skladoch, audiovizuálnych archívoch a pod. získala za 7 rokov, teda od roku 2012, svoju digitálnu dvojčku v kvalitnej podobe. Výstupy spočívali aj vo zvýšení štandardov pri jednotlivých úkonoch pri práci v inštitúciách, ktoré sa využívajú aj pri bežných činnostiach (preprava, balenie predmetov), zlepšení výmeny vedomostí medzi inštitúciami ohľadom zistení pri digitalizácii a významnom zlepšení ošetrovania predmetov. Kľúčovým pre úspech tejto investície je však dokončiť prácu s dostupnosťou zdigitalizovaných objektov.

Ciele pôvodných projektov boli do roku 2015 naplnené, napriek tomu Slovensko sprístupňuje svoje zdigitalizované fondy nedostatočne. V rámci portálu Europeana je sprístupnených len 0,01 % z celkovo zdigitalizovaných 4,1 mil. objektov (STENGL, a.s., 2015), čo radí SR na 31. miesto zo 45 participujúcich krajín (Europeana, 2019). Digitalizované dokumenty však nie sú dobre dostupné ani na Slovensku. Na domácom portáli Slovakiana je zverejnených 1,6 mil. zdigitalizovaných objektov z rôznych databáz, 70 % však tvoria sčítacie hárky z cenzu v roku 1930, ktoré sú začlenené kvôli ochrane osobných údajov a pre užívateľov prakticky nepoužiteľné. Sprístupnených je tak pre laickú aj odbornú verejnosť bez sčítacích hárkov 10 % zdigitalizovaných objektov, zo všetkých 4 mil. zdigitalizovaných objektov.

Štyri projekty zamerané na hmotné kultúrne dedičstvo sú sprístupnené v rôznej miere, z toho najviac sprístupnené sú galerijné zbierky (Tabuľka 19). Nie je cieľom zdigitalizovať všetky predmety, avšak súčasná miera sprístupnenia už zdigitalizovaných predmetov nie je uspokojivá pri múzeách, pamiatkach a knižniciach. Digitálna knižnica je špecifická, nakoľko je v príprave spoločná iniciatíva medzi SNK a LITA. Pripravuje sa umožnenie prístupu k zdigitalizovaným literárnym dielam, ktoré už nie sú dostupné na trhu ako nová knižničná služba za ročný poplatok. V súčasnosti sú zdigitalizované materiály dostupné len v priestoroch SNK v Martine, nie dištančne (online). V rámci digitálneho múzea sú predmety sprístupnené len v tej miere, ako dovolil autorský zákon. V rámci projektu digitálnej galérie bol už na začiatku digitalizácie založený v rámci rozpočtu projektu portál webumenia.sk, nakoľko slovakiana.sk nespĺňala všetky očakávania toho, čo sa so zdigitalizovanými zbierkami dá realizovať. Webumenia.sk sa stal jedným z inovačných prvkov na scéne digitalizácie, s pridanou hodnotou rôznych blogov, príbehov, prepojení na výstavy, aplikácií. O tento portál prejavili záujem aj v zahraničí, napr. na ňom prevádzkuje prezentáciu zbierok aj Moravská galéria v Brne, či Národná galéria v Prahe. Existuje taktiež možnosť objednať si umelecké dielo na vytlačenie v profesionálnej kvalite. Vzhľadom aj na nižší počet predmetov je v súčasnosti zverejnených skoro 50 % zo všetkých predmetov v galériách. Na Slovensku existujú aj ďalšie projekty digitalizácie ako súčasť tejto investície, ale aj ďalšie iniciatívy. Prehľad o existujúcich verejných registroch a záznamoch evidencií o kultúrnych objektoch je v Príloha 11.

Tabuľka 19 Prehľad štyroch vybraných národných projektov digitalizácie predmetov kultúrneho dedičstva

Program / Realizátor	Obsah digitalizácie	Počet predmetov vo fonde	Podiel zdigitalizovaných z celkového fondu	Počet predmetov sprístupnených on-line verejnosti	Podiel zdigitalizovaných a sprístupnených z celkového fondu	Stránka
Digitálna knižnica / SNK	slovackálne publikácie vo fonde SNK	3,3 mil.	30 %	513 425 záznamov	16 %	slovakiana.sk
Digitálne múzeum / M SNP	zbierky 32 spolupracujúcich múzeí	2,15 mil.	9 %	78 425	4 %	slovakiana.sk
Digitálna galéria / SNG	zbierky 18 spolupracujúcich galérií	180 934	93 %	85 697 zbierkových predmetov (k 3.10.2019)/ webumenia.sk	47 %	webumenia.sk

Digitálny pamiatkový fond / PÚ	vybrané pamiatkové objekty	16 947 pamiatkových objektov	11 %	1 283 pamiatkových objektov, hlavne v 2D formáte (3D je sprístupnených 39 ukážok) (k 3.10.2019) / slovakiana.sk a www.pamiatky.sk/sk/page/digitalny-pamiatkovy-fond--objekty	8 %	slovakiana.sk a www.pamiatky.sk/sk/page/digitalny-pamiatkovy-fond--objekty
--------------------------------	----------------------------	------------------------------	------	--	-----	--

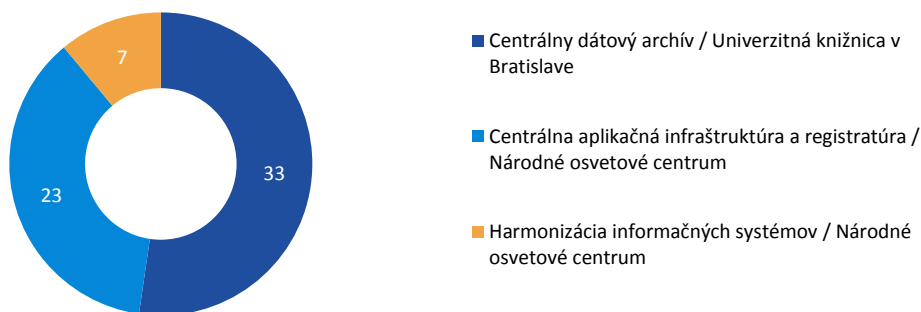
Zdroje: Kult11 (2016), dikda.sk, Kult 6 (2018), Kult 9 (2018), PÚ SR, slovakiana.sk (k 8.10.2019), webumenia.sk (k 8.10.2019), www.pamiatky.sk/sk/page/digitalny-pamiatkovy-fond--objekty (k 3.10.2019)

Hlavným spojovateľom rôznych databáz kultúrneho dedičstva mal byť systém Centrálnej aplikačnej infraštruktúry a registratúry CAIR, ktorý realizuje NOC. Pre verejnosť mal následne byť obsah sprístupnený cez portál slovakiana.sk. Návštevnosť portálu slovakiana.sk je nejasná, pretože pri jej vykazovaní nie sú odlišené návštevy verejnosti od návštev pracovníkov, ktorí vkladajú zdigitalizované objekty. Portál mal nielen popularizovať kultúrne dedičstvo, ale aj zlepšiť výskum medzi rôznymi databázami.

Toto sa realizuje len čiastočne z nasledovných problémov sprístupňovania cez CAIR a Slovakiana:

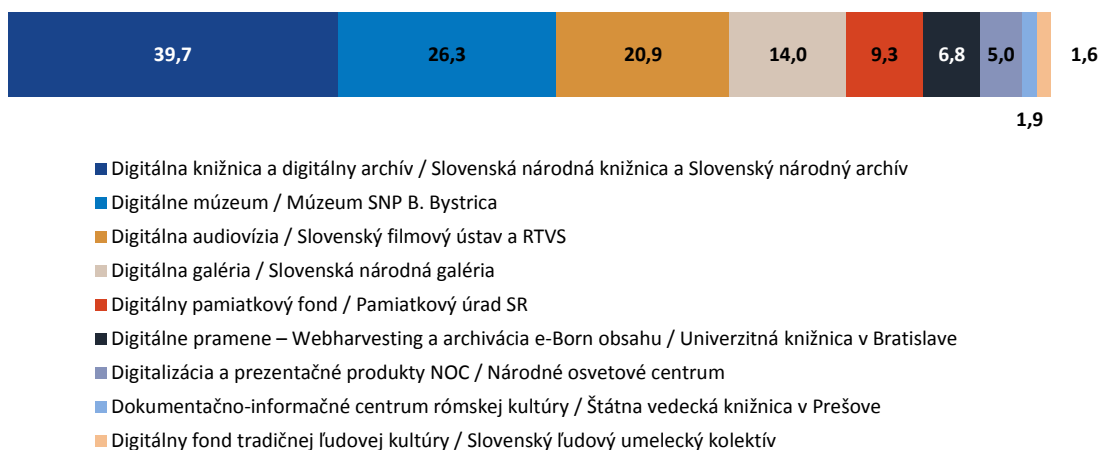
1. **Obmedzenie zverejňovania zdigitalizovaných objektov.** Platia rôzne autorské práva na zverejňovanie a používanie jednotlivých zdigitalizovaných diel, kde pokiaľ je to umožnené, záznamy sú zverejnené.
2. **Rôznorodosť technických procesov.** Proces nahrávania zdigitalizovaných predmetov do jednotného systému CAIR je pri každom projekte iný a trvanie post procesného spracovania predmetov takisto trvá rôzne dlhú dobu. Predmety sa postupne zverejňujú aj v súčasnosti.
3. **Portál Slovakiana je problematický na využívanie.** Napr. vyhľadávanie predmetov nie je možné podľa inštitúcie, kde sú predmety uložené, nefunkčnosť vyhľadávania na základe kľúčových slov
4. **Pri Slovakiane či niektorých iných nových portáloch nie je možné stiahnuť zdigitalizované predmety s voľnou licenciou.** Sú v nečitateľných formátoch jp2., alebo to jednoducho nie je umožnené. Napr. „digitálny pamiatkový fond“ realizoval digitalizáciu na najvýznamnejších pamiatkových objektoch. K jednotlivým 3D objektom však nie je verejný prístup, prípadne sa nedajú stiahnuť.

Graf 77 Výdavky prierezových národných projektov na systémy digitalizácie (mil. eur)



Zdroj: STENGL, 2015

Graf 78 Výdavky národných projektov na digitalizáciu rôznych typov kultúrneho dedičstva (mil. eur)



Zdroj: STENGL, 2015

Zoznam použitej literatúry

- Adamčiaková, Z. (2018). Galérie na Slovensku v roku 2017. *Múzeum* 3/2018, 45-46.
- Bille, T., & Olsen, F. (2018). Measuring the quality and impact of arts and culture. In K. Eliassen, J. Hovden, & O. Prytz, *Contested Qualities: Negotiating Value in Arts and Culture* (s. 229-256). Bergen: Fakkbokforlaget.
- CEDVU. (2019). Dostupné na internete: <http://isg.cedvu.sk/sng/>
- Centire. (2019). *Mapovanie audiovizuálneho sektora na Slovensku - komplexná výskumná správa*.
- Dick, N. (2006). Cultural Policy: An American View. In V. Ginsburg, & D. Throsby, *Handbook of the Economics of Art and Culture*. Elsevier.
- EEA GRANTS. (2009). Cit. 30. 7 2018. Dostupné na internete: Slovakia: <https://eeagrants.org/Results-data/Documents/Evaluations-and-reviews/Evaluation-cultural-heritage>
- ESS. (2012). *ESSNET-Culture: Final Report*. Luxembourg: Európska komisia.
- Europeana. (2019). Cit. 20. 9 2019. Dostupné na internete: Providing country: <https://www.europeana.eu/portal/en/search?q=>
- Granty EHP a Nórska. (2014). Cit. 13. 9 2019. Dostupné na internete: Výzvy: <https://www.archiv.eeagrants.sk/51-sk/kulturne-dedicstvo/>
- Granty EHP a Nórska. (2019). Cit. 13. 9 2019. Dostupné na internete: Výzvy: <https://www.eeagrants.sk/vyzvy/>
- Hillman Chartrand, H., & Caughey, C. (1989). The Arm's Length Principle and the Arts: International Perspective - Past, Present and Future. In M. Cummings Jr, & J. Mark Davidson Schuster, *Who's to Pay? for the Arts: The International Search for Models of Support*. New York: American Council for the Arts.
- ICOM. (2019). Dostupné na internete: Creating the new museum definition: <https://icom.museum/en/news/the-museum-definition-the-backbone-of-icom/>
- ICOM. (2019). Cit. 7. 10 2019. Dostupné na internete: Museum Definition: <https://icom.museum/en/activities/standards-guidelines/museum-definition/>
- IFCD. (2016). *Cultural participation and inclusive societies*. Strasbourg: Council of Europe.
- IFLA. (2010). *Spolok slovenských knihovníkov*. Dostupné na internete: Smernica IFLA pre služby verejných knižníc: http://www.infolib.sk/files/Novy_portal_infolib_subory/dokumenty_ifla/smernica-ifla-sluzby-verejnych-kniznic-2010-online-sk.pdf
- IKP. (2019). *Dochádzajú za svojimi divákmi - ako ich odmeniť? Metódy určenia kompenzácie celoslovenskej činnosti národnostných divadiel*.
- Kiesow, G. (2012). *Památková péče v Německu*. Brno: Barrister & Principal.

- Kimlička, Š. (2001). *Programy elektronizácie knižníc na Slovensku - systémové kroky na ich realizáciu*. Dostupné na internete: https://itlib.cvtisr.sk/archiv/2001/2/programy-elektronizacie-kniznic-na-slovensku-systemove-kroky-na-ich-realizaciju.html?page_id=2327
- Kimlička, Š. (2004). *Transformácia knižničného systému na Slovensku po roku 1990*. Dostupné na: https://itlib.cvtisr.sk/archiv/2004/4/transformacia-kniznicneho-systemu-na-slovensku-po-roku-1990.html?page_id=1803 .
- Kimlička, Š. (2004). *Transformácia knižničného systému na Slovensku po roku 1990*. Dostupné na internete: Dostupné na: https://itlib.cvtisr.sk/archiv/2004/4/transformacia-kniznicneho-systemu-na-slovensku-po-roku-1990.html?page_id=1803
- Kreatívna Európa. (2013). Cit. 13. 9 2019. Dostupné na internete: Tlačová správa - prehľad o prínose programu Kultúra 2007 - 2013 pre slovenský kultúrny sektor: <http://www.cedslovakia.eu/clanky/prehľad-upesnych-projektov-v-programe-kultura>
- MK SR. (2003). *Národná správa o kultúrnej politike Slovenskej republiky: Správa skupiny európskych expertov*. Bratislava: MK SR.
- MK SR. (2012). Dostupné na internete: Programové obdobie 2004 – 2006: <http://www.culture.gov.sk/podpora-projektov-dotacie/strukturalne-fondy-eu/sf-v-rezorte-kultury-/programove-obdobie-2004-2006-26b.html>
- MK SR. (2012). Cit. 13. 9 2019. Dostupné na internete: Operačný program Informatizácia spoločnosti: <http://www.culture.gov.sk/vdoc/620/opis-1f6.html>
- MK SR. (2019). Dostupné na internete: Register múzeí a galérií Slovenskej republiky: <http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo-/muzea-a-galerie/register-muzei-a-galerii-sr-ef.html>
- Muzeologický kabinet SNM. (2017). Cit. 1. 9 2019. Dostupné na internete: Výročné správy o činnosti múzeí na Slovensku za rok 2016, 51. ročník: <https://www.snm.sk/?vyrocne-spravy-muzei-sr>
- NIPOS. (2018). *Divadla 2017: Výběr ze základních statistických údajů o kultuře v České republice*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu. Centrum informací a statistik kultury.
- Pew Research Center. (2019). *In Western European Countries With Church Taxes, Support for the Tradition Remains Strong*. <https://www.pewforum.org/2019/04/30/in-western-european-countries-with-church-taxes-support-for-the-tradition-remains-strong/>.
- Quandt, R. E. (2002). *The Changing Landscape in Eastern Europe: A Personal Perspective on Philanthropy and Technology Transfer*. Oxford University Press.
- Rada ministrů EÚ. (2012). *Odporúčanie Rady ministrov EÚ ohľadom správy verejnoprávnych médií, CM/Rec(2012)1*. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cb4b4: Rada Európy.
- Rizzo, I., & Throsby, D. (2006). *Cultural Heritage: Economic Analysis and Public Policy*. Elsevier.

- ROP. (2015). *ropka.sk*. Cit. 13. 9 2019. Dostupné na internete: Zoznamy prijímateľov v rámci ROP: <http://www.ropka.sk/implementacia-rop/zoznam-prijimatelov/>
- Rypkema, D. (2012). *Heritage Conservation and Property Values*. In: *The economics of uniqueness: Investing in historic city cores and cultural heritage assets for sustainable development*.
- SAK. (2013). Ako ďalej s KIS3G? Dostupné na: www.sakba.sk%2Fdokumenty%2F2013%2FKIS3G-seminar-SAK.pdf.
- SNG. (29. 1 2019). Cit. 1. 9 2019. Dostupné na internete: Zbierka Linea v SNG: https://www.sng.sk/sk/clanok/1639_zbierka-linea-v-sng
- SNG. (2019). Dostupné na internete: Správa o činnosti a hospodárení za rok 2018: <https://www.sng.sk/sk/o-galerii/dokumenty/vyrocn-spravy>
- SNK. (2005). *Projekt informatizácie knižníc Slovenskej republiky*. Martin: Dostupné na: http://www.kis3g.sk/dokumenty/Informatizacia_kniznic_projekt_na_oponenturu.doc.
- SOGA. (2019). Cit. 19. 9 2019. Dostupné na internete: Aukcie | Naše rekordy: <http://www.soga.sk/aukcije-obrazy-diela-umenie-starozitnosti/aukcije/nase-rekordy>
- STENGL, a.s. (2015). *Súhrnná výročná hodnotiaci správa OPIS za rok 2015*. Dostupné na: https://www.opis.gov.sk/data/files/6381_suhrnna-vyrocn-hodnotiaci-sprava-za-rok-2015.pdf >.
- Svaz českých knihkupců a nakladatelů. (2018). *Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018*.
- ŠVK Prešov. (2009). KIS3G Virtua v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove. Dostupné na: http://www.svkpo.sk/files/files/kis3g_virtua_v_svk.pdf.
- Towse, R. (2010). *A Textbook of Cultural Economics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- UNESCO. (2001). *UNESCO Universal Declaration of Cultural Diversity*. Paris: UNESCO.
- van der Ploeg, F. (2006). The making of Cultural Policy: A European Perspective. In A. Ginsburg, & D. Throsby, *Handbook of the Economics of Art and Culture*. Elsevier.
- Visegrad fund. (2016). Cit. 2019. 9 13. Dostupné na internete: Results: <https://www.visegradfund.org/archive/results/small-grants/>
- Waidacher, F. (1999). *Príručka všeobecnej muzeológie*. Bratislava: Slovenské národné múzeum, Národné múzejné centrum.
- Združenie vydavateľov a kníhkupcov SR. (2018). *Správa o knižnom trhu 2017*.
- Zmeček, A. (2005). *Stratégia štátnej kultúrnej politiky a akčný plán realizácie úvodnej fázy implementácie kultúrnej politiky*. Bratislava: MKSR.

Prílohy

Príloha 1 Kultúrna politika MKSR a jej výdavky v rokoch 2011 – 2018 (eur)

Hlavná kultúrna politika	Kultúrna politika	Organizácie kultúrnych politík*	Celkové nominálne výdavky 2018	Celkové nominálne výdavky 2011	Výdavky 2011 – 2018 očistené o infláciu a EÚ fondy	Trend očistený o infláciu a vplyv EÚ zdrojov	Trend očistených výdavkov v %
Politika podpory kultúrneho dedičstva	Politika ochrany pamiatkového fondu	Pamiatkový Úrad SR	8 451 186	6 067 351	53 356 172	210 332	3,10 %
	Politika podpory múzeí a galérií	Slovenské národné múzeum	19 748 856	12 337 505	112 443 567	736 669	5,62 %
		Múzeum Slovenského národného povstania	3 548 419	1 163 398	20 103 149	264 070	14,54 %
		Slovenské technické múzeum	1 696 969	1 240 096	12 712 405	55 269	3,47 %
		Slovenská národná galéria	10 092 862	3 601 348	53 626 131	1 051 019	30,40 %
	Politika podpory knižníc	Slovenská národná knižnica	13 109 918	5 703 841	61 780 012	866 749	16,17 %
		Univerzitná knižnica v Bratislave	7 445 250	5 719 155	46 300 120	427 335	8,71 %
		Štátna vedecká knižnica v Prešove	1 242 719	821 950	8 617 791	27 696	2,47 %
		Štátna vedecká knižnica v Košiciach	1 464 669	1 221 422	10 446 619	-12 109	-0,79 %
		Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici	1 294 033	1 104 461	8 931 714	3 263	0,26 %
		Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči	1 026 116	904 521	7 614 800	935	0,09 %
	Politika osvetovej činnosti a tradičnej kultúry	Národné osvetové centrum	5 558 435	2 494 399	25 356 040	357 501	16,31 %
		Ústredie ľudovej umeleckej tvorby	2 094 619	1 853 235	14 173 303	62 787	3,54 %
		Slovenská ústredná hvezdáreň	640 016	560 926	4 518 524	7 509	1,22 %
		<i>Matica slovenská</i>	1 734 000	1 494 000	11 829 484	13 352	0,82 %
Politika podpory umenia	Politika podpory divadla	Slovenské národné divadlo v Bratislave	23 887 862	20 506 057	167 208 557	352 161	1,57 %
		Štátne divadlo Košice	6 943 785	4 790 409	43 157 791	7 480	0,11 %
		Štátna opera v Banskej Bystrici	4 728 830	3 598 538	31 753 982	92 879	2,23 %

		Divadlo Nová scéna v Bratislave	4 088 704	2 550 495	25 286 473	111 047	3,51 %
		Divadelný ústav	1 360 419	1 262 667	9 932 049	-11 673	-0,80 %
	Politika podpory hudobných a tanečných súborov	Slovenská filharmónia*	10 725 206	24 948 716	94 316 745	449 230	6,16 %
		Štátna filharmónia Košice	2 941 935	1 729 161	15 656 237	129 363	7,52 %
		Štátny komorný orchester v Žiline	1 441 424	1 097 226	10 300 546	-9 583	-0,63 %
		Umelecký súbor Lúčnica	1 601 769	805 108	9 904 012	104 176	10,44 %
		Slovenský ľudový umelecký kolektív	2 508 884	1 520 336	17 728 337	188 493	10,60 %
		Tanečné divadlo Ifjú Szivek*	1 079 127	-	1 610 631	381 322	13,70 %
		Hudobné centrum	1 480 962	1 275 068	11 257 316	19 555	1,28 %
	Politika podpory literatúry	Literárne informačné centrum	1 389 261	867 881	8 044 811	43 667	4,48 %
	Politika podpory vizuálneho umenia	Bibiana	1 333 098	1 128 705	9 427 151	17 037	1,33 %
		Slovenské centrum dizajnu	912 880	390 080	4 331 926	68 224	19,72 %
		<i>*Danubiana – Centrum moderného umenia, n.o.</i>	600 000	-	7 630 799	-	-
Mediálna a audiovizuálna politika	Mediálna a audiovizuálna politika	Slovenský filmový ústav	5 687 770	3 373 022	40 248 143	284 630	0,59 %
		<i>*Rozhlas a televízia Slovenska</i>	35 228 300	33 500 000	216 311 194	508 364	0,17 %
		<i>*Tlačová agentúra Slovenskej republiky</i>	2 354 000	1 103 000	15 880 162	139 287	0,78 %

Príloha 2 Členenie kultúrnych politík MKSR a súvisiaci prehľad nástrojov kultúrnych politík podľa oblastí kultúry

Hlavná kultúrna politika	Kultúrna politika	Prehľad nástrojov politík MK SR	
		Peňažný	Nepeňažný
Politika podpory kultúrneho dedičstva	Politika ochrany pamiatkového fondu	Priamy: - Príspevok z rozpočtu MK SR 8,5 mil. eur v roku 2018 - Pamiatkový úrad SR - Podpora cez program 1 dotačného mechanizmu MK SR Obnovme si svoj dom (13,4 mil. eur v roku 2018) - Pamiatková inšpekcia ako samostatný odbor MK SR	Priamy: - Zákon o ochrane pamiatkového fondu (č. 238/2014 Z. z.) - Zákon o komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov (č. 200/1994 Z. z.) - Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (UNESCO) - Európsky kultúrny dohovor (Rada Európy) - Vyhláška MK SR, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu (č. 253/2010 Z. z.) - Usmernenia a metodické materiály PÚ SR
		Nepriamy: V zahraničí často používaný nástroj daňových úľav pre vlastníkov kultúrnych pamiatok, ktorý sa rozhodli do nich investovať, sa na Slovensku nepoužíva	Nepriamy: - Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022 - Príručky a metodiky PÚ SR pre vlastníkov pamiatok - Súťaž Fénix – kultúrna pamiatka roka (MK SR), cena Alžbety Güntherovej-Mayerovej (PÚ SR)
	Politika podpory múzeí a galérií	Priamy: - Príspevok z rozpočtu MK SR 35 mil. eur v roku 2018 Slovenské národné múzeum Múzeum Slovenského národného povstania Slovenské technické múzeum Slovenská národná galéria - Príspevok z rozpočtu MK SR pre 8 múzeí, ktoré sú súčasťou iných organizácií MKSR (výdavky na tieto múzeá sú preto zahrnuté vo výdavkoch konkrétnych organizácií) - Podpora vybranými programami dotačných fondov FPU (1,3 mil. eur v roku 2018) pre múzeá a galérie nezriadené štátnymi rezortmi - Dotácia zo štátneho rozpočtu na náhradu škody vzniknutej pri dočasnom dovoze predmetu kultúrnej hodnoty na územie Slovenskej republiky min. 40 000 eur max. 10 mil. eur. - Ceny udelené ministrom: Múzeum roka a Galéria roka (po 2500 eur)	Priamy: - Zákon o múzeách a o galériách (Zákon č. 206/2009 Z. z.), zmena zákona o múzeách a o galériách 38/2014 Z.z. - Povinnosť MKSR viesť Register múzeí a galérií: - Výkon správy a reštaurovania zbierkových predmetov: Výnos Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 10. augusta 2015 č. MK-2544/2015-110/11648 - Vývoz a dovoz zbierkových predmetov: Zákon č. 207/2009 Z. z., Zákon č. 416/2002 Z. z. - Komora reštaurátorov: Zákon č. 200/1994 Z. z. - Návrh Stratégie rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2018 - Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020 - Akčný plán k stratégií rozvoja kultúry 2018 – 2020
		Nepriamy:	Nepriamy:

		Príkaz ministra č. 2/2013 o bezplatnom vstupe do múzeí a galérií: prvé nedele v mesiaci sú múzeá a galérie zriadené MK SR otvorené zadarmo (od 3.2.2013)	- Zber štatistických dát KULT (MKSR) 6 - 01 -Ročný výkaz o galérii a KULT (MKSR) 9 – 01 - Ročný výkaz o múzeu - Ceny udelené ministrom: Cena Andreja Kmeťa (čestné ocenenie) - Medzinárodne platné dokumenty a štatistiky podľa EGMUS - Etický kódex múzeí od ICOM - Odporúčanie o ochrane a podpore múzeí a zbierok, ich rozmanitosti a úlohy v spoločnosti (UNESCO)
	Politika podpory knižníc	Priamy: - Príspevok z rozpočtu MK SR 25,5 mil. eur v roku 2018 Slovenská národná knižnica Univerzitná knižnica v Bratislave Štátna vedecká knižnica v Prešove Štátna vedecká knižnica v Košiciach Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči - Podpora vybranými programami dotačných fondov - FPU (1,6 mil. eur) a - KULT MINOR (23-tisíc eur) v roku 2018 Nepriamy: - Odmeny z knižníc pre autorov ktorých diela majú aspoň 19 výpožičiek ročne - Opatrenie MK SR z 28. januára 2016 č. MK-845/2016-110/1201 (300-tisíc eur ročne) - Povinnosť vydavateľa dodať výtlačky na vlastné náklady pre niektoré knižnice - Zákon č. 212/1997 Z. z. o povinných výtlačkoch	Priamy: - Zákon o knižniciach (Zákon č. 126/2015 Z. z.) - Spôsob evidencie knižničného fondu, Vyhláška MK SR č. 201/2016 Z. z. - Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva 2015 – 2020 - Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020 Nepriamy: - Štandardy knižníc podľa IFLA - Medzinárodne platné dokumenty IFLA - Štandardy MK pre knižnice z 2010: Metodický pokyn Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK-1669/2010-10/7472 z 1. júna 2010 - Zber štatistických dát KULT (MK SR) 10-01 -Ročný výkaz o knižnici
	Politika osvetovej činnosti a tradičnej kultúry	Priamy: - Príspevok z rozpočtu MK SR pre 3 zriadené organizácie (8,3 mil. eur v roku 2018) a do 1 verejnoprávnej inštitúcie (1,7 mil. eur v roku 2018) Národné osvetové centrum Ústredie ľudovej umeleckej tvorby Slovenská ústredná hviezdáreň Matica slovenská - Podpora vybranými programami dotačných fondov - FPU (2,7 mil. eur) a - KULT MINOR (3,2 mil. eur) v roku 2018	Priamy: - Zákon o kultúrno-osvetovej činnosti (č. 189/2015 Z. z.) - Zákon o ľudovej umeleckej výrobe a umeleckých remeslách (č. 4/1958 Z. z. SNR) - Zákon o Matici slovenskej (č. 68/1997 Z. z.)

		Nepriamy:	Nepriamy: • Metodická a koordinačná činnosť NOC pre všetky kultúrno-osvetové zariadenia so všeobecným zameraním • Metodická a koordinačná činnosť SÚH pre všetky kultúrno-osvetové zariadenia so špecifickým zameraním na astronómiu • Koordinačná činnosť SLUKu pre subjekty zaoberajúce sa starostlivosťou o tradičnú ľudovú kultúru (Konceptia starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru do roku 2020)
Politika podpory umenia	Politika podpory divadla	Priamy: • Príspevok z rozpočtu MK SR pre 5 zriadených organizácií (41 mil. eur v roku 2018) - Slovenské národné divadlo v Bratislave - Štátne divadlo Košice - Štátna opera v Banskej Bystrici - Divadlo Nová scéna v Bratislave - Divadelný ústav • Podpora vybranými programami dotačných fondov ○ FPU (1,7 mil. eur) a ○ KULT MINOR (430-tisíc eur) v roku 2018 • Návrh na vyhlásenie roka 2020 za Rok slovenského divadla a jeho organizačné a finančné zabezpečenie (320 000 eur, čerpanie v roku 2019) Nepriamy: • Príspevok prostredníctvom Literárneho fondu zriadeného zákonom č. 13/1993 Z. z. Zákon o umeleckých fondoch § 7, v sekcii rozhlasu, divadla a zábavného umenia • Tantiémy v zmysle autorského zákona, 185/2015 Z. z., § 152	Priamy: • Zákon o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti (č. 103/2014 Z. z.) • Zákon o Slovenskom národnom divadle (č. 385/1997 Z. z.) • Vyhláška MKSR o rozsahu vybraných informácií požadovaných od divadiel a hudobných inštitúcií (č. 230/2014) • Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020 Nepriamy • Zber štatistických dát KULT (MK SR) 12-01– Ročný výkaz o profesionálnom divadle
	Politika podpory hudobných a tanečných súborov	• Príspevok z rozpočtu MK SR pre 7 zriadených organizácií (21,8 mil. eur v roku 2018) - Slovenská filharmónia - Štátna filharmónia Košice - Štátny komorný orchester v Žiline - Umelecký súbor Lúčnica - Slovenský ľudový umelecký kolektív - Tanečné divadlo Ifjú Szivek - Hudobné centrum • Podpora vybranými programami dotačných fondov ○ FPU (2,8 mil. eur)	Priamy: • Zákon o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti (č. 103/2014 Z. z.) • Zákon o Slovenskej filharmónii (č. 114/2000 Z. z.) • Zákon o vysielaní a retransmisii (308/2000 Z.z. § 28b) • Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020

		○ KULT MINOR (633-tisíc eur) v roku 2018	
		Nepriamy: • Príspevok v hodnote 111-tisíc eur v roku 2018 prostredníctvom Hudobného fondu • Príspevok v hodnote cez SOZA, Slovgram, OZIS, v zmysle 185/2015 Z. z. Autorského zákona § 152	Nepriamy: • Zber štatistických dát KULT (MKSR) 5 – 01 – Ročný výkaz o hudobnom telese a umeleckom súbore
	Politika podpory literatúry	Priamy: • Príspevok z rozpočtu MK SR pre 1 organizáciu (1,35 mil. eur v roku 2018) - Literárne informačné centrum • Podpora vybranými programami dotačných fondov ○ FPU (1,45 mil. eur) a ○ KULT MINOR (75-tisíc eur) v roku 2018	Priamy: • Zákon o povinných výtlačkoch - § 8 zákona č. 212/1997 Z. z. o povinných výtlačkoch periodických publikácií • Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020 • Akčný plán k stratégií rozvoja kultúry 2018 – 2020
		Nepriamy: • Zníženie cien pre spotrebiteľov: zníženie sadzby DPH na knihy (aj noty) na 10 % • Systém tantiém: ○ zriadenie Literárneho fondu – podpora literatúry z 2 % príspevkov z autorských honorárov ○ Organizácia kolektívnej správy autorských práv - LITA	Nepriamy:
	Politika podpory vizuálneho umenia	Priamy: • Príspevok z rozpočtu MK SR pre 2 zriadené organizácie 2,2 mil. eur a transfer pre 1 spolu zriadenú neziskovú organizáciu Danubiana 0,6 mil. eur, v roku 2018 - Bibiana - Slovenské centrum dizajnu - Danubiana – Centrum moderného umenia, n.o. • Podpora vybranými programami dotačných fondov ○ FPU (1,75 mil. eur) ○ KULT MINOR (257-tisíc eur) v roku 2018	Priamy: • Autorský zákon č. 185/2015 Z. z • Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020 • Akčný plán k stratégií rozvoja kultúry 2018 – 2020
		Nepriamy: • Úľava z DPH – daň sa aplikuje iba na maržu obchodníka pri predaji umeleckých diel, § 66 zákona 222/2004 Z. z. o DPH • Zriadenie Fondu výtvarných umení– podpora vizuálneho umenia z 2 % príspevkov z autorských honorárov • Systém tantiém - Organizácia kolektívnej správy autorských práv pre oblasť vizuálneho umenia LITA • Odmena umelcovi, ak prvý kupujúci predá umelcov originál tretiemu	Nepriamy: • Cena Dizajnu, organizuje SCD • On-line databáza dizajnérov SCD • Medzinárodné oceňovanie ilustrátorov – Bienále ilustrácií Bratislava (BIB) • On-line databáza BIB ilustrátorov

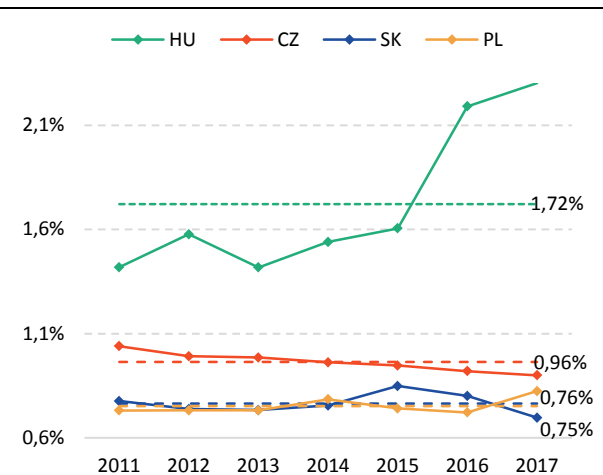
		subjektu, atď. Výška odmeny závisí od výšky ceny predaja - § 23 Autorský zákon.	
Mediálna a audiovizuálna politika	- Príspevok z rozpočtu MK SR pre 1 zriadenú organizáciu, Slovenský filmový ústav (5,7 mil. eur v roku 2018) a do 2 verejnoprávnych inštitúcií (35,2 mil. eur pre Rozhlas a televízia Slovenska a 2,4 mil. eur pre Tlačová agentúra SR v roku 2018)		Priamy: - Zákon č. 40/2015 Z. z. o audiovizii - Zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnem spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov - Zákon č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov - Zákon č. 385/2008 Z. z. o Tlačovej agentúre Slovenskej republiky a o zmene niektorých zákonov - Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov - Zákon č. 220/2007 Z. z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov - Stratégia rozvoja kultúry SR na roky 2018 až 2020
	Nepriamy: - Koncesionárske poplatky pre RTVS vo výške 4,64 eur za domácnosť, v prípade firiem môže byť sadzba rôzna, v roku 2018 vo výške 82,6 mil. eur - Systém tantiém: organizácie kolektívnej správy autorských práv – SOZA, LITA, OZIS, SLOVGRAM, SAPA		Nepriamy: - Zber štatistických dáta KULT (MKSR) 7-01 – Ročný výkaz o vysielaní rozhlasovej programovej služby 8-01 - Ročný výkaz o vysielaní televíznej programovej služby 11-01 – Ročný výkaz o audiovizii
Cirkevná politika	- ročný príspevok 40,1 mil. eur		
Nástroje platné pre všetky politiky	Priamy: Verejný výdavok na aparát MK SR, 13,5 mil. € v roku 2018		Priamy: - Autorský zákon (Zákon č. 185/2015 Z. z.) - Zákon Slovenskej národnej rady č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach - Stratégia rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020
	Nepriamy: - Zákon č. 222/2004 Z. z. o DPH, § 34 - Verejné právnické osoby, alebo právnické či fyzické osoby, ktoré vykonáva činnosť na iný účel, ako je dosahovanie zisku, pričom eventuálny zisk musí byť v plnom rozsahu znovu použitý na danú činnosť - sú oslobodené od dane za kultúrne služby a dodanie tovarov úzko s nimi súvisiace.		Nepriamy: - Komparatívna analýza finančných nákladov nevyhnutných na zabezpečenie výskumnej činnosti - Koncepcia zamerania a podpory výskumu v rezorte kultúry na roky 2016 až 2020

Zdroj: IKP

Organizácie v kurzíve nie sú priamo zriadené MKSR, ale sú zriadené zo zákona (Matica slovenská, RTVS, TASR), alebo osobitným spôsobom (Danubiana)

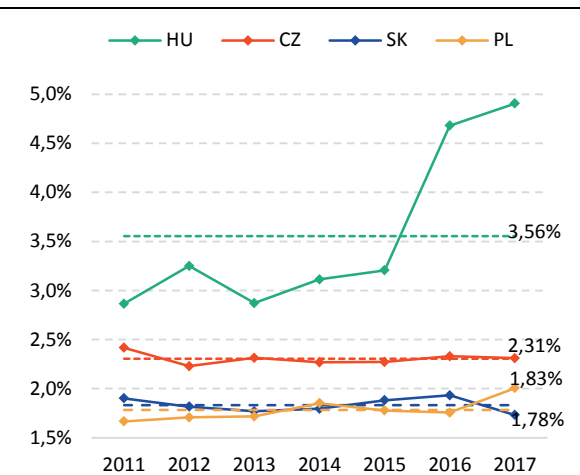
Príloha 3 Vývoj verejných výdavkov krajín V4 na kultúru, 2011-2017

Verejné výdavky krajín V4 na kultúru v rokoch 2011 – 2017 (% HDP)



Zdroj: Eurostat

Verejné výdavky krajín V4 na kultúru v rokoch 2011 – 2017 (% verejných výdavkov)



Zdroj: Eurostat

Príloha 4 Prehľad zahraničných dotácií na Slovensko 2000 - súčasnosť

Stav	Názov dotačného zdroja	Roky čerpania	Alokácia	Oblasť podpory / Zdroj
Eurofondy				
Čerpané	Rôzne projekty spolufinancované z prostriedkov EÚ (ERD, JPD, SOP..)	2004 – 2006	6 767 211 €	15 projektov na rozvoj kultúrnych inštitúcií (MK SR, 2012)
Čerpané	OPIS prioritná os 2 "Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry"	2007 – 2013	185 139 207 €	19 projektov digitalizácie pamiatok a kultúrnych objektov (MK SR, 2012)
Čerpané	IROP prioritná os 3 „Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a infraštruktúra cestovného ruchu“, opatrenie 3.1 „Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov“	2007 – 2013	112 059 030 €	94 projektov rekonštrukcii pamiatok a kultúrnych objektov (ROP, 2015)
Čerpané	IROP prioritná os 3 „Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a infraštruktúra cestovného ruchu“, opatrenie 7.1 "Hlavné mesto kultúry"	2007 – 2013	62 247 447 €	18 projektov rekonštrukcii pamiatok a kultúrnych objektov (ROP, 2015)
Výzva nevyhodnotená	IROP prioritná os 3 „Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch“ špecifický cieľ: 3.1 - „Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle..“ Zameranie výzvy: decentralizovaná podpora	2014 – 2020	67 860 548 €	Podpora prístupu k hmotným a nehmotným aktívam MSP v kultúrnom a kreatívnom sektore pre účely tvorby pracovných miest
Výzva otvorená	IROP prioritná os 3 „Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch“ špecifický cieľ: 3.1 - „Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle..“ Zameranie	2014 – 2020	87 819 458 €	Vznik kreatívnych centier

	výzvy: centralizovaná podpora a emerging talents			
Nórske a EHP granty				
Čerpané	Kultúrne dedičstvo	2004 – 2009	9 700 000 €	8 projektov rekonštrukcie pamiatok a kultúrnych objektov (EEA GRANTS, 2009)
Čerpané	Kultúrne dedičstvo – CLT01, 02, 03	2009 – 2014	11 900 000 €	20 projektov rekonštrukcie pamiatok a kultúrnych objektov a 11 pre súčasné umenie (Granty EHP a Nórska, 2014)
Výzva otvorená	Kultúrne dedičstvo – CLT01, 02	2014 – 2021	12 000 000 €	projekty rekonštrukcie pamiatok a kultúrnych objektov a súčasné umenie (Granty EHP a Nórska, 2019)
Iné – medzinárodný presah				
Čerpané – aj v iných krajinách	Medzinárodný výšehradský fond	2000 – 2016	15 900 000 €	Rôzne projekty s presahom vo V4 (Visegrad fund, 2016)
Čerpané – aj v iných krajinách	Kreatívna Európa	2007 – 2013	29 000 000 €	Rôzne Európske projekty (Kreatívna Európa, 2013)
SPOLU čerpané			387 812 895 €	
SPOLU neuzavreté			179 580 006 €	

Príloha 5 Prehľad kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC a ich výdavky v roku 2017 (eur)

		knižnice	múzeá	galérie	divadlá	hvezdárne	kultúrno-osvetové zariadenia	spolu
spolu	počet	90	36	20	19	19	36	220
	celkové výdavky	15 344 149	25 426 087	6 044 401	28 303 003	2 940 281	8 584 938	86 642 859
Bratislavský	počet	1	2	0	4	0	1	8
	celkové výdavky	346 181	731 573	0	8 243 131	0	651 503	9 972 388
Trnavský	počet	12	6	2	1	2	4	27
	celkové výdavky	1 726 676	2 993 673	681 239	1 844 287	175 823	898 515	8 320 213
Trenčiansky	počet	10	3	1	0	3	4	21
	celkové výdavky	1 505 069	2 017 597	335 004	0	119 863	949 993	4 927 526
Nitriansky	počet	10	5	2	3	2	5	27
	celkové výdavky	2 346 231	1 845 263	862 748	6 048 627	152 659	1 203 363	12 458 891
Žilinský	počet	14	4	9	2	2	5	36
	celkové výdavky	2 558 450	6 074 878	1 530 895	2 618 481	164 922	1 024 402	13 972 028
Banskobystrický	počet	13	5	1	3	3	6	31
	celkové výdavky	1 978 161	1 741 119	374 965	2 207 809	860 767	1 335 446	8 498 267
Prešovský	počet	15	6	3	2	3	5	34

	celkové výdavky	2 749 536	5 616 882	1 016 171	4 338 953	1 120 000	1 195 275	16 036 817
Košícký	počet	15	5	2	4	4	6	36
	celkové výdavky	2 133 845	4 405 102	1 243 379	3 001 715	346 247	1 326 441	12 456 729

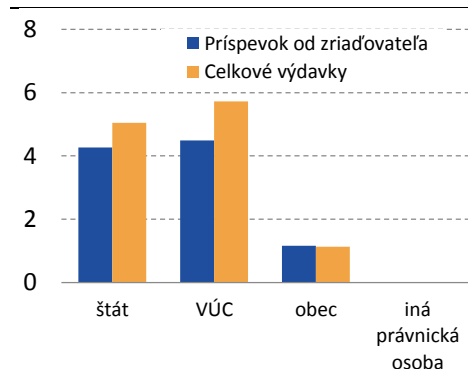
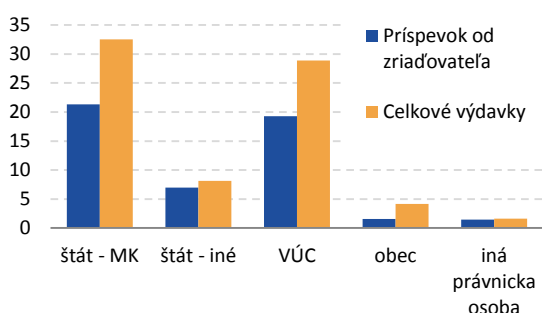
Zdroj: Kult 3, 6, 9, 10, 12, 14

Príloha 6 Prehľad kultúrnych inštitúcií, zariadení a podujatí zriadených/organizovaných obcami a mestskými časťami a ich výdavky v roku 2017 (eur)

		knižnice	múzeá	galérie	divadlá	hvezdárne	počet kultúrnych objektov, zariadení	počet súťaží, prehliadok, festivalov	spolu výdavky
spolu	počet	1 493	21	7	4	2	1 842	7 960	
	celkové výdavky	11 338 924	3 560 140	1 200 182	3 514 472	18 290	55 964 476		75 596 484
Bratislavský	počet	68	4	1	1	0	103	618	
	celkové výdavky	3 796 220	2 573 771	1 008 503	2 137 326	0	8 152 786		17 668 606
Trnavský	počet	166	1	0	0	0	245	1 641	
	celkové výdavky	1 239 927	9 732	0	0	0	8 255 109		9 504 768
Trenčiansky	počet	181	2	1	0	0	257	614	
	celkové výdavky	1 052 347	115 016	14 301	0	0	7 083 464		8 265 128
Nitriansky	počet	226	3	1	0	1	330	1 316	
	celkové výdavky	1 127 886	61 182	17 954	0	6 150	7 223 007		8 436 179
Žilinský	počet	220	4	1	1	0	258	1 217	
	celkové výdavky	1 021 647	411 453	12 987	1 056 865	0	7 579 652		10 082 604
Banskobystrický	počet	240	4	1	1	0	246	902	
	celkové výdavky	873 759	309 353	31 512	93 888	0	6 327 175		7 635 687
Prešovský	počet	244	1	1	0	0	224	1 027	
	celkové výdavky	1 001 438	10 000	5 079	0	0	6 940 402		7 956 919
Košícký	počet	148	2	1	1	1	179	625	
	celkové výdavky	1 225 700	69 633	109 846	226 393	12 140	4 402 881		6 046 593

Zdroj: Kult 3, 6, 9, 10, 12, 14

Príloha 7 Výdavky siete múzeí a galérií na Slovensku



Zdroj: Register múzeí a galérií, Kult 6

Kvôli nedostatočne vyplneným dátam o transferoch od zriaďovateľa múzeí zriadených inou PO a inými rezortmi sú údaje o nich vypočítané ako rozdiel výdavkov a príjmov z vlastnej činnosti.

Príloha 8 Metodika použitá v analýze múzeí a galérií

Spôsob prerozdelenia múzeí podľa EGMUS

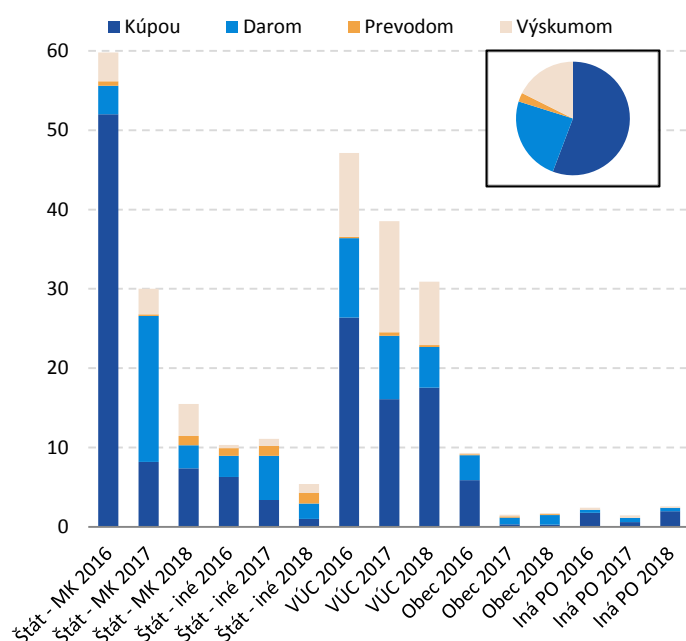
Pre tento účel boli múzejné pobočky rozdelené podľa 3 typov kategórií, ktoré sleduje pracovná Európska skupina pre štatistiku múzeí (EGMUS). Delenie je orientačné, podľa prevládajúceho zbierkového fondu, nakoľko množstvo múzeí má zmiešané zbierky. Galérie spadajú podľa kategorizácie EGMUS pod múzeá umenia, a preto sú aj ďalej v texte zmieňované ako múzeá. Platí však, že aj v mnohých múzeách je možné nájsť zbierkové predmety z disciplín vizuálneho umenia. Tým, že neexistuje kľúč, podľa ktorých boli dáta zo Slovenska do EGMUS zaslané za rok 2017, IKP vypracoval delenie podľa metodiky EGMUS z dát v KULT 6 a 9 z roku 2017 nanovo. Delenie je navrhované podľa počtu pobočiek múzeí.

Limitácie dát evidencií zbierkových predmetov

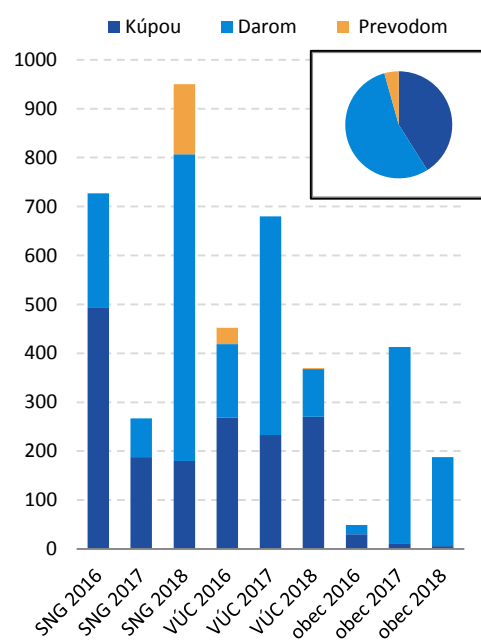
Počet zbierkových predmetov nie je jednoznačná jednotka. Uzané múzeá a galérie spravujú dokopy vyše 2,3 mil. zbierkových predmetov podľa prírastkových čísel, čo je spolu 16 mil. kusov zbierkových predmetov (KULT, 2018). Prírastkové čísla sú také, ktoré predmet dostane pri zápise do fondu. Počet kusov je preto iný od počtu predmetov, lebo jeden zbierkový predmet sa môže skladať z niekoľkých predmetov: napr. ľudový kroj môže byť vedený ako 1 predmet podľa prírastkového čísla, avšak skladá sa z oddeliteľných častí ako sukňa, blúzka, zásterka. V tom prípade by tento kroj bol zložený z 3 kusov. Medzi múzeami v priebehu ostatných desaťročí neprebíhal úplne jednotný postup zápisu, preto je nutné vždy pri hlbšej analýze rátať s touto limitáciou. O nadobudnutých predmetoch je zaužívané zapisovať informácie o ich pôvode, určení, pôvode vzniku, autorstve a iné údaje, ktoré môžu daný predmet identifikovať v akejkoľvek dobe s unikátnym číslom pre dané múzeum. Každý zbierkový predmet by mal byť spracovaný v tzv. druhostupňovej evidencii do 2 rokov po akvizícii. Bude mu pridelené evidenčné číslo, jeho popis by mal byť okrem evidovania číslom podrobnejšie spracovaný, aby bol jasne zachovaný odkaz a kultúrna hodnota daného predmetu. Tieto zápisy sa dlho realizovali ručne, na kartách, pričom od 90-tych rokov nastal prechod na elektronickú formu, s čím sú spojené aj nákupy rôznych systémov evidencie. Každé múzeum má vlastné riešenie pre lokálny systém. Navyše, existuje iniciatíva pre zjednotenie elektronickej evidencie zbierkových predmetov v systéme Centrálna evidencia múzejných zbierok (ďalej CEMUZ) v múzejníctve a Centrálna evidencia diel výtvarného umenia (ďalej CEDVU) v galériách. Na jednej strane sa ešte stále koná spätný prepis z kartičiek do elektronickej formy, pri ktorej súčasní odborníci zvyknú údaje aj skontrolovať, na druhej strane sa zapisujú nové predmety. Jednotný systém je možné využiť nielen pre evidenciu, ale aj pre výskum medzi múzeami. Evidencia je veľmi náročná na odborné kapacity. Poznanie zbierky nie je nikdy konečné, nakoľko je pre predmet možné bádanie v nových súvislostiach. Spracovaný záznam je však niekedy opisnejší, niekedy má len základné charakteristiky. Pridelovanie evidenčných čísel sa nedá jednoznačne zhodnotiť, nakoľko niektoré múzeá priradujú samostatné evidenčné číslo ku každému kusu prírastku a niektoré nie, preto je podľa evidenčných čísel viac predmetov (2,4 mil. predmetov, KULT, 2018). Avšak na základe najnovších štatistík z roku 2018 sa dá tvrdiť, že evidenčné číslo má priradených skoro 80 % z počtu kusov zbierkových predmetov s prírastkovým číslom v múzeách. Pri galériách je to jednoduchšie, nakoľko počty z prírastkových čísel sú takmer totožné s evidenčnými číslami (pri galériách je toto číslo tzv. inventárne) (CEDVU, 2019).

Príloha 9 Prírastky v múzeách a v galériách 2016 – 2018

Spôsob nadobudnutia prírastkov v múzeách, počet kusov v tisícoch za roky 2016 – 2018 a priemer (vpravo hore)



Spôsob nadobudnutia prírastkov v galériách, počet kusov za roky 2016 – 2018 a priemer (vpravo hore)



Zdroj: Kult 6, Kult 9

Príloha 10 Počet knižníc v roku 2017

Typ knižnice/ Zriaďovateľ	MK SR	Verejné		SAV	MŠVVaŠ (CVTI, SPK)	Iné subjekty	Fakulty vysokých škôl	Základné a stredné školy
		VÚC	OBEC					
Vedecká	4			1	2			
Obecná			1386					
Mestská			102					
Regionálna		29						
RKK		8						
SNK	1							
Špeciálna	1					264		
Akademická							39	
Školské								1525

Zdroj: Kult 10, Škol 10

Príloha 11 Prehľad informačných systémov v rezorte MK SR

Oblasť systému	Obsah systému	Inštitúcia	Portál	Poznámka
Pamiatkové objekty	Interná evidencia všetkých NKP na SK	Pamiatkový úrad SR	aisop.pamiatky.gov.sk	v budúcnosti PAMIS
	Sprístupnenie pre verejnosť - NKP	Pamiatkový úrad SR	pamiatky.sk/sk/page/databazy	fotky, bez 3D modelov
Zbierkové predmety / Múzeá	Interná evidencia všetkých múzejných predmetov na SK	Slovenské národné múzeum / prevádzkuje NOC	cemuz.slovakiana.sk	Počet v databáze na: 65 %
	Sprístupnenie pre verejnosť - múzejné zbierky	Národné osvetové centrum	slovakiana.sk	Počet v databáze na: 1,8 %
Zbierkové predmety / Galérie	Interná evidencia všetkých galerijných predmetov na SK	Slovenská národná galéria	isg.cedvu.sk/sng	Počet v databáze na: 100 %
	Sprístupnenie pre verejnosť - galerijné zbierky	Slovenská národná galéria	webumenia.sk	Počet v databáze na: 47 %
Knižničné jednotky	Súborný katalóg knižníc			29 knižníc participuje: 1,2 % knižníc. Chystá sa nový projekt.
		Slovenská národná knižnica	kis3g.sk	
	Digitalizovanie slovacikálnych dokumentov vo fondoch SNK			zatiaľ len v priestoroch SNK. Chystá sa nový projekt.
		Slovenská národná knižnica	dikda.snk.sk	
	Samostatné dokumenty v elektronickej podobe: periodiká, staré tlače, hudobniny, rukopisy a monografie z fondov Univerzitnej knižnice	Univerzitná knižnica v Bratislave	digitalna.kniznica.info	1,5 mil. KJ prístupných pre verejnosť
	Archivácia obsahu webových stránok na Slovensku	Univerzitná knižnica v Bratislave	webdepozit.sk	Monitoruje 288 096 domén.
Ľudová kultúra	Knižničný fond pre nevidiacich: audioknihy prostredníctvom aplikácie	Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči	skn.sk/dk	vyše 6670 audiokníh a časopisov v mp3
	Digitálny fond tradičnej ľudovej kultúry	Slovenský ľudový umelecký kolektív	fondtlk.sk	
	Sústrediť komplexné informácie o rómskej kultúre, histórii, jazyku, tradíciách a iných oblastiach života rómskej komunity na jednom mieste	Štátna vedecká knižnica v Prešove	portalsvk.sk/video/	
	Digitalizácia a prezentačné produkty NOC	Národné osvetové centrum	slovakiana.sk	
	Encyklopédie poskytujú základné informácie o tradičných remeslách a domácej výrobe na Slovensku, výrobkoch ÚĽUV, výrobcach a o tradičnom odeve Slovenska v dokumentácii ÚĽUV.	Ústredie ľudovej umeleckej výroby	uluv.sk/sk/encyklopedie/	
	Databáza divadelných predstavení na Slovensku	Divadelný ústav	etheatre.sk/du_vademecum/	
Hudba	Databáza hudobných diel a osobností	Hudobné centrum	hc.sk/hudba	
	Online archív koncertov Slovenskej filharmónie / videostream	Slovenská filharmónia	stream.filharmonia.sk	
Vizuálne umenie	Databáza slovenskej knižnej ilustrácie	Bibiana	bibiana.sk/sk/archiv-podujati/digitalne-zbierky	
	Databáza súčasného slovenského vizuálneho umenia	Kunsthalle Bratislava (pod SNG - v súčasnosti)	artbase.kunsthallebratislava.sk	
Literatúra	Databáza slovenských autorov	Literárne informačné centrum	litcentrum.sk/zoznam-autorov	
Audiovizuálne objekty	Databáza filmových diel vyrobených na Slovensku	Slovenský filmový ústav	skcinema.sk	
	Archív programu RTVS	Rozhlas a televízia SR	rtvs.sk/radio/archiv/extra	archív ak umožňuje AZ zverejnený
Dizajn	Databáza dát o dizajne	Slovenské centrum dizajnu	scd.sk/?is-dizajn-ipac-1	
Systémy MK SR	Portál pre program kultúrnych poukazov	Ministerstvo kultúry SR	kulturnepoukazy.sk	
	Možnosť nákupu v niektorých ROPO zriadených MK SR	Ministerstvo kultúry SR	navstevnik.sk	OReS